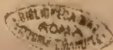



6
D
7






ROMA

EXCVDEBAT GVIL. MORELIVS
TYPOGRAPHVS REGIVS,
PARISIIS, M. D. LX. III.
CAL. DECEMBR.

bique. 52. 21. חַכִּימַיָא, post quod desideratur חַכִּימְתָא. 55. 17. פַּחְרָא. 56. 13. קְשָׁט. 57. 24. מַרְנְחָא pro מַדִּי. ibidem ש daghes. 58. antepen. זְנִית. 62. 9. חִילוֹנָאָה literæ inuertendæ. 17. הֲוָה pro הְוָה. 63. 18. תָּן taf raphe. 21. מַנְדַּע. 64. 7. בָּא pro בְּא. 67. 22. עֲנִיוּת. 69. 3. vel רַבּוֹן. 70. 22. פּ pro פְּ. vlt. רו. 75. 10. בֵּן pro בְּן. 78. 16. תַּנְ pro תְּנ. 80. 6. Syr. צִדְקָתָן non קֵ. 10. in fine תְּנָא milel. 81. 21. נָא pro נָּן. at 22. contrà pro נָא, נָן. 83. 23. עְ pro עַ. 84. 12. מִקְ pro אִקְ. 19. לְנוֹן pro לֵנוֹן. 86. 11. מְחָתִי pro חִ. 17. וֹן non וֹן. 90. pen. נָה pro נֶה. 91. vlt. אַ pro אֵ. 93. 13. נְ pro נֵ. 17. אִי non אֵי. ibidem אִי non אֵי. 25. גַם pro וַם. 94. 13. בְ pro בִּ. 96. 12. הֵאבְדִי sicut. 98. 18. מַת non מִת. 101. 6. לוֹן illis. 18. מְטָה milel. 23. מֶחֱלַת. 102. 21. אֶל. 104. 14. טַח. 20. שֶׁ non שַׁ.

In abbreuiaturis, 118. antepe. רִים pro רֵים. 120. 21. אַחֶרֶת. 22. מגרסת. 124. 17. גימטריא. 123. 17. בָבָא. 125. 14. & seq. הֲבִי. 128. 2. הַנָּגִיד. 130. 13. עִיוֹן. 135. 10. קִינוֹת. 140. 18. רָה non רַת. 25. הר' pro הו'. Initio sequentis versus ponatur id est. 142. 11. מָכוֹרָה. 147. 12. כֵּפֶר. 151. 5. פְּ pro פִּ. 7. קַמָא, 152. 22. קמ"ל pro רמ"ל.

Alia ex Hebraismi collatione facilè emendabis, & boni consules.

discipulus legis. Sic enim interdum se appellant, vbi alij ת״ח, longè augustius & insignius putantes legis esse discipulum quàm sapientum. Sed hæc satis.

ERRATA QVÆ INTER relegendum occurrerunt, sic restituito.

Pag. 7. versu 17. אַלְמָנָה. penult. טְעָה. 8. 16. קְטַלְנָא. ibidem קְטֵלֶת. 9. 13. קְרִבָא, קְרִבוּ. 19. קְרֵב. 24. תְ. 10. 17. עַת. 11. vlt. רִין. 12. 6. לִין. 15. 10. קְטָלוּ. 16. 17. וַ. 22. יִטַרְפָן. 17. 2. יַעְבֵד. 7. tionis. i. נִקוּד. 19. 17. אֶתְכְרִיָת. vlt. מִנ nun daghes. 20. antepen. קַטְרוּ. 21. 7. קַטְלֵת. 8. קַטְלֵת. 22. vlt. תְקַטֵל. 24. 14. יִתְקַטְלוּן. 15. תִתְקַטְלִין, & יִתְקַטְלָן sine iod. 26. vlt. א prius vbique per -. 28. deest הִתְקַנְתֶּן sub secunda plur. mascul. 29. 6. תֶן non תְן. 14. לִין. 18. לִים mem pro nun fin. 20. אוּאֲסוּבִל. 30. penult. אִשְׁ. 33. 6. יְהֵימְנוּן. 34. קָמָא milel ponendum sub tertia plur. mascul. & קְמֵתֶן sub 2. plur. masc. 35. 1. קָיִם. 19. יַהֲךָ. vlt. scribe שְׁ semol. 36. 7. נְחַת. 8. תַב. Item אתוֹתָב. sub fin. pag. מְהָקִים. antepen. אֲקִימַת. & ver. seq. אֲקִימְתוּן milra. 37. 4. ־ vbique sub א. 38. 16. תְוַה. 39. 2. גְלִיָת. 5. תְ. 6. גְלֵיתָ. 40. גַ non גְ. 41. 2. גְלֵינָא. 44. 2. יַגְלֵא. 45. 19. עַלְלִין. 46. 18. אִתְ. 47. 4. קִון vtro-

ano Cæſare interfectum. Vltimus verò Rabbenu Hakkados, quem ibidem Galatinus putat fuiſſe Iudam filium Rabban Simeon ben Gamliel, hoc donatum cognomento ob vitæ ſanctimoniam, & probitatis doctrinæque excellẽtiam: etſi alius quoque fuit Rabbenu Haccados Antiochi tempore, vt tradit R. Leui ben Gherſom Dan. 9. ab illo ſummopere amatus. Reuchl. lib. 1. Cabalæ facit Gamalielem duplicem, vnum cuius filius Simeon, ex cuius rurſum liberis Iuda naghid, dictus magiſter noſter ſanctus, quem filius, inquit, Gamaliel recipiendo imitatus eſt. Qui pòſt ſecuti ſunt doctores, vocati ſunt אֲמוֹרָאִים à dictis & ſententiis quas dicebant, quorum primus fuit Rabba, poſtremi Rabbena, & Rab אַשִׁי, qui congeſſerunt Talmud.

תרי״ג

Symbolum numeri præceptorum legis 613. tariag, quæ colligunt ex eo quod totidem ſint literæ in præceptis decalogi. Affirmatiua faciunt רמ״ח, negatiua שס״ה. Vide ſuprà ſuis locis.

ת״ש

תָּא שְׁמַע veni audi, in Talmud. *Ex Tal.*

ת״ת

תַּלְמוּד תּוֹרָה diſciplina legis & ſtudium, quod dicũt in tractatu מְגִלָּה cap. 1. longè maius haberi ædificatione templi, & c. Citat R. Simhoni 2. cap. Ezræ, vbi hæc abbreuiatio diu me torſit. valet & תַּלְמִיד תּוֹרָה

תּע

תְּרֵי עֲסַר 12. Sic minores prophetas appellant, dicunt & תְּרֵיסַר.

תּר

Ex Tal. תְּנוּ רַבָּנָן didicerunt, id est, notarunt, commmentati sunt doctores nostri. Malè quidam legunt תָּנוּ vel תְּנוּ, vsum verum Chaldaismi ignorantes. Hebraicè diceres שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ. Nam שָׁנָה & Chald. more sin in ת commutato, תְּנָה est discere, studere, identidem aliquid discendi causa iterare. Vide Eliam in Tisbi. Hinc תַּנָּא doctor Talmudicus, & תַּנָּאִים doctores illi primi qui Misna, quæ aliàs מַתְנִיתָא dicitur, ediderunt: quorum Elia teste primus omnium fuit Simeon Iustus, non is qui Christum in vlnis suscepit, cùm ille fuerit ex reliquiis synagogæ magnæ, nec Simeon (vt obiter hoc dicam aduersus Galatinum) qui Christi tempore fuit, Iusti apud Lucam cognomentum habet. videtur autem is fuisse qui ab illis Simeon filius Gamliel dicitur, cùm & Gamaliel illis temporibus floruisse referatur, & vltimus ponitur in primo cap. pirke auoth, etsi in meis precationibus Germanicis post eũ ponatur alius quidã. Galatinus facit Simeonem Iustum filium Hillel, de quo suprá. Sunt qui credãt Simeonis Iusti discipulũ fuisse Gamalielem. Sed errare eos puto. eundẽ lib. 1. cap. 2. de arcanis cath. veritatis, vbi tandem subiicit filium Gamalielis fuisse Rabban Simeon ab Adri-

loco quem tractant, q. d. Minime verò, cùm notanter ſcriptura dicat. Eius vſum diſce ex Kimhi initio cap. 13. Zach. vbi de proditura ſcaturigine aquarum domui Dauid agitur. Forſan, inquiunt doctores, cogitare poſsis his aquis externas commiſcendas. Sed aliud ſcriptura vult vnitatis numero vtens מָקוֹר, fons vnus erit apertus ad peccatum, & c. Hoc eſt quod eo loco dicit Kimhi doctores citans תֹּל׳ יהיה מקור נפתח לבית דויד. Sic aliis locis paſsim in pſalmis. Valet interdum תְּהִלָּה לְאֵל laus Deo. In Maſoreth verò תְּרֵי לִשָּׁנֵי duæ linguæ, & cum beth, בתֹּל׳, id eſt, בִּתְרֵי לִשָּׁנֵי, vbi bis eandem vocem occurrere quidem dicunt, ſed variè ſumptam. i. in duabus linguis ſeu ſignificationibus. *Ex Maſ.*

תֹּל׳ח

In fine librorum valet תְּהִלָּה לְאֵל חַי laus Deo viuenti.

תנב׳עא

תְּהִי נַפְשׁוֹ בְּגַן עֵדֶן אָמֵן vel תְּהְיֶה, ſit anima eius in horto ſeu paradiſo deliciarum, Amen. Sic ſæpe ſua claudunt epitaphia lapidibus inſcripta, vel etiam ſic.

תנצ׳בה

תְּהִי נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים ſit anima eius colligata in faſciculo vitæ vel viuentium. Quod ex fauſta illa imprecatione ſumpſerunt, qua Abigail ad Dauidem victorem vſa eſt, 1. Samu. 25. verſu 29. ſi videre libet, ne hîc ſim prolixior.

à תְּרִיצוּת rectitudine, & תְּרִיץ rectus, ductum putat, quasi dirigatur & ad rectitudinem, vt sic dicam, componatur atque adducatur quod obiiciebatur. Sic plerique sentiunt de תיקו, esse rase teuoth. Elias post Baal Aruch non est in ea sententia, sed putat simpliciter valere, theca sua, cùm quæstionem proponunt in Ghemara, cuius solutionem non inueniunt, q.d. est in theca sua, vt cùm quid est in theca sua, ignoratur quid tandem illud sit quod est intra thecam.

Elias in rad. תיק in Tisbi.

תּ׳כ

תּוֹרַת כֹּהֲנִים lex sacerdotum. Nomen libri esse videtur, in quo sacerdotes sui officij admonentur, vt apud nos, Speculum sacerdotum, & eius farinæ. Citat meo iudicio R. Selomo Iarhi in commentario in Malachiam cap. 1. versu 10. ורבותינו דרשוהו בתורת כהנים. Ac doctores nostri id exposuerunt accuratiùs in lege sacerdotum. Tandem etiam comperi sic inscribi ab illis librum quem aliàs appellant מכילתא, id est, mensuram, vel potiùs eum cui titulus est סֵפֶר סִפְרָא.

תּ׳ל

תַּלְמוּד לוֹמַר doctrina ad dicendum, vel תַּלְמוּד לוֹמַר discito dicere, Apprens à dire. Sic passim Talmudici & auctores Midrasim, cùm notanter aliquid in loco scripturæ dictum obseruant, & διαφορήσω. Ferè videas præcedere יָכוֹל שֶׁ fieri possit vt, quod vt excludant, subiungunt ת״ל, mox subiuncto scripturæ

ת״ח

תַּלְמִידֵי חֲכָמִים .תַּלְמִיד חָכָם discipulus sapiẽtis, vel plur. discipuli sapientum, Græci philosophi Elia auctore, etsi recentiores etiam nomine Græco פִּילוסוף vtantur, sed aliter.

ת״י

Sæpius תִּרְגֵּם או תַּרְגוּם יוֹנָתָן vertit Ionathan aut versio Ionathę. Et cum ות״י supra, vel literis transpositis ת״ות & י״ת supra. Rarius תרגום יְרוּשַׁלְמִי Targum Ierosolymitanum, in nonnullos scripturę libros. Extat in pentateuchum seorsim, in magnis Bibl. Venet. 1. & tertiæ editionis. Item in alia quædam, de quibus vide Eliam in præfatione libri cui titulum fecit Methurgheman.

תי״קו

תִּשְׁבִּי יְתָרֵץ קֻשְׁיוֹת וּבְעָיוֹת או קֻשְׁיוֹת. Tisbi soluet dura, id est, nodos & quæstiones. Sic dicunt de Elia quem expectant iuxta Malachiæ prophetiam. Ad eum remittunt quicquid in scriptura dubium & obscurũ incidit, etiam in punctis & accentibus, Veniet, inquiunt, Elias, & omnia enodabit. Cur Elias Tisbi vocatus fuerit 1. Reg. 17. vide Eliã in fine sui Tisbi, vbi hoc ipsum nomen ex professo exponendum suscipit. תרץ est propriè diruere, sed hoc verbo vtuntur pro ad propositam quæstionem respõdere, nodum soluere, vt הַקְשֵׁה est obiicere. Hinc מַקְשָׁן & תָּרְצָן sunt interrogans seu, vt vulgus appellat, opponens, & respondens. Elias tamen soluendi verbum

á

ש״צ

שְׁלִיחַ צִבּוּר legatus vniuersitatis, Procureur ou Solliciteur d'vne communaulté. De hoc sæpe in eorum scriptis.

שצ״ם חנ״כל

Memoraculum 7. planetarum שַׁבְּתַי צֶדֶק מַאְדִים חַמָּה נֹגַהּ כּוֹכָב לְבָנָה quod scribunt שבתאי, Saturnus, Iupiter ab æquitate & mansuetudine, Mars à rubore, Sol à calore, Venus à splendore, Mercurius κατ' ἐξοχὴν à celeritate, vnde Deorum nuncium fecerunt, Luna à candore.

ש״רל

שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר Quod vult dicere, quod est. Referendum ad ר״ל.

ש״ת.

שֶׁתִּחְיֶה quæ viuat. Scribunt vt ר״ת, cum propriè eius generis non sit. De muliere viuente.

Taf.

ת״א

תַּרְגּוּם אַחֵר alia interpretatio, Chaldaica propriè, vt Targum appellare solent. Item תרגום אונקלוס Chaldaica interpretatio Onkelos, quæ in Pentateuchum à Iudæis legitur in synagogis, & vnà cum Hebræo contextu in magnis Bibliis Venetianis excusa est. Vel תִּרְגֵּם אונקלוס Chaldaicè reddidit Onkelos.

תו׳

pro תוב adhuc, ampliùs, quanquam dicunt & תו. Vide tabulas nostras in particulis. Valet & תּוֹסֶפֶת additio.

Sin.

שב״ד

שְׁבֵית דִּין quod domus iudicii. Reuocandum ad ב״ד supra cum ש sit seruile.

שב״ן vel שב״נ

שם בר נש Hebr. שֵׁם בֶּן אָדָם, nomen proprium viri. *Ex Mas.* נְשָׁא & נָשׁ vel נש Syriacè & Ierosolymitanè idem quod אֱנָשָׁא & אֱנָשׁ homo.

ש״ד

שְׁפִיכוּת דָּמִים effusio sanguinis.

ש״ו

pro שוּב adhuc, amplius, ἔτι.

ש״י

שֶׁיְהֵא quod sit, pro שֶׁיִּהְיֶה, Chaldaicè & Rabbinicè. Itē שֶׁיִּחְיֶה qui viuat. Sed neutrum propriè ר״ת, etsi more ר״ת scribāt: et si sat fuerit scribi ש״י cum apice. At propriè ר״ת est pro שֵׁם יִתְבָּרֵךְ, sed tunc ferè non sine ה, vt supra השׁ״י vel ה״י.

ש״מ

שְׁמַע מִנֵּה audi ex eo. Sic dicunt in Ghemara, pro, *Ex Tal.* inde intellige.

ש״נ vel שנא׳

Quod & scribi potest שנאמ׳, quod vel quia dictum est. cùm scripturæ locum citant. Non est ר״ת.

שס״ה

Symbolum præceptorum negatiuorum numero 365. quæ appellant מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה præcepta non facies, qui & numerus est dierum anni solaris.

ר״ש

ר׳ שלמה R. Selomoh, & interdum ר׳ שִׁמְעוֹן in Tal. Et cum י

רש״י

רבי שלמה ירחי Rabbi Selomoh Iarhi, inter illos celeberrimus, Gallus Trecensis, vt nonnulli volunt.

רשב״ג

Est Talmudicis רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל Magister noster Simeon filius Gamalielis, de quo infrà sub finē huius libri.

ר״ת

רֹאשׁ תֵּיבָה principium dictionis, vel plur. רָאשֵׁי תֵיבוֹת capita dictionum. Sic appellant, vt dictum est, veras abbreuiationes. Quanquam Reuchlinus paulò aliter sumere videtur lib. 3. Cabalæ, vbi Notariacon dicit tres partes habere, vnam cùm signaculum aliquod ab initio dictionis sumitur, & apicibus (vt fieri solet) in sublimi notatur, & dicitur ר״ת. Alteram cùm à fine verbi propositi, & dicitur ס״ת, de quo suprà. Tertiam cùm à singulis verbi cuiuslibet literis notæ singulæ deducuntur, quod generali nomine נוטריקון appellant. Est & תְּמוּרָה cùm litera pro litera ponitur, vt in באת״בש dictum est, & גִּמַטְרִיָא Geometria, cum arithmetica proportione vnius nominis literæ respondent alteri. Sed hæc Cabalica sunt. Apud Talmudicos verò ר״ת valet רַבֵּינוּ תָם magister noster Tam, & cum vaf, וְר״ת & Rabbenu Tam.

רל

רוצה לומר vult dicere. passim in comment. Et pro loci commoditate in prima persona רְצוֹנִי לוֹמַר volo dicere. Ac in tertia legi etiam potest רְצוֹנוֹ לוֹמַר.

רלבג

ר׳ לֵוִי בֶּן גֵּרְשׁוֹם R. Leui filius Gersom, recentior, cuius in multos scripturæ libros extant commentarij.

רמבם

ר׳ משה בן מיימון R. Moseh filius Maimon.

רמבן

רבי משה בֶּן נַחְמָן R. Moseh filius Nahman vel Nahmani.

רמח

ר׳ מֹשֶׁה חָזָן R. Mose legatus vniuersitatis, vel lector oratione sua dimittens populum. Quisnam hic fuerit, ignorat Elias: nisi ille fuerit, qui canones de punctatione adscripsit circum Masoram magnam quæ ad calcem magnorum Bibliorum Venetiis excusa est. Est & hoc symbolum ad memoriam 248. membrorum, ex quibus constare aiunt humanum corpus. Item symbolum 248. præceptorum affirmatiuorum quæ appellant מִצְוֹת עֲשֵׂה præcepta, fac. *Ex Elia.*

רעה

רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Sic de Mose loquuntur præposito eius nomine. Vide suprà in מרעה.

רפ

רֵישׁ פָּסוּק vel Hebr. ראש initio versus, At רפ׳ est רָפֵי *Ex Mas.* vel רָפֶה vel pluraliter רָפִין, raphe affectū vel affecta.

ר״ד

רִבּוֹן דְעוֹלָם dominus mundi, vel Chaldaicè magis דְעָלְם. Hebraicè רִבּוֹנוֹ שֶׁל-עוֹלָם vnum ex 10. nominibus quæ Rabbini Deo tribuunt, רִבּוֹן est Hebr. אָדוֹן.

רד״פ

רבי דויד פירש Rabbi Dauid exposuit. Intelligunt R. Dauid Kimhi inter recentiores longè doctissimũ.

רד״ק

רבי דויד קמחי, & cum ה, הרדק, id est, הָרַבִּי & c. R. Dauid Kimhi.

ר״ה

רֹאשׁ הַשָּׁנָה initium anni, quod celebrant primo die Tisri mensis septimi.

רז״ל

רבותינו זכרם או זכרונם לברכה doctores nostri quorũ fœlix est recordatio.

ר״ח

Legisse me alicubi memini pro רֹאשׁ חֹדֶשׁ initio mẽsis, nœmenia, calendis quas festas agere lege iubebantur. valet & רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל doctor noster Hananel, cuius in Talmudicis frequens mentio.

ר״י

רַבִּי יוֹסֵף in Talmud.

ריב״ל

ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, R. Iosue filius Leui.

ריב״ן

Haud scio an Talmudicis sit ר׳ יַעֲקֹב בֶּן נַפְתָּלִי R. Iacob filius Naphtali, de quo suprà in ב״נ.

ſcribunt, contrahentes ר׳. In ſcribendo plerũque addunt י, ריבי quod ſignum eſt voluiſſe eos legi רַבִי, vt & בריבי, id eſt, בַר רַבִי, ſcribũt, & interim י etiam poſt ב adiecto ביר ריבי. Ieroſolymitanè ביר, idẽ eſt quod בַר filius. Vnde & רִבּוֹן ſcribi malunt quam רַבּוֹן pro domino. At videmus veteres etiam per a extuliſſe, vt in euangelio Rabboni, quod idem eſt cũ Rabbi, Domine mi. Porrò רַבְּנָא ſeu רַבָּן erat propriè de ſapientibus domus Dauid, אֲבִי verò & אַבָּא pater & pater meus, de ſapientibus & ſenioribus, vt paſsim in Talmud, אַבָּא שָׁאוּל Aba Saul, pater Saul. Sunt qui pro מַר dicunt מר, ſed tum cum ו מור ſcriberetur. Hæc quia paſsim apud Hebræos occurrunt, ex genuino illorum vſu diſtinguere volui. Et hos gradus illis in vſu fuiſſe videmus iam à Chriſti temporibus, etſi longè maximum eum fateantur qui ſimplici nomine appellatur. Nã veteres ab his titulis abhorrebant, ſuis contenti nominibus.

רא׳

ראש caput, Dux, Princeps. At רא״ eſt ר׳ אברהם R. Abraham.

ראב״ע

ר׳ אבן עזרא vel ר׳ אברהם בן עזרא ſimpliciter, etſi hoc durius eſt ſine Abrahã. Aliàs nudè appellatur, Aben Ezra א״ע vt ſuprà.

ר״ג

בראש גמרה, ברג׳, ב & cum רֵישׁ או ראשׁ גְמָרָה, id eſt, initio ghemaræ. Item רַבָּן גַּמְלִיאֵל doctor noſter Gamaliel.

Quod ad 300. significanda in numeris accommodant, vt solent in numeris ad aliquem scripturæ contextum argutè alludere.

קש

קְרִיאַת שְׁמַע vel קְרִית, Lectio, Audi. Ex Deut. 6. solent bis diebus singulis, manè ac vesperi recitare summa cum attentione illud שמע ישראל י׳ אלהינו י׳ אחד. Audi Israel, Dominus deus noster, Dominus vnus est, & quæ sequuntur: quæ velut summa totius legis est. Dant autem operam vt in loco quàm maximè mundo hæc recitent.

Res.

ר׳

רב vel רַבִּי, quod & nos sequimur scribentes R. pro Rabbi. Sed Rabbi maior est quàm Rab. His maior רַבֵּנוּ, Syriacè רַבָּן magister noster, etsi Elias nun in רַבָּן aduentitiũ putet, vt & י in רַבִּי. Sed vsus Talmud. aliud docet. A רַבָּן tamen quasi nun esset נוספת, faciunt plurale רַבָּנִים. At non ita à רב vel רַבִּי plurale formatur רַבִּים, etsi cum affixis dicant רַבּוֹתֵינוּ ea forma qua אֲבוֹתֵינוּ. Quod autem ille putat רַבָּנָן significare doctor noster, ego plurale potiùs putarim, vt in תָּנוּ רַבָּנָן obseruarunt seu studuerunt doctores nostri. Cæterùm obseruabis ita initio distinctas fuisse has voces, vt רב & מָר de sapiẽtibus quibus in Babylonia inter Iudæos manus imponebantur, dicerentur, רַבִּי autem, vel רַבִּי iuxta alios, de Israeliticis. Nam רַבִּי aut רֶבִּי imperitè Iudæi Germani proferunt &

V

צ״ע

צָרִיךְ עִיון consideratione opus habet. Et cum ו suprà positum est. Addunt & ב.

צע״ב

צריך עיון בְּשֹׁרֶשׁ, considerandum diligẽtiùs in radice, id est rei primordia attentiùs scrutanda sunt.

Coph

ק׳

Simplex ק׳ valet קָשֶׁה durum, id est, obiectio, scrupulus. & in Mas. vbi lectio diuersa à scriptura notatur, ק׳ est קְרִי legitur. Et apud Talmudicos קַמָּא, vt cùm dicunt פר׳ ק׳ caput 1.

קא״מל

קָא מַשְׁמַע לָן in Tal. quod notabile nobis, vel vnde nobis obseruandum.

ק״ו

קַל וָחוֹמֶר leue & graue. Sic vocant argumentum à maiori vel minori. Estque vnus ex 13. modis quibus legem dicũt exponi posse. De qua re suprà in בנ״ש.

ק״ל

קַיְימָא לָן probatio nobis. Cùm argumentum pro se afferunt.

רמ״ל

Vide suprà in קאמ״ל.

ק״ק

קְהִלַּת קֹדֶשׁ congregatio sancta. Sic suas synagogas appellant, vt ק״ק ויניציאה synagoga Venetiana.

קק״ק

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ sanctus, sanctus, sanctus, Is. 6.

Quod

Reuia, ſub numerum non cadit.

פי׳

פֵּרוּשׁ vel פֵּרוּשׁוֹ expoſitio vel expoſitio eius, paſsim in cõment. Leges & pro ſenſu, פֵּרַשׁ expoſuit, פֵּרְשׁוּ, פֵּרַשְׁנוּ, פֵּרַשְׁתִּי, & c.

פ״ק

Ex Tal. פֶּרֶק קַמָּא caput primum, apud Talmudicos. Et cum ב, בְּפ״ק in cap. primo. Aliàs vbi in annis ab orbe cõdito maiorem numerum auferunt, eſt פְּרַט קָטָן, ſed cum ל, לִפְרַט קָטָן iuxta ſupputationem particularẽ, omiſsis millenariis.

פ׳ר

פֶּרֶק caput, vt ſuprà in פ׳. Literas ſeruiles facile eſt pręponere.

פרד״ק

פירש רבי דוד קמחי, expoſuit, vel פירוש expoſitio R. Dauid Kimhi. vel ſine ק, פר״ד.

פר״ח

פֵּרַשׁ או פֵּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל expoſuit doctor noſter Hananel, vel expoſitio & c.

פר״י

פירש רבינו יצחק exponit doctor noſter Iſaac.

פרש״י

פירוש או פירש רבי או רבינו שלמה ירחי, expoſuit R. Selomo Iarhi.

פר״ת

פֵּרַשׁ רַבֵּנוּ תָּם expoſuit magiſter noſter Tam.

Tſadi

צ״ל

צָרִיךְ לוֹמַר neceſſe eſt dicere.

ע״פ

על פי iuxta os, id eſt, præſcriptum.

ע״צ

על צד iuxta latus, iuxta, ex parte, per.

ע״ק

עוד קשה ſuprà in ו.

ע״ש

ערב שבת veſpera ſabbati. Vide ſuprà in לע״ש. Item עיין שם vide illic. Nonnunquam עם שלום cum pace.

Pe

פ׳

Pe cum apice, ſed præcedente ferè ſeruili litera בפ׳ eſt בפרק in capite. Vnumquemque ex מסכתות, id eſt, tractatibus Talmudicis numero 60. diuidunt in plura פרקים capita. Eſt autem פרק propriè compitū, à viarum diuiſione, vt & tractatum appellant aliàs שער portā. Et cum ו, ובפ׳, id eſt, ובפרק & in capite. *Ex Tal.*

פ״א

פרוש אחר expoſitio alia. & tractatus in Talmud titulo פרקי אבות capita ſeu ſententiæ patrum.

פ״ד

פתח דספרא pathah ipſius libri. cùm ob accentum pathah non mutatur, quod certis in locis & libris fiat. Valet & Maſoritis פסקא דספרא paſec vel peſic ipſius libri. q. d. vnum ex peſik in quæ in aliquo libro inueniuntur. Nam ea numerata ſunt ע״פ. i. ex præſcripto Maſoritarum, poſt quæ ſcilicet non ſequitur Reuia. At Legarmeh, poſt quod ſemper ſequitur *Ex Maſ.*

Par le premier venu.

עְכ

עַל כֵּן præterea. Et עַד כָּאן hucuſque.

עְבֿז

עִם כָּל־זֶה cum toto hoc,id eſt,& tamen.

עְכֿל

עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ hactenus lingua,id eſt,ſermo ſeu expoſitio aut ſententia eius.

עְבֿפ

עַל כָּל־פָּנִים omnibus modis,omnino. cùm ſignificãt nihil impedire poſſe quò minus aliquid fiat. Item עַד כָּאן פֵּרוּשׁוֹ hactenus illius expoſitio.

עְמ

עַל מִשְׁקָל אוֹ מִשְׁקָל iuxta pondus, formam, &c. Et עַל מְנָת cum cõditione, ea lege. Rariùs עַוָּל מְשֻׁקָּץ vel עַוָּל peruerſitas deteſtanda,vel peruerſus abominabilis,Meſchant abominable.

עְמֿא

עַל מִשְׁקָל אַחֵר iuxta aliam formam.

עְמֿי עֹשֹֿו

עזרי מעם י״י עושה שמים וארץ auxilium meum à Domino cœli & terræ conditore. Integer verſiculus ex Pſal.121.quem ſuis libris prænotant.

עְסֿ

עֵט סוֹפֵר ſtilus ſcribæ. Libri nomen vbi de accentibus & Maſora quædam collegit R. Dauid Kimhi. Is nondum ad manus noſtras peruenit.

pro quantò magis.בַּמֶּה.& בַּמֶּה dici poteſt.

עַ״ג

עַל גַּב אוֹ גַּבֵּי ſuper eminentiam, in ſuperficie vel faſtigio. Sic

עַג״מ

עַל גַּב מִזְבֵּחַ in ſuperficie altaris, ſuper altare. Eſt עַ״ג אַף quanuis.

עַ״ד

עַל דֶּרֶךְ per modum.

עַד״מ

עַל דרך מָשָׁל per modum parabolæ, figuratè.

עַ״ה

עָלָיו הַשָּׁלוֹם ſuper eum pax. Sic de ſanctis loquuntur, qui vitam cum morte commutarunt. Vide ſuprà, vt differat à ז״ל, ibidem. Interdum עִנְיָן הַזֶּה hoc negotiũ. Rariùs עוֹלָם הַזֶּה hoc ſeculũ, quod magis notatur עה״ז. Item עוֹלָם הַבָּא futurum ſeculum, ſed id ſi præceſſerit עוֹלָם הַזֶּה, quod ſenſus facilè cõmonſtrat. Valet nonnunquam in libris punctatorũ, עַיִן הַקּוֹרֵא oculus legentis, libri nomen. Vide ſuprà in יהב״י.

עַ״ז

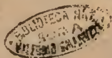
עֲבוֹדָה זָרָה cultus externus, idololatria, idolum. Eſt in Talmud tractatus hoc titulo.

עַ״י

עַל יְדֵי per manus, opera, miniſterio, beneficio, occaſióne, per, &c. Et cum מ.

עַי״מ

עַל יְדֵי מְקַדֵּם per manus eius qui primus occurrerit,



memoriæ causa symbola proponunt ex suis locis intelligenda, sæpe obscura & arguta. Atque ars est seorsim tractanda. valet & סִפְרָא liber, more Chald. sed tunc solet addi pe, סיפ', & cum ב, בסיפ', & cum daleth, דסיפ' libri.

ס״ל

סְבָרָא לֵהּ opinio eius est, arbitratur.

סמ״ג

ספר מצות גדול. Vide suprà in ב.

סמי׳

סְמִיךְ vel סְמִיכִין, coniunctum vel coniuncta.

סמ״ק

ספר מצות קָטָן. Vide suprà in ב.

ס״פ

סוֹף פָּסוּק finis versus, vel plur. סוֹפֵי פְסוּקִים fines versuum.

ספ״ק

Ex Tal. סוֹף פֶּרֶק קַמָּא finis primi capitis.

ס״ת

סֵפֶר תוֹרָה liber legis. literas seruiles facilè præposueris לס״ת, בס״ת & c. Valet etiam סוֹף תֵּיבָה finis dictionis, vel סוֹפֵי תֵּיבוֹת fines dictionum. De quo infrà in abbreuiatione ר״ת.

Ain

ע״א

עִנְיָן אַחֵר negotiũ aliud, alia significatio. Frequens in Radicibus Kimhi cum ו, וְע״א & aliud significatum.

עאכו

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה pro vno, quot & quot. Sic dicunt

נ״ע

נוחו עֵדֶן requies eius sit paradisus. Sic sæpe defunctorum meminerunt, pro ז״ל vel זצ״ל suprà dictis.

נר׳

נִרְאֶה videtur. non sunt rase teuoth.

Samech.

ס״א

סֵפֶר אַחֵר liber alius. cum beth, בס״א, בְּסֵפֶר אַחֵר in alio libro, quod margini Bibliorum ascribunt notantes variam lectionem. Nam נ״א de aliis propriè dicunt.

סבי׳

סְבִירִין quæ creduntur falsò, in Mas.

ס״ג

סוֹף גְּמָרָה & cum ב, בס״ג, id est, בסוף גמרה in fine ghemaræ.

ס״ד

סָלְקָא דַעְתָּךְ ascendit mens tua, vel in mẽtem tuam, putás ne, aut in animum inducis: In eum enim sensum vtuntur, cùm quid amoliuntur. Valet & in principio vel fine librorum cum ב, בס״ד, בסערא דשמיא. Vide in ב.

ס״דא

סָלְקָא דַעְתָּךְ אָמֵינָא ascendit mens tua, quòd ego dicam, putas me dicere?

סו׳

pro סוף finis. non est ר״ת, sicut nec

סי׳

pro סִימָן signum. Frequens in Masoritis, qui multa

hi appellat, quem nos Kimhi cum Hebræis. Eſt ergo עזרא ן' Aben Ezra, filius Ezrę. i. de cognatione Ezræ, qui ſuum genus ad Ezram vt ſtirpis auctorem & principem, Hebr. ראש האבות, referat. Aliàs enim patrem habuit מאיר Meir.

נ״א

נסחא אחרת נֻסְחָא אַחֲרֶת, vel Chaldaicè magis אַחֲרִנָא quod ſcribunt אחרינא, exemplar aliud. אַחֲרֵן & אַחֲרָן idem valent. At נ״א eſt נֶאֱמַר dictum eſt, & cum ש, שנ״א paſſim in comment. pro שֶׁנֶּאֱמַר quia dictum eſt, vel כמו שנ״א vt dictum eſt, cùm ſcripturam citant, non alia.

נז׳

נִזְכַּר memoratum, & cum he, הנ״ז, id eſt, הַנִּזְכָּר.

נ״כ

Ex Maſ. נביאים כתובים prophetæ, hagiographa. Et cum ב, בנ״כ, id eſt, בנביאים וכתובים in prophetis & hagiographis.

נ״ל

נִזְכַּר לִי memoratum à me, vel נזכר למעלה memoratum ſuprà. Vide & ſuprà in הנ״ל.

נ״מ

מִנָּה מנא נָפְקָא exit inde, hinc conſequens eſt, מנא pro מִנָּה Chald. & Talmud.

נ״נ

נִינְוֵה Niniue. notatur vt ר״ת, etſi vnica ſit vox, ſelectis ex ea duobus nunin, omiſſo iod intermedio. Valet & נבוכדנצר quod vnica voce in multis exemplaribus ſcribitur, Nabuchodonoſor.

lant מִשְׁנָה, Hier. vertit δευτερώσεις. Ad contextum Misna annis pôst aliquot accessit Ghemara, vbi in vtranque partem quæstiones agitantur, & tandem terminantur ac deciduntur. Id enim sonat nomen גְּמָרָה, quod vulgus resolutionem, vel determinationem, Iurisconsulti decisionem appellant. Hæc simul iuncta vocant Talmud. etsi propriè interdum hoc nomine contextum primum appellent. Glossularii recèns accesserunt, vt R. Sel. & alij.

Nun.

ן׳

Nun extensum cum puncto ponunt pro אֶבֶן, vt ר׳ אברהם ן׳ עזרא. Sic plærique, Hispanorum præsertim qui Arabicè docti fuerunt, dicere maluerunt, quàm Hebraicè בֶּן, etsi nomen Hebraicum etiam Arabico אֶבֶן respõdeat, quo non filius πρὸς ἕν ad patrem proximum, sed ad familiam intelligitur, vt cũ Christus filius Abraham, filius Dauid dicitur: alioqui בן etiam Arabicè appellatur filius. Sunt qui beth lene legant אֶבֶן, ac ita videntur legisse veteres Arabes, qui de familię nomine quàm proprio se nominare maluerunt, Auerrois, Auisena, nun absorpto, id est, אבן רעים & אבן סִנִי. Elias mauult beth cũ daghes legi, vt putat in sua lingua scribi, nẽpe Ibn, vel Abn, vtraque litera rapta per Gisme, id est, seua, sed meo iudicio beth leui אֶבְן. Sæpe enim in his linguis pathah & hiric confunduntur, vt sexcenta ostẽdunt, מִרְיָם Mariam, בִּלְעָם Balaam. Et Reuchl. Camhi

Rabbi, quod non ſine ש diceretur כמו שֶׁ, aut valerē כְּמוֹ מָרֵא רַבִּי ſicut dominus Rabbi, cùm in titulis ponatur, nec ita vtantur particula כמו. Scito tamen מַר pro רַב dici, vt ſæpe in R.Sel.ex Tal. כדאמר מר vt dicit doctor vel magiſter, vnde מָרָן Dominus noſter, etſi Elias putet ן tantùm nomen conſtituere, non affixum eſſe. Ego aliud ſenſerim, de quo infrà in ר.

מרע"ה

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Moſes doctor noſter, ſuper quem pax. & cum מ ſeruili ממרע"ה .i. מִמֹּשֶׁה & c.

מ"ש

מוֹצָאֵי שַׁבָּת exitus ſabbati. Vide ſuprà in ומ"ש. item מַה־שֶּׁאָמַר id quod dixit. Item Talmudicum מַי שְׁנָא, quod ſcribitur מאי, quænam eſt doctrina, quid diſcendum? Sic dicunt cùm ex aliquo contextu nonnihil obſeruatu dignum eſſe dicunt. Valet & in quibuſdam libris מֵאִיר שפירץ Meir Spirenſis. Rabbini nomen qui emendatum habuiſſe fertur pentateuchum.

משק'

מִשְׁקָל pondus, id eſt, forma, ſpecies. Frequens in grãmaticis, vt dictum eſt, & verſuum auctoribus.

מ"ת

מַתַּן תּוֹרָה datio legis, cuius feſtum celebrant in Pentecoſte. Aiunt enim die quinquageſimo ab exitu ex Ægypto datam fuiſſe legem. Item in Maſora מִשְׁנֵה תוֹרָה repetitio legis, id eſt Deuteronomium.

מתני'

מַתְנִיתָא contextus Talmudicus initio editus, appel-

מ״מ

מִכָּל־מָקוֹם,nihilominus.

ממ׳

מִסִּפּוּרֵי מִלְחֲמוֹת י״י ex hiſtoriis præliorum Domini.

מנ״ל

מְנָא לָן vnde nobis,vt paulò antè מ״ל.

מס׳

מַסֶּכֶת tractatus Talmudicus, & cum beth במס׳ in tractatu.

מס״ג

מָסֹרָה גְדוֹלָה Maſora magna,quod notant etiam

מס״ה

מָסֹרָה הַגְּדוֹלָה. At Maſoram paruam ita contrahunt מס״ק,id eſt,מָסֹרָה קְטַנָּה. Non deſunt & qui magnam quidem ita ſignificent מס״ה.i.מסרה הגדולה, paruam verò ſine ו,מס״ה.i.מסרה הקטנה.

מ״פ

מִצַּע פָּסוּק medium verſus. Vox Ieroſolymitanæ linguæ מִצַּע vel אֶמְצַע,Hebr. תוך medium. At מפ׳ eſt מַפְתֵּחַ clauis,libri nomen vnius ex הַנִּקְרָנִים, cuius autorem tradit Aben Ezra in præfatione in librum מאזנים eſſe quendam R. Leui Hiſpanum Cæſarauguſtanum.

מ״ק

מִקְרָא קֹדֶשׁ cœtus ſanctus,celebris ſolennitas.

מ״ר

מַעֲלַת רַב או רַבִּי. Vide ſuprà in כ״מ & כמ״ר in quo plerique errant, putātes valere כְּמוֹ מוֹרֵה רַבִּי ſicut docet

מה״נם

מִנָא הָנֵי מִלֵּי Tal. vnde hæc verba.

מה״רר

מַעֲלַת הָרַב רַבֵּנוּ celſitudo magiſtri, magiſtri noſtri, & c.

מ״ט

מַה־טַּעַם vel Chald. מַא טַעְמָא non מַן, quis ſenſus, quæ ratio?

מ״י

מִנָא יָדְעִינַן vnde ſcimus: מִנָא etiam dicũt pro מִנַן Talmudici, detracta more ſuo extrema, ſed litera quieſcente expreſſa in ſcriptura.

מ״כ

מעלת כבוד vel מעלת כבודך celſitudo gloriæ, & c. vel gloriæ tuæ.

מ״ל

Ex Tal. מְנָלַן, vel duabus dictionibus מִנָא לַן pro מִנַן (vt modò dictum eſt) vnde nobis, vide in tabul. Chaldaicis, in partic. Et cum ו, ומ״ל pro וּמִנָא לַן & vnde nobis, & c. Item מַה־לִּי quid mihi? At מ״ל eſt מָלֵא plenum, in Maſ. vel מְלֵאִים plena.

מ״לה

מַלְכוּת הָרִשְׁעָה regnum impietatis. Sic vocant regnum Antiochi & Græcorũ, à quibus afflicti ſunt. Sic imperium Romanum, & Chriſtianam ditionem, verpi impuri. Elias mauult toar legi מַלְכוּת הָרְשָׁעָה regnum impium.

מלה״ד

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה exemplum, cui res aſſimiletur.

est לא קרי אלף & cæt. non legitur aleph, non legitur he, non legitur vaf, non legitur iod.

Mem.

מ׳א

מִשְׁקָל אַחֵר pondus aliud, forma alia seu species. Familiare Grammaticis. Et מִדְרַשׁ אַגָּדָה commẽtarius acroamaticus, vbi iucunda narrantur. Hoc enim sonat Aggada, etsi alij efferant הגדה ab הגיד nunciando. Item מִכָּל־אֶחָד de vnoquoque.

מאג׳ד

מדרש אגדה vt paulò antè.

מג׳ש

מִגְזֵרָה שָׁוָה A pari vel simili. vnus ex 13. modis quibus inquiunt legem enarrari posse, quos afferunt sub initium precationum.

מ׳ד

מַן דְּאָמַר is qui dicit, Chald. pro quo diceres Hebr. מִי שֶׁאָמַר.

מד׳א

מָה דְאַתְּ אָמַר id quod tu dicis, Chald.

מ׳ה

מְאוֹרַת הַגּוֹלָה lumen exulum. Hoc epitheton tribuũt cuidam Rabbi Gerson, qui alienas literas reserantibus anathema imprecatus est. Atque hæc literis extrinsecus superscribunt ואסור לזרים בהו׳ דר׳ג מ׳ה בחרם דרבי גרשון מאורת הגולה, id est, & interdictæ sunto externis sub anathemate Rabbi Gerson luminis captiuitatis.

לישר׳ vel ליש׳

לְיִשְׂרָאֵל Israeli. non est ר״ת. At in Mas. ליש׳ est לְשָׁן vel לְשָׁנָא lingua, vel plural. לְשָׁנֵי pro לְשָׁנִין vel לְשָׁנַיָא linguæ, acceptiones, significata.

לכ׳א

וְלָכֵךְ pro ולכ׳א, & cum ו, Ideo dicit, לָכֵן vel לָכֵךְ אָמַר & proptereà inquit. Valet & לְכָל־אֶחָד וְלָכֵן vel אָמַר vnicuique.

למ׳נ׳ם

לְמַי נְפַקָא מִנֵּה quò egreditur inde, quò res euadit. מאי est מה.

לנ׳

לָכֵךְ נֶאֱמַר proptereà dictum est. Item לִי נִרְאֶה, maximè cum ו, ולי נראה & mihi quidem videtur.

לס׳ת

לְסֵפֶר תּוֹרָה libro legis.

לע׳ש

לְעֶרֶב שַׁבָּת ad vesperam sabbati. Sic appellant parasceuen sabbati, id est, vesperam diei Veneris.

לפי׳

לְפִיכָךְ proptereà, quod scribitur etiam לפיכ׳. Valet & לְפֵרוּשׁ aut לְפֵרוּשׁוֹ iuxta expositionem vel expositionem eius.

לפ׳ק

Vide infrà in פ.

לק׳

לא או לָא קְרִי non legitur. Sed hoc non est vsitatum nisi cum vna ex literis אהוי, sic לקא לְקָה לקו לקי id

Lamed.

לי

לית non eſt alibi ſcilicet. Frequẽs in Maſ. vbi ſemel vocem aliquam notant reperiri. Porrò vitandæ cõfuſionis cauſa vbi trigeſies dictionem aliquam inueniri voluerunt ſignificare, integrum nomen literę ad marginem notarunt, לֹמֹד, in nonnullis tamen exempl. pro hoc ſcribitur ל׳, quæ faciunt 30. *Ex Maſ.*

לׄא

לְשׁוֹן אַחֵר אוֹ אַחֶרֶת lingua alia, id eſt, expoſitio, vt & noſtri gloſſam ſumpſerunt. Chaldaicè verò לִשָּׁנָא אָחֳרָנָא, vel לִשָּׁן אָחֳרָן, pro eodem, & pluraliter לִשָּׁנִין אָחֳרָנִין aliæ linguæ, &c. Valet & לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז lingua Germanica, cùm Hebraica Germanicè interpretantur.

לא׳י

לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל terra vel in terram Iſrael.

לג׳

לְגַרְמֵיהּ Legarmeh, accentus regij nomen, cum pũcto ad ל. At לג׳ gemino apice numerum facit 33. Vide ne confundas, cum nonnullis.

לׄד

לֵית דִּכְוָתֵהּ non eſt ei ſimile. In Maſora tantùm dicunt ל׳ ſuprà expoſitum. Sed nonnulli grammaticorum Maſoritica tractantes dicunt לית דכוותיה.

להד

לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה cui res ſimilis eſt?

לזא

לְזֶה אוֹ לְזֹאת אָמַר iccirco ait.

כ״ל

Ex Maſ. כָּל־לִשָּׁנָא,vel לִשָּׁן,omnis lingua.i. dictio ita ſumpta, & c. At כל' cum apice vel puncto ſuper ל, כל' valet כָּלְהוֹן omnia,vt cùm dicunt כל' כב omnia ita ſcribũtur,vel כל' חס',vel כל' מל' omnia ſunt plena vel deficientia,מְלֵאִים,חֲסֵרִים. Extra Maſoritica valet כְּלוֹמַר quaſi dicat,nec eſt alioqui raſe teuoth,ſæpius ſcribitur כלו' vel כלומ'.

כ״מ

כְּבוֹד מַעֲלַת gloria celſitudinis, & c. & כמ״ר pro כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי,&כמה״רר pro כבוד מעלת הרב רבינו.

כמ״ש

כְּמוֹ שֶׁאָמַר vt dixit.

כנ״ל

כֵּן נִרְאֶה לִי ſic mihi videtur.

כ״ק

Ex Maſ. כָּל־קְרָיָא tota ſcriptura.Sic appellãt 24.libros Bibliorum, à legendo: ferè integrè ſcribunt, כָּל־קְרָיָא vel כָּל־קְרִיאָה.Vide Eliam.

כ״ש.

כָּל־שֶׁכֵּן quantò magis vel minùs,ſed propriè minùs ſequente negatione,כָּל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא quantò minús. Nã ſic huic particulæ literã שֶׁ ſubnectunt. Itẽ כְּמוֹ שֶׁאָמַר vt ſuprà כמ״ש,quod etiam ſcribunt כְּשֶׁאָמַר.כש״א propriè tẽpus, non ſimilitudinem demonſtrat, cũ dixit. Et vernaculè Ainſi que,momẽtũ tẽporis deſignat.

כת'

כָּתוּב vel כְּתָב ſcriptura.non eſt ר״ת.

כרֹא

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר vt tu dicis. Chald.

כֹּה

כֵּן הוּא sic est. De punctis & accentibus sic dicunt, cùm aliàs dicant, כֹּבֹ infrà. Sed vide ne cum numero 25. confundas. Ex Maſ.

כהֹא

כֵּן או כַּךְ הוא אוֹמֵר או אָמַר, sic ille ait.

כהֹג

כְּהַיְגַוְנָא, quod scribunt כהאי גוונא, ad hunc modum. Et cum ו, וכהֹג & id genus. Paraphrastes libelli Ruth 4. cap. eo vtitur, cuius stilus ad Talmudicos magis accedit, vt & aliorum Hagiographorum. גַּוָן vel גַּוָּן est color, דְּמוּת similitudo. Vide Eliam in Tisbi. Reperies & כי האי גוונא quia hoc modo. Ex Tal.

כהוג׳

כַּהוֹגֶן vt par est.

כֹּז

כָּל־זֶה totum istud.

כֹּי

Interdum in Masoreth facit 30. in numeris. Nam ל apud illos alium habet sensum. Vide infrá.

כֹּכ

כָּל־כָּךְ vsque adeò, in tantum, tam, Rab. Valet & Chaldaicè כָּל־כִּדְנָן præcedēte ferè ו, וכֹּכ pro וְכָל־כִּדְנָן & omnia eiusmodi. In Masoreth valet כֵּן כְּתִיב, vel כְּתִיב כֵּן ita scribitur, vel כְּתִיבִין כֵּן ita scribuntur.

כֹּל

ישר׳

יִשְׂרָאֵל, non est rase teuoth.

ית׳

יוֹנָתָן תִּרְגֵּם Ionathan est interpretatus. At ית׳ cũ apice est יִתְבָּרֵךְ benedicatur, vel יִתְעַלֶּה attollatur, quorum alterutrum diuino nomini, vt iam dictum est, subiungunt. Scribitur etiam יתב׳ & יתע׳ pro יתברך & יתעלה.

יתקק׳

יְשַׁעְיָהוּ תְּרֵי עֲשַׂר קִינוֹת קֹהֶלֶת, Isaias, 12. proph. Thren. Ecclesiastes. Symbolum librorum in quorum fine repetitur vltimus versiculus.

Caph

כא׳

כִּי אִם nisi, sed. Et כָּל־אֶחָד vnusquisque, non כִּי אֶחָד vt quidam putant, quoniã vnus vel vnum. kab venaki prouerb. 9. ובכא׳ id est וּבְכָל־אֶחָד & in vnoquoq;.

כאש׳

כַּאֲשֶׁר sicut, quando non est rase teuoth.

כג׳

כֹּהֵן גָּדוֹל summus sacerdos. Et כְּנֶסֶת גְּדוֹלָה synagoga magna. Nonnunquam כגון sicut, sed tunc satis fuerit apex כג׳, quod & כגו׳ scribitur.

כד׳

כְּמָא דְאָמַר vt dicit. Chaldaicum, quod Hebraicè diceretur כְּמוֹ שֶׁאָמַר. Valet & כָּל־דָּבָר omne verbum, vel omnis res.

tum. Sic Galli appellant Vn bon iour. Dicuntur & מוֹעֲדִים à conueniendo.

יֹמ

יֵשׁ מְפָרְשִׁים sunt qui exponant.

יֹמֹה

יוֹצֵא מִן הַכְּלָל vel יוֹצְאִים exit vel exeunt à canone. *Ex Elia.* Frequens apud eos qui accentus tractant, cùm exceptionem afferunt.

יֹס

יֵשׁ סְפָרִים sunt libri, & cum ו, ויֹס & sunt libri. ובֹיֹס & in nonnullis exempl. Sic enim interdum loquuntur vbi variam lectionem afferunt.

יֹץ

יִשְׁמְרֵהוּ צוּרִי custodiat eum petra mea. i. Deus. Sic

יצֹו

יִשְׁמְרֵהוּ צוּרִי וְגוֹאֲלִי custodiat eum rupes mea & redemptor meus. Sumptum ex fine Psal. 19. Sic priuatis hominibus quos nominarunt, bene precãtur.

ירֹה

יָרוּם הוֹדוֹ vel יָרוּם רוּם הוֹדוֹ extollatur maiestas, vel celsitudo maiestatis eius. Sic de principibus & potestate præditis loqui solent.

ירֹמ

יְהִי רְצוֹנְךָ vel יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, sit beneplacitum tuum, velis, Qu'il soit ton bon plaisir. Sic Deum cõpellãt.

ישֹׁ

יִמַּח שְׁמוֹ deleatur nomen eius. Sic verpi nobis imprecantur.

incidit, reperi simul פחד גבורה dici, vt quartum חסד אהבה iunctis nominibus.

Has etiam aliter connumerãt. Sed ne longiores simus, in aliud tempus reiiciemus. Cæterùm Galatinus alia mysteria cõsectatur, & rationem aliam cur scribatur י״י, addens in Hebræorum libris duobus includi semicirculis (יְיָ). Inueni quidem cum vnico sæpe. (י״י. Sed germana rãtio est ea quã affert Reuch. In exemplaribus impressis passim י superne omittitur ad leuandum typographorum laborem, sic״, vel etiam sine apice ״.

יא

יֵשׁ אוֹמְרִים sunt qui dicant. Rariùs יְיָ אֱלֹהִים Dominus Deus.

יה

יוֹם הַכִּפּוּרִים dies expiationum, qui decimo die Tisri mẽsis septimi agebatur. De eo ita scribit auctor צְרוֹר הַמּוֹר fasciculi myrrhæ. ביה״ אנשים ונשים וקטנים חייבים להיות בבית הכנסת וישתחוו ארצה ז׳ פעמים. In die expiationum tenẽtur tam viri quàm mulieres ac paruuli interesse synagogæ, ac in terram septies procidere. Vide Leuit. 23.

יהכי

יְקוּתִיאֵל הַכֹּהֵן בַּר יְהוּדָה Iekuthiel sacerdos fili' Iuda. Nomẽ est vnius ex הַנַּקְדָנִים pũctatoribus, qui librũ edidit titulo, עֵין הַקּוֹרֵא oculus lectoris, vbi nonnulla tradit de pũctis. Vide Eliã in tabulis fractis, sub finẽ libri Masoreth hãmasoreth perquã imò prorsus necessarij iis qui Masoram volunt intelligere.

יהכ

Idem quod paulò antè יה׳.

יט

יוֹם טוֹב dies bonus, id est, festus propriè extra sabba-

Iod

Iod ſimplici Cabalici nomen tetragrammaton teſte Reuchlino lib. 3. Cabalæ, ob indiuiſibilis puncti figuram notant. Sic & illud ipſum, inquit idem, ob tres עֶלְיוֹנוֹת, id eſt, ſummitates in 10.numerationibus, quæ ſunt vna & eadem עֲטָרָה, id eſt, corona, tribus punctis ſignare ſolent, hoc eſt tribus Iodin. Aiunt enim Cabaliſtæ כי לסוד זה כותבין השם ג׳ יודין כזה י׳י quòd propter hoc arcanũ ſeu myſteriũ ſcribũt nomen ineffabile tribus Iodin, ad hũc modũ י׳י. Decẽ autẽ numerationes.i. סְפִירוֹת, ſine quibus hoc intelligi nõ poteſt, tractat idem Reuch. li.1. Cabalę, & arboris quæ ex illis conficitur ibidẽ meminit. itẽ li.3. vbi eas enumerat. Sed quia ex ea myſterij huius ratio tota pendet, libuit eam hoc loco ex cõmentario quodam cabalico, quẽ penes me habeo, in Pſal. 19. deſcribere, vt illic ad calcem adſcripta eſt.

כתר corona

בינה intelligentia — חכמה ſapientia

פחד timor — חסד gratia

תפארת decor

הוד maieſtas — נצח victoria

יסוד fundamentum

מלכות regnum

Reuch.lib. 3. Cabalæ pro פחד multo aptiùs ponit גבורה, cùm hæc dicant eſſe 10. diuina nomina quæ nos mortales de Deo concipimus. Supra coronam dici ponit אין סוף infinitatẽ & abyſſum. In quodam breui tractatu in hanc figuram qui in manus meas

benedictionem, laudatur & celebris est. Eodē sensu quo superius illud ז׳ל de mortuis.

וש׳

זֶה vel זֶהוּ שֶׁאָמַר, hoc est quod dicit, & cum ו, וּוש׳, hoc est, & c.

זש׳ה

זֶה או זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב או הַפָּסוּק, hoc est quod scriptura vel versus, id est, contextus Biblicus ait. Sæpe obuium in Midras.

Heth

ח׳ו

חַס וְשָׁלוֹם parce & pax, absit. cùm quid absurdum amoliuntur & auertunt.

חז׳ל

חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה sapientes nostri, quorùm celebranda est memoria.

ח׳ל

חוּצָה לָאָרֶץ extra terram. Facilè seruiles literas præposueris לח׳ל pro לחוצה לארץ, sic בח׳ל i. בַּחוּצָה & c.

חל׳ב

חֵרֶם לְזָרִים בְּנָחָשׁ, anathema sit externis in serpente vel iuxta serpentem. Hac verborum formula vtuntur cùm excommunicant.

חס׳

Ex Maſ. חָסֵר vel חֲסֵרִים deficiens vel deficientia.

חר׳

חֵרֶם anathema.

cere,quod aliàs dicunt ולא שַׁיָיך לְמִיכר.

ולש׳

וְלָא שְׁנָא nec didicit seu commentatus est, notauit, obseruauit.

ומ״ש

וּמוֹצָאֵי שַׁבָּת & egressus sabbati. Sic appellant noctē quæ diem sabbati proximè consequitur.

ועק׳

וְעוֹד קָשֶׁה & insuper durū, id est, & alius scrupulus.

וצ״ע

וְצָרִיךְ עִיּוּ & consideratione indiget.

ות״י

וְתַרְגּוּם יוֹנָתָן ac interpretatus est Ionathan. vel וְתַרְגּוּם & Chaldæa interpretatio Ionathæ est, &c.

Zain

זב׳

זְמַן בְּכָה tempus quo vel quando. Hoc me legisse nō memini, sed posui vt ab aliis affertur.

זל׳

זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה vel זִכְרוֹנָם recordatio eius vel eorum fausta sit ac fœlix. potes & זכרו vel זִכְרָם legere. Sic de mortuis loquuntur celebribus quidem, sed qui sanctimonia alioqui non fuerint insigniores. De his enim dicerent, עָה super eum pax. Facit & זֶה לְשׁוֹנוֹ hæc eius oratio est, ita ille inquit, & cum ו, וזל, quod caue priore modo legas.

זצ״ל

Ex Prouerb. 10. זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה memoria iusti est in

והה

וְהַיְנוּ הַךְ & hoc illud est. Vide suprá.

וו״ש

Vide in ז.

וחל״ב

Vide infrà in ח.

וי״א

וְיֵשׁ אוֹמְרִים & sunt qui dicant.

וי״ל

וְיֵשׁ לוֹמַר & est dicendum,& dici pôtest: cùm obiectionem soluunt.

וי״מ

וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים & sunt qui exponant.

וי״ת

וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם & Ionathan conuertit. Chaldæus paraphrastes celeberrimus.

וכו׳

וְכֻלֵּי & reliqua. propriè cùm alia citant quàm ex cõtextu Bibliorũ. Alij scribunt וְכֻלֵּה & totum illud.

וכ״תי

וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן & sic reddidit Ionathan.

ול׳

וְלָמַד & didicit vel וְלִמֵּד & docuit. At ולו׳ idem est quod וְלוֹמַר & dicendo,& à dire.

ולד׳

וְלַמֵּבִין דַּי & intelligenti satis est.

ולמ״ל

Ex Tal. וְלָא מְצִי לְמֵימַר nec potest dici, vel, nec conuenit di-

R

הנ֗ר

הַנָּרִיב רַבִּי vel הַנָּגִיר, princeps vel magnificus ille Rabbi, & c.

הפע'

הַפֹּעַל verbum, apud grammaticos non est ר״ת.

הק'

הַקָּדוֹשׁ ὁ ἅγιος sanctus ille. Dei epitheton iam suprà tractatum.

הר'

הָרַב magister.

הר֗א

הָרַבִּי אַבְרָהָם.

הש'

הַשֵּׁם Dominus, vide in ה'. Hoc non est ר״ת. At quod sequitur, est.

השי

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה, iam memoratum הּ'.

Vaf.

Multa ex his aut suprà aut infrà reperies detracto ו, etsi pleraque ferè sine ו non inueniantur.

ואז֗ל

Vide suprà.

וא֗ק

וְאִכְתִּי קָשֶׁה. vide suprà.

וגו' vel וגומ'

id est, וְגוֹמֵר & complens. Sic ferè dicunt, citantes scripturæ locum non plenum, quod dicimus & c. Minùs rectè alij וְגוֹמַר.

הָיָה fere non contrahitur in הי׳ vitandæ ambiguitatis gratia.

ה״י

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה Dominus celebrandus vel attollendus.

ה״לל

הָיָה לוֹ לוֹמַר fuerat ei dicendum, quod & sine י scribitur ה״לל.

הכב׳

הַכָּבֵד graue, non est rase teuoth.

ה״ל

הָיָה לוֹמַר erat dicendum.

ה״לל

paulò ante positum.

ה״מ

Ex Tal. הַנֵי מִלֵּי hæc sunt verba, & cum ב, בה״מ, i. בְּהָנֵי מִלֵּי his ipsis verbis, quod in eum sensum dicitur quo suprà ב״רא.

המ״רא

הֵיךְ מָה דְאַתְּ אָמַר vel הֵיךְ מָה דְאָמַר iuxta id quod ait, iuxta id quod tu dicis, cùm locum aliquem scripturæ citant. potest & legi הַיְנוּ מָה דְאָמַר vt suprà ה״ה ד.

הנב׳

הַנָּבִיא propheta, non est ר״ת.

ה״נל

הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה memoratum suprà, vel הַנִּזְכָּר לִי memoratum à me.

ficent, cũ aliis ferè communia, hoc Dei ſit peculiare. Sæpe ſubiungunt הַנִּכְבָּד venerandum vel venerabile, ſæpe יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה, laudetur, extollatur.

האנק

Vide ſuprà in א.

הא׳ע

הֶחָכָם אִבְן עֶזְרָא ſapiens ille Aben Ezra, de quo ſuprà in aleph.

הקב׳ה

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ſanctus ille per antonomaſiam, qui laudetur. Dicunt & הקבה pro eodem. Ac ſimpliciter interdum dicunt בּ׳ה, id eſt, בָּרוּךְ הוּא laudandus ipſe, vt ſuprà in aleph אב׳ה. Vnum ex Dei nomenclaturis, quibus paſsim vtuntur Rabbini.

הב׳ח vel הב׳עח

הַבַּעֲלֵי חַיִּים τὰ ζῶα, animantia. Vide & ſuprà in ב׳ח.

ה׳ה

הוּא הַדִּין idem iudicium, par ratio eſt, & c. valet & הַיְנוּ הַךְ illud ipſum eſt, vel הַנֵּי הַךְ iſta ſunt. הַךְ vtriuſque numeri.

הה׳ד

הַיְנוּ הַיךְ דְּאָמַר illud ipſum eſt quod ait. הַיְנוּ explicatũ in tabul. Chald. in partic. Sunt qui legant הוּא הַדָּבָר eodem ſenſu. Illud magis Rabbinicum admixto Chaldaiſmo, iſtud purè Hebræũ eſt. pro הַיךְ poteſt & dici הַךְ iſtud.

הו׳

הוּא non eſt raſe teuoth, ſicut nec הי׳ pro הִיא. Nam

ד״ה

דִּבְרֵי הַיָּמִים verba dierum, id est, lib. Paralip. Vide suprà in ב״ה. Etsi hoc nomine quęuis chronica appellant interdum.

ד״הא

Ex Tal. דְּהָא אָמְרִינַן nam ecce dicimus. Talmudicum.

ד״הע״ה

דָּוִד הַנָּבִיא עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dauid propheta super quem pax, vel דָּוִד הַמֶּלֶךְ Dauid rex.

ד״ל

דַּי לַמֵּבִין. satis est intelligenti, & cum ו, ד״ל pro ודי למבין & sat est intelligenti.

דלת״ה

Ex Tal. דְּלָא תֵּימָא הָכִי ne ita dicas. תימא Tal. pro תֵּאמַר vel Hebr. תֹּאמַר, vide in tabulis Chald. הָכִי pro כֵּן etiam Tal. Vide ibidem in partic.

ד״מ

דֶּרֶךְ מָשָׁל per modum parabolæ, figuratè, tropicé.

דע״ה

דָּוִיד עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dauid qui in pace quiescat.

ד״ת

דִּבְרֵי תוֹרָה verba legis.

He.

ה׳

הַשֵּׁם nomen ipsum κατ᾽ ἐξοχὴν intelligentes tetragrammaton, dicunt pro eo quod in contextu scriberetur יְהוָֹה, quod puræ Dei substantiæ nomen est, cùm cætera affectiones magis & ei attributa signi-

tariis & actuariis est in more, & de notis extat Probi grammatici commentarius. ic מכ״בי quatuor has literas Iudas belli tesseram & nobile signū dedit commilitonibus, quibus se inuicem in pugna fortiter exhortarentur, signum victoriæ Dei, ex Exod. 15. מי כמוך באלים יהוה quis tui similis inter Deos Domine? vnde Machaui, id est, Machabæus deinceps dictus, quod syllabicè sonant hi characteres, sicut עִמִּי עֲשׂוּ sonat, mecum facite, cum sit alioqui per dictionū capita versiculus psal. 121. vt infrà dicetur.

ג״ע

גַּן עֵדֶן hortus deliciarum, paradisus. Item גִּלּוּי עֲרָיוֹת nudatio pudendorum. Sic appellant incestos & illicitos coitus, vetitos, Leuit. 18.

נ״ש

גִּרְסַת שְׁמוּאֵל lectio Samuelis, & cum מ seruili מג״ש, מגרסת שמואל ex lectione seu doctrina aut disciplina Samuelis. Nomen Rabbini.

Daleth.

ד״א

דָּבָר אַחֵר sermo alius. i. alia expositio, vel דֶּרֶךְ אַחֵר aut אַחֶרֶת via alia.

דא״ק

דְּאָמַר קְרָא vel more Chald. דַּאֲמַר quod dixit scriptura. Vide & suprà in א״ק,

דב״מ

דְּבָבָא מְצִיעָא portæ primæ. Vide supra in ב״מ.

tſeri, vt fieri ſolet, adiectum fuerat׳. Aliud eſt in re grãmatica מגז׳, quod legendum מִגְזֶרֶת ex trunco vel exciſione, cùm ab aliqua radice deflexum aliquid ſignificare volunt, vel ex eadem ſumptum ſignificatione, frequens apud A ben Ezra.

גכ׳

גַּם כֵּן etiam ſic, itidem, ſimiliter.

גמ׳

גְּמָרָא pars Talmud, vbi abſoluuntur & deciduntur quæſtiones.

גנ״ת

His tribus literis tres cabalæ partes ſignificant, quas appellant גִּימַטְרִיָא נוֹטָרִיקוֹן תְּמוּרָה, poſt quendam R. Ioſeph Salernitanum qui ſuis libris de Cabala titulũ fecit גִּנַּת אֱגוֹז hortum nucis, ex Cãtic. 6. vt ex eo libro alios ſuis libris egregios & iucundos titulos affinxerunt. גימטריא numerorũ ſupputatio, quaſi terreſtriũ characterum inuicem numeralis dimenſio, quæ tamen pendeat ab arithmetica illa ob abſtractam ſui ſimplicitaté nullis ſenſibus tractabili. Vnde potiùs nuncupata eſt geometria quàm arithmetica, quãuis vtrunque vnum & idem in hac arte valeat. Hac ratione inquit Kimhi Zachariæ 3. צֶמַח germen idẽ valere quod מְנַחֵם, cõſolator, quod nomẽ eſt Meſſię, cùm ex vtriuſque nominis literis reſultet numerus 148. Notariacum eſt cõmentum quoddã clam inter Cabalæos receptum, vt literæ ſingulę ſine ſyllabarum coagmentatione certa verba deſignent, vt no-

בעה

. בה auxilio Domini. Vide ſuprà in בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם

בעה״ז

בְּעִנְיָן הַזֶּה in hoc negotio.

בר

בַּר רַבִּי vel בֶּן.Hoc Hebræum, illud Chaldaicum eſt, etſi interdum in Hebr. contextu occurrat. Syri dicunt & בִּיר,vnde compoſita dictione apud pleroſque poëtas Hebræos, cùm ſuis carminibus nomen ſuum obſignant, בִּירְבִּי pro בִּיר רַבִּי filius Rabbi &c. etſi ineptè Iudæorum nonnulli, vt infrà in ר׳ docebitur, efferunt רַבִּי. Valet & בְּרֵאשִׁית רַבָּה, Geneſis magna,commentarij nomen in Geneſin.

בר״זל

בְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה in oratione ſeu ſermone doctorum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

ב״ש

בֵּית שַׁמַּי domus Sammai. Rabbinus fuit celebris eodem tempore quo Hillel,cuius ſuprà memini. Vnde horum familiæ ſæpe in Talmud memorantur. Scribunt autem ſine punctis שמאי.

Ghimel.

ג״ה או ג״זה

גְּזֵרַת הַשֵּׁם vel הָאֵל decretum Dei: & præpoſito ב, בִּגְזֵרַת הַשֵּׁם,id eſt,בג״ה, vel מ, pro מג״ה, מִגְּזֵרַת הַשֵּׁם, decreto vel ex decreto & ordinatione Domini. At גזי׳ vel מגזי׳ non eſt raſe teuoth,pro גְּזֵרַת decretum,& מִגְּזֵרַת ex decreto, vbi ſine punctis ad indicandum

במ״ש

בְּמִלוֹת שׁונות in dictionibus diuersis, frequens in Kimhi, pro quo in nonnullis exemplaribus interim scribitur integrè בְּמָה שֶׁאָמַר in eo quod dixit.

ב״נ

בֶּן נַפְתָּלִי filius Naphtali, Rabbinus cuius in Bibliis lectionem sequuntur orientales Iudæi, nomine Iacob filius Naphtali.

בנ״לך

בָּרוּךְ נוֹתֵן לְיָעֵף כֹּחַ laudetur qui lasso robur tribuit. Sumptum ex Is. 40. Id in fine librorum scribunt, & sæpe totum illum versiculum eius cap. antepenultimum, cui præponunt dictionem ברוך.

בנלך ואע״י

וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה vbi posteriores literæ faciunt & viribus defecto virtutem adauget.

בס״ד

בְּסַיְּעָא דִשְׁמַיָּא vel בְּסִיּוּעַ auxilio cælorum, id est, diuino. Chaldaicum est.

בס״מג

בְּסֵפֶר מִצְוֹת גָּדוֹל in libro præceptorum magno. Sic

בס״מק

בְּסֵפֶר מִצְוֹת קָטָן in libro præceptorum paruo. Duplex est apud illos liber in legis præcepta.

בס״פק

בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא in fine capitis primi. Et cum ו ministrante ובס״פק pro וּבְסוֹף & in fine, & c.

& ain בעׄח, cui sæpe he haiedia præponunt הבׄח vel הבׄעח.

בי׳

Non est rase teuoth. facit tantùm בַּיִת, vel syntacticè בֵּית domus. Quanquam & בֵּי absolutè tum Chaldæi tum Talmudici pro בֵּית dictitant. Interdum in בי׳ iod numerus est, in decem. Sed talia ex sensu dignoscenda sunt.

בילאו

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן laudetur Dominus in æternum, amen & amen. Extremus versiculus libri tertii psalmorum, quo quidam in fine librorum peropportunè vtuntur.

בכׄמר

בֶּן כְּבוֹד מַעֲלַת רַב או רַבִּי filius gloriæ celsitudinis Rabbi, & c. Quod sermonis genus ex Italica lingua sumpsisse vidétur. Et sine ר, בכׄמ, i. בן כבוד מעלת, vel transpositum בׄמׄכ, id est, בֶּן מַעֲלַת כְּבוֹד filius celsitudinis gloriæ, & c.

במׄ

בָּבָא מְצִיעָא׳ porta media., nomen tractatus in Talmud. *Ex Tal.*

במׄא

בר מן א׳ præter vnum. Sic במׄב, id est, בר מן ב׳ præter duo, במׄג præter tria, & c. De בַּר dictum est in tabulis Chaldaicis, in particulis. *Ex Mas.*

במׄכ

paulò antè dictum in בכׄמר.

בּמׄש

appellant, cùm verborum formulam quibus quid dictum sit, passim expendi iubet. Cui affine esse inquit Elias, quod alias dicere solēt הָנֵי מִלֵּי, id est, אֵלֶּה דְּבָרִים ista sunt verba.

בד״ה

בְּדִבְרֵי הַיָּמִים in annalibus. Sic appellatur liber Paralipomenon, quē nostri in duo volumina diuiserunt.

ב״ה

באור הַמִּלָּה declaratio dictionis. vel בֵּית הִלֵּל domus Hillel Rabbini clarissimi, qui annis aliquot Christum præcessit, & multos habuit discipulos, in quibus & Ionathan Chaldæum Bibliorum paraphrasten. De huius Hillel discipulis mira tradunt Talmudici in tractat סֻכָּה, cap. 2. quæ aliàs commodiùs dicemus. Valet & tertiò בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ædes sanctuarii. Item בְּעֶזְרַת הָאֵל vel הַשֵּׁם, auxilio Dei vel Domini, quod etiam scribitur infrà בעה.

בה״קר

בַּר הַקֹּדֶשׁ רַבִּי filius sanctitatis Rabbi, & c. quod & transpositis literis dicunt הבקר pro הַבַּר קֹדֶשׁ רַבִּי, he haiedia præter morem præfixo regimini: sed id nonnunquam faciunt, vernaculè, Le filz de la saincteté, & c.

בו״ד vel ב״ו

בָּשָׂר וָדָם caro & sanguis, id est, mortalis & ex rebus corruptioni obnoxiis constans homo.

ב״ח

בַּעֲלֵי חַיִּים prædita vita, id est, animantia. Interiicitur

Iudæi occidentales, nomine Aharon filius Aser.

באתבש vel באת בש

Per eth bas, id est, ea literarum alphabeti commutatione, qua א & ת inter sese permutantur, ש & ב, & sic deinceps reliquæ alphabeti literæ: qua & veteres apparet vsos, vt Ierem. 25. & 51, vbi שֵׁשַׁךְ hoc modo dicit pro בָּבֶל. Porrò de alphabetaria huiusmodi reuolutione, qua litera literæ mutuò succedit, vide Reuchlinum li. 3. Cabalæ, vbi ex libro Ietsira facit 22. huius rationis alphabeta, אב גת, אל בת, & c. quæ non sunt rase teuoth, sed symbola duntaxàt permutationis elementorum, qua & inter nostros qui occultiùs scribere volunt, vtuntur.

בב'

בְּבַיִת in domo, vel syntacticos בבית. Non est ראשי תיבות, ideo satis est vnico puncto aut virgula insigniri. Aliud est gemino apice בּב, neque etiam rase teuoth, sed numeri nota, bina, vt אא singula, גג terna, & deinceps. Quanquam in Talmud בּב pro בָּבָא בָּתְרָא porta postrema (tractatus nomen est) est rase teuoth, & cum ב seruili, בבּב in Baua bathra. Ex Tal.

בגה

בִּגְבוּרַת הַשֵּׁם, robore Domini, id est, auxilio.

בּד

בֵּית דִּין domus iudicii, locus vbi iudiciũ exercetur.

ברא

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים quibus verbis dicta sunt. Familiare R. Mosi filio Maimon, quem Rambam רמבם

runt doctores noſtri.

אריב״ל

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, Dixit R. Ioſue filius Leui.

ארז״ל

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה inquiunt doctores noſtri, quorum auſpicata ſit recordatio.

אשע״ה

אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dicit Salomon, qui in pace quieſcat.

את״ו

& ſæpius cum ו, ואת״ו, id eſt, וְאִם תֹּאמַר, quòd ſi dixeris. Sic dicunt in anthypophora.

את״ל

Ex Tal. אִם תִּמְצֵי לוֹמַר ſi poſsis dicere. מְצִי lingua Talmudica potuit, à מָצָא Hebraico deductum, cùm dicitur ſicut inuenerit manus tua, id eſt, pro facultate tua. Sic Simeoni in 1. cap. Eſdræ ex cap. 1. tractatus Meghilla inquit הֵיכִי מְצִי מַשְׁבַּע לְהוּ quomodo vel itáne potuit eos adiurare? Hebr. diceres אֵיךְ יוּכַל לְהַשְׁבִּיעָם. eſt autẽ מַשְׁבַּע benoni hiphil pro מַשְׁבִּיעַ. Cæterùm quieſc. lamed aleph in he mutant etiam Rabbini. poteſt & את״ל facere אִם תֹּאמַר לִי ſi dixeris mihi. poteſt & מְצִי imperſonaliter poni pro conuenit, vt אִם תִּמְצֵי לוֹמַר ſit, ſi conueniat dicere, ſi dictu conſentaneum eſt.

Beth. ב״א

בֵּית אָבִי domus patria, id eſt, cognatio, vel בֵּית אָב domus patris mei. Item in grammatica, בֶּן אָשֵׁר filius Aſer, Rabbinus cuius lectionẽ in Bibliis ſequuntur

אעלב.

אענע

אֶבֶן עֶזְרָא נוחו עֵדֶן, Aben Ezra, quies eius sit paradisus.

אעפי vel אעף

אַף עַל פִּי vel vnica dictione אַפְעַלְפִּי quanuis, cui sæpe ex abundanti præponunt ו, ואעף & quanuis, licet. cuius ἀντίστροφον

אעפכ

אַף עַל פִּי כֵן, vel אַפְעַלְפִּיכֵן tamen, licet ita sit.

אף'

אֶפֶס non, nihil. non est rase teuoth.

אפס

אֶחָד פָּסוּק סִימָן vnus versus est signum. Sic dicunt cùm versum aliquem dant pro rei alicuius signo Masoritæ. Ex Mas.

אפש'

אֶפְשָׁר posibile est. non est rase teuoth.

אק

אִכְתִּי קָשֶׁה, & cum ו, ואק, & scriptũ est durum. cùm quid ex scriptura difficile obiicitur. קָשֶׁה enim & קַשְׁיָא, sine punctis קושיא appellant obiectionem, & מַקְשָׁן obiicientem, quem nostri opponentem. אִכְתִּי pro אִכְתִּיב resecta more suo extrema litera dicunt. valet & אָמַר קְרָא vel קְרָא, dicit scriptura, quam appellant & מִקְרָא à lectione. vnde קְרָאִים secta Iudæorum, qui contextui addicti sunt, reiectis traditionibus. Ex Tal.

אר'

אָמַר רַב, vel רַבִּי dixit magister, vel אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ dixe-

in prophetis, & ſemel in Hagiographis. Eiuſdem ſenſus erat ſuprà אב̈ ter poſitum.

אונק׳ vel אנק׳

אונקלוס Onkelos, Chaldæus interpres Pentateuchi longè celeberrimus, filius, vt volunt Hebræi, ſororis Titi. Nec deſunt qui he haiedia præter linguæ Hebrææ morem præponant האנק׳, vt vernaculè dicimus, l'Ariſtote.

אס״ף

Ex Maſ. אַתְנַח סוֹף פָּסוּק, Athnah, Soph paſuc. Hoc notant in dictionem quæ tali puncto affecta reperiatur in his accentibus,

א״ע

אַבֶן עֶזְרָא Aben Ezra. Eſt Rabbi Abraham Hiſpanus, qui multos Bibliorum libros commẽtariis illuſtrauit, & plæraque alia edidit, Rabbinus varia doctrina inſignis. hinc & apud ſuos nomen הֶחָכָם ſapientis meruit, in omni maximè philoſophiæ genere exercitatiſsimus, vt paſsim eius ſcripta oſtendunt. Quòd genus ſuum ad Ezram quendam referret, ſe Arabica voce (de qua infrà in ז׳) cognominauit אַבֶן עֶזְרָא filium Ezræ ſeu oriundum ab Ezra, ex Ezra prognatum, alludens interim hoc cognomẽto ad nomen loci אֶבֶן הָעֵזֶר, 1. Samu. 7. quod lapidem auxiliarem ſonat, innuens ſe plurimum adiumenti literis Hebraicis attuliſſe.

אע״ג

Ex Maſ. אַף עַל גַּב tametſi. נב non גל ſcribendum. ſcribitur &

אֹם אֹח

Id eſt אֶחָד מָלֵא אֶחָד חָסֵר vnum plenum, alterum deficiens, vbi ו aut י omittitur. vel אֹח, ואח, id eſt, וא׳ חָסֵר & vnum deficiens. Ex Maſ.

אמֹה

אָמַר הַשֵּׁם Dixit Dominus.

אמֹר

אָמַר רַב Dixit magiſter, vel רַבִּי magiſter meus.

אמֹשׁ

Apud Kimhi in grammat. Michlol, ex libro Ietſira, id eſt de rerum formatione & prima origine, valet אֵשׁ מַיִם שָׁמַיִם, ignis, aqua, cælum: quæ tria facit eius libri auctor, mūdi principia & quaſi matres, vt literas אוי lectionis & pronunciationis omnis matres.

אמֹת

אִיּוֹב מִשְׁלֵי תְּהִלִּים, Iob, Prouerbia, Pſalterium. At ſi addatur דתקע, אמֹת דתקע, hi libri, vt docetur Exod. 15. ſignificantur אֵלֶה הַדְּבָרִ׳ מְלָכִ׳ תְּרֵי עֲשַׂר דִּבְרֵי הַיָּמִים תְּהִלִּים קֹהֶלֶת עֶזְרָא Deuter. Reges, 12. prophe. Pſalm. Eccle. Eſdras: vt ת prius nō Pſalmos. ſed 12. proph. indicet. Ex Maſ.

אנ׳

Valet אִם נֹאמַר ſi dixerimus.

אנךְ

אוֹרַיְתָא נְבִיאִים כְּתוּבִים, Lex, Prophetæ, Hagiographa. Hoc compendio vtuntur Maſoritę, cùm dictionem quampiam ter reperiri in ſcripturis indicare volunt, ſemel in lege, quæ Chaldaicè אוֹרַיְתָא dicitur, ſemel Ex Maſ.

אי׳

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, terra Iſrael. & ſeruilibus elementis adhibitis באי׳, לאי׳, ואי׳, &c, ad,in terra Iſrael.

אי״ה

אִם יַעֲזוֹר הַשֵּׁם, Si dominus iuuerit. הַשֵּׁם nomen ipſum, ſignificat nomen tetragrammaton, de qua re infrà in litera ה.

א״כ

אִם כֵּן, ſi ita eſt, quo vtuntur pro illationis particula, ergò, igitur. Valet & אַחַר כָּךְ poſteà, quod ſępius notatur, vt dictum eſt, אח״כ. In hoc peccatum eſt initio commentariorum Kimhi in Ioelem, vbi cùm ſcriberetur compendio וא״כ, perperam integrè ſcripſerunt ואם כן, cùm ſcribendum eſſet ואחר כן & poſtea: præceſſerat enim תחלה primùm, initio. In cõpendiis quæ variè leguntur, iudicio opus eſt.

אכי״ר

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן Amen (quod confirmantis eſt & optantis) ſic ſit beneplacitum, ſic libeat Domino ſcilicet.

א״ל

אָמַר לוֹ, dixit ei, vel לָהֶם illis, vel אָמְרוּ dixerunt. Frequens in dialogiſmis & proſopopœiis.

א״מ

Ex Maſ. אֶרֶץ מִצְרַיִם terra Ægypti. At Maſoritis eſt אֶחָד מָלֵא vnum plenum, vbi ſcilicet litera ו aut iod exprimitur. Addunt & interdum

אֹב אֹב אֹב

erit.אֶחָד בַּתּוֹרָה אֶחָד בַּנְּבִיאִים אֶחָד בַּכְּתוּבִים, vnum in lege, vnum in prophetis, vnum in hagiographis. Ex Maforeth.

אבה

אָמַר בָּרוּךְ הוּא Dixit benedictus ipse, id est Deus.

אדעה

אָמַר דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dixit Dauid, qui placidè quiescat.

אה

אָמַר הַפָּסוּק Dicit versus, Biblicus scilicet. vnde et בַּעַל הַפָּסוּק appellant in contextu Bibliorum exercitatum. Valet et אֲפִילוּ הָכִי etiam sic, etiamnum.

אזל

אָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dixerunt, quorum memoria sit in benedictionem. Sic interdum dicunt pro אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ vel אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ Dixerunt doctores vel sapientes nostri, & c. vt infrà notatur. Et cum ו, ואזל id est ואמרו זכרונם לברכה & dixerunt, & c.

אח'

Non est de rase teuoth. facit אֶחָד vel אַחַת, vnus, vna, vel vnum in neutro. Item אַחַר post.

אחזל

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dixerunt sapientes nostri faustæ memoriæ.

אחכ

אַחַר כָּךְ vel אַחַר כֵּן, quod & sine ח scribitur אֹכ vt sequitur paulo póst.

אא

Geminum,facit אָמֵן אָמֵן. Item אִי אֶפְשַׁר non est possibile. Tertiò אֲדוֹנִי אָבִי, subinde in commentarijs & scriptis Rabbi Dauidis Kimhi, vbi de patre suo Rabbi Ioseph Kimhi loquitur, sed subiuncto ז״ל (de quo & infrà) ad hunc modum:

אאזל

pro אֲדוֹנִי אָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה Dominus meus pater meus,quem felix & faustum sit nominasse. Sic

אאכ

pro אֲדוֹנִי אֲבִיכֶם Dominus meus pater vester,cui & ז״ל subiungi possit,quod nostri dicunt,Bonæ vel piȩ memoriæ. Malè alij scribunt אאב per beth, meo iudicio,cùm כ sit adiunctum ad affixum & personam distinguendam, quod in אאב non fieret. Valet & אֶלָּא אִם כֵּן nisi si sic,id est nisi alioqui. Cæterùm in vtraq; parte Michlol Kimhi אא peculiariter in obseruationibus Eliȩ facit אֵלִיָּהוּ אַשְׁכְּנַזִּי Elias German⁹.

אאעה

אָמַר אַבְרָהָם עָלָיו הַשָּׁלוֹם dicit Abraham, super quē sit pax.

אב

Ex Masoreth. אַלְפָּא בֵּיתָא Alphabetum. frequens apud Masoritas, vt cùm dicunt מִן תְּרֵין תְּרֵין , אב מן בב, id est alphabetum ex binis, & c. Sic cùm notant in aliquo versiculo omnes contineri alphabeti literas, אִית בְּפָסוּ׳ אב est in versiculo alphabetum. בפסו׳ pro בְּפָסוּק. At ter positum

ciunt, ſed nunquam tamen in contextu Hebraico Bibliorum. Aliud eſt cùm librum aliquem, vel locũ, aut libri partem ſeorſim extra Biblia ſcribunt, vt tũc etiam יהוה ſcribere non audeãt, imò ne אלהים quidem, ſed יהוד & אלדים, aſſumpta litera ד ex nomine אֲדֹנָי, ne, vt dicunt, nomen αἰσκφώνητον profanent, quod in Biblijs tantùm ſuis putant ſcribendũ literis.

א

Cabalici in rebus diuinis hac litera vtuntur pro nomine diuino אֵל, vel tetragrammato Adonai. Eã aiunt eſſe notam ſummarum & altiſſimarum rerũ, quæ primo effluxu diuinæ bonitatis ſubſiſtunt. Vide Reuchlini, ſi libet, Cabalam, & Chęradami Alphabetum myſticum. Alioqui ſimplex א' in numeris facit vnum vel primum, ac ſimpliciter pro eo inter loquendum pro אֶחָד vno vtuntur, א' בְּפֶה וא' בְּלֵב, vel pro fœm. אַחַת, quo & pro neutro vtuntur, vnum in ore, & vnum, id eſt aliud in animo. Si virgulam infrà poſueris אְ, erit mille, ſicut & in aliis literis. בְּ 2000, גְ 3000, etſi alij ſic pingant א̈, gemino pũcto pro mille, & ſubſequẽtes deinceps literas, vel repetito א, hoc modo, בא̈ 2000, גא̈ 3000, & c. Prior ratio magis placet. Valet & א', אָמַר dixit, ſed ferè non ſine ו. וא' pro וְאָמַר, & dixit. Aliàs enim ferè ם adijcitur ואמ', quæ pro ſenſu vel ſingulariter אָמַר & וְאָמַר, vel pluraliter ſunt legenda אָמְרוּ vel וְאָמְרוּ dixerunt, & dixerunt.

& alię, si aduerteris. Nobis communes tantùm & veræ abbreuiationes explicandæ, nisi si qua fortè ex improprijs illis obscurior occurrat. Sed hic ne tibi imponatur, illud es admonendus, non vbicunque vnum aut geminum apiculum videbis, protinus scribēdi compendium esse. Literæ si numeros significēt, quod nunquā in contextu Bibliorum fit, singulę quidem singulis, at plures duobus præsignientur virgulis, א׳ vnum, ב׳ duo, & c. י״א 11. י״ב 12. & id genus. Vsus insuper obtinuit, grammatica nomina, quo faciliùs dignoscātur, ad hūc modum notari, vt nomina literarum, coniugationum, & cæterarum deniq; affectionū grāmaticarū. vt אָ״לֶף, בֵּ״ית, שֵׁ״ם, פֹּעַ״ל, aleph, beth, nomen, verbū, & c. Adde & barbara nomina, id est aliarum linguarum, nisi vsu iam Hebræa facta essent. פּא׳רִיס Paris. ויניצ׳יאה Venetia, ne quis sese in illis torqueat, quasi Hebræa essent. Quin & Hebræa quæ pro signo esse volumus, vt rei alicuius lector moneatur, vt septem prima verba grammatices R. Mose Kimhi, quorum initialia elemēta nomen auctoris faciunt, & alia eius farinę, quę passim occurrent etiam in medijs commentarijs, aut alijs eorū scriptis. Sed iam ad iusta compendia ordine alphabeti exponēda accingamur, si priùs illud notaueris, nusquā in sacro cōtextu, cuiuscūq; generis cōpendiorum vsum esse. Nam quod Rabbini nomē tetragrāmaton scribūt ה׳ vel יְ״יָ, vt passim in Targum, de quib⁹ infrà, id vel religione, vel supstitione quadā fa

voce à Latina voce notarij deducta. Quidam pro punctis, totidem vtuntur virgulis רו״ל. Alia verò minus propria, cùm detruncata vna vel aliquot dictionis cuiuspiam literis, quæ extrema remansit, eius rei indicandæ causa, apiculo prænotatur, sic, 'דְבָרִי verba, 'צִדְקוֹ iustitiæ, pro דְבָרִים & צִדְקוֹת. Quas literas resectas ex orationis filo facilè quis possit cōijcere. Ferè autem ad hunc modum seruiles detrahuntur, aut ex radicalibus illæ quæ minimo negocio ex sensu diuinari possint, aut cum vox aliqua sæpius occurrit, vt 'אמ pro אָמַר dixit, 'יִשְׂר vel 'יִשְׂ pro יִשְׂרָאֵל &c. Rursus prioris generis abbreuiationū nonnullæ priuatæ sunt, quarum non passim, sed suis locis vsus est, vbi frequens illarum vocum mentio incidit, vt in cāticis Eliæ ח״ק pro חָטֵף קָמֵץ. sic in precationibus Hebraicis, vbi ex psalmis 118. & 133. subinde repetendum fuerat, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ quia in seculum misericordia eius, satis visum est vbi semel integrè scriptum fuit, initiales adnotare literas כל״ח. Id passim factitant, & factitare potest quiuis. Sic in magnis Concordantijs Hebrai. לד״י pro לְדַעַת יוֹנָתָן & לד״ק pro לְדַעַת קִמְחִי iuxta sentētiam Ionathan, vel Kimhi. לד״א pro לדעת אוקלוס iuxta sententiam Onkelos, qui legem Chaldaicè cōuertit. & alia huiuscemodi. Alię cōmunes sunt & passim vsitatę, de quib⁹ inter Hebręos omnes cōuenit, vt א״י p ארץ יִשְׂרָאֵל terra Israel. Factum tamen aliquando putarim vt priuatæ in communes trāsierint, vt נ״נ pro נְבוּכַד נֶצַּר

LIBELLVS DE ABBREuiaturis Hebræorum, tam Talmudicorum quàm Maſoritarum & aliorum Rabbinorum.

COMPENDIA Quibus paſſim inter ſcribendum vtuntur Hebræi doctores, plerique noſtrorũ tractarunt: ſed nemo plené. Nam præterquàm quòd multa prætermiſerunt, quæ aut illis non occurrebant, aut forſan ignota erant: quæ Maſoritarum propria ſunt, fere neglexerunt. At ea huius linguæ pars eſt tantùm non neceſſaria, & ſine qua feliciter nemo vnquam Hebraicabitur. Nos hoc libello quæcunque hinc inde colligere potuimus, breuiter perſtrinximus, adiectis etiam Maſoriticis ex fragmentis tabularum Eliæ, qui primus ea pertractare cœpit & in ordinem redigere. Initio tibi obſeruandum eſt, huiuſcemodi compendiorum duo eſſe genera: quædam vera & propriè dicta, Hebræi appellant רָאשֵׁי תֵּיבוֹת capita ſeu initia dictionum, cùm ex duabus vel pluribus dictionibus primæ quæque literæ ſegregatæ velut in vnum corpus coaleſcentes, gemina virgula ſupernè inſigniuntur: vel iuxta aliorum morem, ſingulæ punctis ſuprà notantur, ad hunc modum, רז״ל vel רׄזׄלׄ. quod perinde fuerit ac ſi integrè ſcripſeris, רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Doctores noſtri, quorum memoria ſit in benedictionem, & id genus. Appellãt & גוֹטָרִיקוֹן

forſan,ne forte. R. שֶׁמָּא

ת

pro שׁוב ſupra poſito,quod etiā in Iona- תוב
tha inueni ſu b finē Ioelis,ſed frequētius apud alios.

Tal.detrahitur ב,תו. vt וְתוּ
לָא מִדֵּי, & nil amplius.

pro quo Talmudici detracta aſpi תְּחוֹת ſub,ſubter
ratione,vt illis moris eſt in ח & ע craſſioribus, תְּתָא,
תְּתֵי vel תותֵי pro תְּחוֹתֵי ſub,infra,& תַּתְּיָא minus.
Rabb.ſine ב,ſequente ל v- בִּתְכֵף confeſtim
tuntur.תֵּכֶף לִבְרָכָה mox à benedictione.

Hebr,שָׁם. תַּמָּן & תַּמָּה illic, illuc
cum conditione R. בִּתְנַי ea lege
quod ſcribunt בתנאי

HIS non dubito quin cōplura alia poſſis adijcere:sed nos non Lexicon hîc conſcribere voluimus:quod forſan aliquando,ſi dominus dederit,facturi ſumus,vbi congeramus omnes Chaldaicas,Syriacas,Rabbinicas & Talmudicas dictiones,quod & à multis deſideratur, & nemo abſolutè vſque in hodiernum diem præſtitit. Interim his fruêris,& valebis.

O

cum verbo קָרְמַת שָׁלַף antequam euellatur.
Rab.benoni cal pro eodem vtuntur, קוֹרֶם זֶה antehac. R. קוֹרֶם
leue & graue,i.multo magis vel min'. קַל וָחוֹמֶר R.
Talmudicis idem valent. cũ affixis קוֹמֵה & קָמוֹהִי ante eũ, et c. Sic apud illos קַמָּא est רִאשׁוֹן primus, quod ex קַדְמָא factũ videtur. Nã pro מִקַּמּוֹהִי reperias מִדְּקַדְמוֹהִי ab eo qui illũ præcessit, qui ante eum, fuit scilicet. Dicunt & קָמָן præposito ל, quo vtũtur pro infra, sed cum aliquid mox ob oculos subijcitur, nec ita longe abest, quomodo & Hebræi suo לְפָנִים & לְפָנֶיךָ vtũtur. וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ & infra, vel mox exponit. קָם & קוּם

ר

Hebr. לָבֶטַח לְרַחֲצָן tuto, secure
supra expositum est in לְרַע רַע

ש

adhuc, amplius, ἔτι. R. שׁוּב
At שׁוּם nomen, Chaldæum est. R. שׁוּם vllus
tranquille, quiete. R. בְּשׁוּפִי
Sumptum ex וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי Numer.22.
Articulus genitiui Rab. & iungitur cũ affixis, שֶׁלִּי, שֶׁלּוֹ, & c. etiã in contextu. Apud nõnullos Rab. reperio eadẽ dictione cũ sequẽte שֶׁלְּאָדָם quod eius natura ferebat, ex lamed expũcto daghes, quòd habeat seua. De hoc supra. שֶׁל
בִּשְׁלָיָא & Syr. מִן שְׁלָיָא repẽte
Hæc vox videtur interim Rab. abundare. vide supra in בְּשֵׁם & עַל שֵׁם. שֵׁם

for-

פ

Est interdum syllabica adiectio vt פום Hebr. פִּי vt. בְּפוּם & לְפוּם pro בְּפִי & לְפִי, de quibus suprà & infrá.

Sunt qui exponant statim. Sed vix alia lingua exprimi potest. In conditionibus addi solet, vbi quid imminuitur. sæpe cum אִלוּלֵי, cum quo & in vnam interdum dictionem coalescit, אִלוּלֵיפוֹן nisi, & c. Vide Eliam in Tisbi. פון

Hæc velut syllabica adiectio frequens in scriptura, sed in Rabb. frequentior ad æstimationem & coniecturam seu modum rei significandum. בְּפִי iuxta, pro, secundum. לְפִי idem. Item apud Rabb. propter. עַל פִּי iuxta, ex præscripto, & אַפְעַל פִּי quanuis, de quo suprá. פִּי

in pompa R. & Syr. בְּפַמְבִּי palam

idem Rab. בְּפַרְהֶסְיָא

Græcū ἐν παρρησίᾳ. Non vtuntur sine ב. Contrariū בְּצִנְעָה in occulto.

R. בְּפֵרוּשׁ aperte, diserte

R. בִּפְרָט particulariter, specialiter

R. לְמַפְרֵעַ retro R. בִּפְרִיעַ cito

ק

vt Hebr. נֶגֶד, & cum ל, לְקֳבֵל, קֳבֵל ante & כָּל־קֳבֵל, de quo suprá.

recipit affixa more plur. קֳדָמוֹהִי ante eum, & c. קֳדָם ante

quod & Hebr. reperitur Psal. 129. קַדְמַת idem

cum

ס

Rabbini vtuntur pro iuxta,prope,ſequente ל. סָמוּךְ

Rab.pro ſimpliciter,abſolute. סְתָם & בִּסְתָם

ע

עֲבַר trans

vel more Hebr.עֵבֶר quod ſcribunt עיבר

Syr. בְּעֶגְלָא mox

quod Eccl.4 dicitur עֲדֶן & R. עֲדַיִן adhuc

עַד הֵנָּה pro עֲדֶנָּה huc vſque.

עַד לָא priuſquā

עִיל vel עַל & לְעַל & עֵלָּא & לְעֵלָּא ſupra

Et cum מ,מִלְּעַל vel מִלְעֵל.Hebr.מִלְמַעְלָה ſuperne.

עַל מִן ſupra

Rab.in morem,in ſpeciem.quod & in ſcriptura dicitur. בְּעֵין

R. מֵעַכְשָׁו deinceps R. עַכְשָׁו nunc

Hac particula vtuntur vt Hebr. עַל

Affixa nunc more ſing.nūc more plur.recipit. ſemper. ſub ע.עֲלוֹהִי,עֲלַהּ,עֲלַהּ,vel עֲלֵינָא,vel עֲלָנָא & c. Dicūt & Syri עֲלַוְי,& cū affixis עֲלַוְהּ & c. Dicunt & עֲלָלַי. Obſerua autē אֶל pro ad, nūquā in Chaldaiſmo dici,ſed ꝑ eo עַל. בְּעַל & עַל כָּרְחוֹ inuitus ipſe, & cū aliis affixis, rariſſ. in Targum, frequēs in Rab.

frequenter ſequente שֶׁ. עַל שֵׁם propterea.

Rabbini hoc nomine paſſim vtuntur ad ſignificandū pronomina reciproca, עַצְמוֹ ipſummet,עַצְמִי meipſum,עַצְמְךָ teipſum,& c.

ל

Rab. cum affixo iungũt לָאו Item idem quod אֱלָהֵן nisi,sed. | pro Hebr.לֹא & אַל .לָא ne,non non est.|R.לְאַפּוּקֵי & לְאַפּוּק prȩter

לָהֵן itaque idem quod supra הַלְוַי

לְוַי vtinam

לְהוֹן pro לְהוֹן de quo supra. Syr. לְהֵן illis & interdum לַן, quod proprie est nobis.

In Targumin tantũ.Et affixa asciscit, לְוָת ad לְוָתִי ad me,&c.

לְחֲדָא quasi ad vnum. לַחֲדָא valde

לֵית cōpositũ ex לָא אִית nō est. Ierosֿ.לְחוּד seorsim Hebr.אַיִן. Et affixa fere more plur.recipit.לֵיתוֹהִי nō ipse. Hebr.אֵינֶנּוּ. At reperies לֵיתְנוּן non ipsi. Idem est Talmudicis.

לְבָא pro לָא אָבָא non est.

לְמָא frustra vnde supra כִּלְמָא,

לְכָךְ R. ideo

לְמָה cur vel Heb.more,לָמָּה. R.לְפִי iuxta,ꝑpter. vel gemina voce לְפִיכָךְ propterea.R.לְפִי כָךְ

לְרַע infra & cũ מ מִלְּרַע,& מִלְּרַע i.מִלְּמַטָּה inferne.

מ

מָא דֵין quid ita idem quod Hebr.מַדּוּעַ.

מָאִם si forte. Hebr.אוּלַי. Tal. מִדַּעַם.מִדֵּי quicq̃

מַגָּן frustra. Heb.חִנָּם. R. בְּמוּחְלָט absolute

מְחַר cras.

מַחֲמַת R. propter vide supra in ח.

מְטוּל propter Syr. מְטוּל הֵיכְנָא propterea. Syr. scribũt מְטוּל.

מִיָּד statim vide supra in יַד.

מִכָּא hinc,illinc & R.מִכָּאן. מִכִּי T.ex quo,postquã.

מַמָּשׁ proprie,subsistẽter,mesmes,Gall.R. & מִכְּדִי.

מִן Cōmune cũ Hebr. cũ affixis vide supra.

מְנָן vel מְנַיִן vnde. vide sup.ĩ אָן.

מִן יַצִּיב reuera,verè

עַל מְנָת ea lege vt sequente שֶׁ.

textus Hebraicus. Tal. מִכִּי ex quo, postquã
in constructione. כָּךְ vel כָּךְ R. sic
& in contextu cum ה adiectitio inuenitur, כָּכָה.
כֵּיצַד quomodo אַחַר כָּךְ pòst, postea
commune quidem his linguis. כֹּל
Sed cum א milhel Chald. כֹּלָּא, i. הַכֹּל. Rab. vbi aliquid quod non est ex contextu citant, dicunt וְכָלֵי &
c. sicut ex contextu וְגוֹמֵר. Si quid adiungas, varie
sumitur. R. כָּל־אֶחָד vnusquisque
R. כָּל־כָּךְ vsqueadeo
& sequēte דִּי, propterea quòd כָּל־קֳבֵל ex aduerso
d'autant que. ex aduerso כָּל־קֳבֵל דְּנָה
eius, interea. R. מִכָּל־מָקוֹם nihilomin'
omnibus modis, omnino. R. עַל כָּל־פָּנִים
omni ex parte. idē. מִכָּל־צַד vel עַל כָּל־צַד
quanto magis, vel quanto minus, pro ratione loci. Hebr. אַף כִּי. R. כָּל־שֶׁכֵּן
R. כְּלוּם quicquam
Syr. & R. ab. כְּלַפֵּי, ex aduerso. כִּלְמָא fere
sequente דִּי, vt כְּמָא דִי. He- כְּמָא & כְּמָה sicut
br. כַּאֲשֶׁר. Rab. passim dicũt כְּמוֹ שֶׁ Reperies & כְּמַת
& כִּכְמַת, et cũ affixis כְּמָתִי sicut ego, כְּמָתְהוֹן sicut illi.
Quod Rab. imitãtur dicentes כְּמוֹתִי, כְּמוֹהוּ pro, &c.
כַּמָּה vel more Hebr. כְּמָא quàm, quot
quod & Isa. 51. reperies. R. כְּמוֹ בֵן itidem
item pro נָא interiectione Hebr. כְּעַן nunc
Hebr. עַד עַתָּה. עַד כְּעַן huc vsque
sequente שֶׁ R. כְּשֵׁם sicut. R. כְּפִי iuxta, secũdũ

cio,occasione, non hominis tantùm, sed & cuiusuis rei. Sic dicunt לִידֵי חֶטְא in manus peccati, id est in peccatum. מִיָּד apud Rab. est statim, quod manu nil sit velocius.

יוֹמָנָא & יוֹמָא דֵין hodie

de quo suprà in formis nominum. יְמָם interdiu

Syr. יַתִּיר amplius, plus, magis

כ

ex Hebr. כֹּה כָּא hîc, illîc

vnde לְכָא illuc, huc. & הָכָא & הָלְכָא. vide suprá.

Ierosol. & Rab. כָּאן vel כָּן

vide Eliam כַּבְיָכוֹל quãto magis

כְּעָרָא sic. non recipit affixa. Rab. כְּגוֹן sicut

כְּדוּ idem כַּד vel כַּד cùm

valet & כְּדוּ nunc, vel כְּדוֹן. item sic, idem quod כְּדֵין, כְּדְנָן vel כְּדְנָה.

propriè præcedente הָא in Daniele. הָא כְּדִי, vt ante dictum est מִכְּדִי. ex quo. כְּדִי sicut

At כְּדִי

Rabb. est iuxta, vel eò, à דַּי, vt כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמַר eo vt nõ dicat, & c.

recipit affixa כְּוָתָה et c. כְּוָת sicut

R. כִּזְעִיר fere

כַּחֲדָא simul

sequente שֶׁ, postquam, simul ac, quandoquidem. Vide Eliam. R. כֵּיוָן.

Vtuntur sæpe hac particula in admiratione Rab. וְכִי et quid, quo modo et interdum cõ כִּי

מִמְּנָה pro הֵימֶנָּה.

Rab. הֲרֵי certe, ecce ex אֲרֵי Chald. factum videtur.

Syr. הַשְׁתָּא nunc Quasi הָא שַׁעְתָּא hac hora, ores.

R. & cum מ deinceps. מֵעַתָּה Hebr. מֵהַשְׁתָּא

הָתָם hîc illic, huc illuc, ex תַּמָּן præposito he haiedia.

ו

A Latinis sumptũ videtur. וַי Hebr. הוֹי væ Scribitur autem ווי gemino vaf, vt alia, vbi ו initio radicale, vt à ו seruili dignoscatur.

T. וְתָם statim idem quod אוותיאום sudrà positum, Græcè εὐθύς.

ח

Syr. חֲזוֹר חֲזוֹר circunquaque חֵין en, ecce, ἰδού

Sed non vtuntur חֵמַת R. חֲלַף pro eo sine מ, מֵחֵמַת propter.

Vtuntur hac voce pro Hebr. חָלִילָה חַס parce absit. & Rab. dicunt חַס וְשָׁלוֹם parce & pax, cùm aliquid amoliuntur & auertunt.

quod scribunt חשאי, sed sine ב nõ חֲשַׁי vsurpatur, בְּחֲשַׁי in silentio, tacitè.

ט

Hebr. יוֹתֵר טְפֵי magis, plus

י

Nomine יַד manus, vtuntur Rabbini latè, vt cùm dicunt עַל יְדֵי per manus, opera, ministerio, benefi-

ex הִי pro אַי, & כַאן hîc. Syr. quoque pro הֵיכְנָה iam dicto.

quod scribitur היינו R. & T. הַיְנוּ id est vt passim sine punctis, aut ו consonans. quò facilius agnoscatur, geminum scribi solet. Affixum נו in scriptura rarius est.

T. propterea הֵילְכָךְ

vt dicunt, הַיְנוּ הַךְ R. & T. הַךְ iste, ista hoc illud est. & pluraliter הַנֵי הַךְ ista sunt.

T. & R. seq. דְ הֵיכִי & הָכִי sic הֵיכִי דִבְדַקְתִּנְהוּ sic probaui illos, C'est comme ie les ay esprouuez. אֲפִילוּ הָכִי etsi ita sit. Inueni & הֵיכִי pro הֵיךְ quomodo, & pro הֵיכָן vbi.

ex כָא præposito articulo, qui הָכָא hîc, huc vt in pronominibus suprà rectius habet raphe. reperitur & הָכָא pro הָכִי sic, Ierosolym.

Syr. הָכֵן sic

pro לְהָכָא הָלְכָא huc

Syr. seq. דְ הַלְוַי vtinam

& Rab. sequente ו. Scribi solet הלואי.

הַלָלוּ isti, istæ

idem quod אֵלֶּה Hebr. & אִלוּ suprà positum.

pro Hebr. הָלְאָה. Rabbini הָלָא & הָלָן vltrà vtuntur pro illic, sed non sine ל, לְהָלָן quasi diceres vlteriùs, quod alij scribunt לְהַלָן

vide in pronom. ipsi, ipsos הִמּוֹ

Geminatum Rabbinis est siue. הֵן si

& sic cum affixo fœm. pro מִמֶּנּוּ ab illo, R. הֵימֶנּוּ.

בְּגוֹ קַרְתָּא vas quiesc. in medio ciuitatis, cùm affixis verò ו mobili בְּגַוַּהּ, in medio eius, בְּתוֹכוֹ & adiect. גַּוָּאָה interior, &c.

Sed non sine lamed לְגַמְרֵי in totum. T. & R. גַּמְרֵי

ד.

De דִּי suprà dictum est.

T. דִּלְהָכִי tametsi

דִּלְמָא ne, ne

ה.

פֶּן forte, quod vulgo scribunt הָא. & sequente הָא ecce כ valet sicut הָא כְּפַרְזְלָא sicut ferrum.

& כְּאַחֲרֵי sicut T. הַעֲדָנָא pro הַאִדְנָא nunc

Syr. in Hagiographis pro אָן. הָאן vbi sequente ו, vt הוֹאִיל וְכֵךְ הוּא R. הוֹאִיל postquam vel quãdoquidem ita est. Vide Eliam in Tisbi.

Syr. אֵיךְ pro הֵיךְ quomodo Valet & sicut, quod in Daniele separatur, vt dictũ est הָא כְּ. Rabbin. הֵיאַךְ quomodo, quod malim legi הֵאַךְ, vt duæ literæ idem punctum notent. Dicunt autem הֵי Syri passim pro אֵי, vt הֵידֵי vel הֵידֵין pro אֵידֵי vel אֵידֵין quis &c. Inuenies & Syr. הֵידֵין tunc. quod potius scribendum הֵידֵין pro אֵדַיִן. Sic

quasi, quomodo istud. אֵיכְדֵין pro הֵיכְדֵין

At Ierosolym. הָכְדֵין idem quod sic. Aliud est iudicio meo הָכְדֵין itáne, vbi hē est nota interrogandi.

Syr. הֵיכְמָא & הֵיכְנָא sic הֵיכָא vbi

sequente ךְ sicut, pro כַּאֲשֶׁר R. הֵיכָן vbi

Rab. repetitum est siue בֵין & בֵינֵי inter
& cum affi. R. בֵין כָךְ interim.
R. בְכָךְ sic
אז Hebr. vel pro לָכֵן ideo. בְכֵן tunc
בְלָא sine
Rabbini etiam dicunt בכְטַר in latere, iuxta
בִצְדָךְ in latere tuo, id est, iuxta te, coram te.
sequente מִן, vt sæpe in masoreth בַר præter, extra
חוּץ מִמֶנִי. Hebr. בַר מִנִי & בַר מִן א' præter vnum, & c. &
extra me, uel præter me, Fors que moy. Est & בַר vel
בָרָא foris vel foras, נַפְקַת בָרָא Hebraicè יוֹצְאָה תוּץ
mulier exiens foras, id est, meretrix, לְבָרָא foras,
מִלְבָרָא ἔξωθεν.
Affine cum Latino, & forsan inde בְרַם verùm
sumptum.
propterea בִשְׁבִיל כָךְ & R. בִשְׁבִיל propter
Affixa recipit more plur. בָתְרוֹהִי post בָתַר post
eum, & c. vnde nomen adiectiuum בָתְרַי & בָתְרָאָה
posterior, & c.
quod Hebr. אַחֲרֵי כֵן. & R. בָתַר כְדוּ. אַחַר כָךְ postea

ג.

Syr. & R. cum apud
propriè latus. גַב & גַבֵי אֵצֶל iuxta
& cum affixis גַבִי apud me גַבָן apud nos, & more
plur. גַבוֹי apud illum.

גַו.

Hoc componitur מִגַו intra, מִלְגַו intrinsecus. גַו
propriè est תָוֶךְ mediū, quod in regimine dici solet

quod Hebr. אַף כִּי אַף אֱלָהֵן quantò magis
R. vel T. אַף עַל גַּב
R. אַף עַל פִּי quanuis
vel vnica voce אַפְּעַלְפִּי

Cui ἀντίςροφον אַף עַל פִּי בֵן quãuis sic.i.tamẽ, frequens Rab.& Chald. אֶפְשָׁר posſibile eſt interdum,& cum negat. אִי אֶפְשָׁר non eſt posſibile Rab.at Chald. לֵית אֶפְשָׁר vel לָא. Reperitur & cũ affixis.

& Ieroſol. אֲרוּם אֲרֵי Hebr. כִּי quia,quòd
אֶתְמָלִי heri

ב

Interdum pro ב ſeruili dicunt ſeorſim בֵּי,Cant.i. בֵּי הִיא שַׁעְתָּא ea hora.

non recipit affixa. בְּגִין propter
Syr. & Ieroſol. בְּגִין כָּךְ propterea
בְּדִיל propter

Idem quod בְּשֶׁל Hebr.nam דִּי eſt שֶׁ Hebr. & cũ affi בְּדִילִי,id eſt,בְּשֶׁלִּי propter me,niſi quòd בְּדִיל ſine ב non reperias,ſicut nec בְּגִין, & alias huiuſcemodi particulas etiam Hebr.vt לְמַעַן,בַּעֲבוּר, בִּגְלַל & id genus.

T. בְּהָדֵי dum, donec.
T. בַּהֲדָדֵי ſimul
T. בְּהֶדְיָא apertè

Græcum ἰδίως ſpecialiter, ſed primam aſpirarunt, vt in הֶדְיוֹט ἰδιώτης. Hæc ſine ב non reperias, etſi לְהֶדְיָא dici quoque posſit.

vide infrà in פון. אלולי פון & אלולי nisi

R. אלך vltrà, huc

quod scribi solet אילך, & geminatum אלך ואלך huc illuc. מאילך deinceps.

T. אלמלא nisi

At per iod. אלמלי si

אן vbi

At pro vnde absorbetur aleph, לאן quò

& vltima litera resecta מנא מן אן pro מנן

Quod & voce duali dicitur Talmud. מנין ex Hebr. מאין, vnico autem ׳ scribi sine punctis solere notat Elias, quò faciliùs à מניין discernatur, quod punctis adhibitis per vnicum ׳ scriberetur מנין numerus. Vnde & Talmudicis dictio frequens מנלן, vel sine punctis מנאלן cum א, pro מן אן לן vnde nobis. לן autem Syriacè pro לנא dicitur, vt suprà dictum est, Hebr. לנו nobis. Dicunt & אי מנן vnde. Nam אי Hebræis & Chaldæis frequens est particulis præpositum, vel seorsim, vel in eadem dictione.

Quod non effertur sine ל, לאלתר אלתר

confestim Rab. R. ergo אם כן

quod scribunt אין אם pro אן si

in Ezra אספרנא diligenter

quod scribunt אוף Syr. אף & אף etiam

ום enim nũquam in Chaldaismo reperitur, sed Rab. נם כן est itidem.

R. אפילו etiam si, etiam

compositum ex אף אלו

אֶחָד

Repetitum Rabbinis est nostrum siue geminatum.

T. אַטּוּ cur

אֵי vbi

quod vt Hebr. cum multis componitur prępositũ. At אִי cum hiric, non, Rab. vt & interdum Hebr. vt & interdum Hebr. אֵיכָה. אֵיכָא vbi

אֵימַת & אֵימָתַי & לְאֵימַת quando

אֵיכְדֵין quomodo

אִית & אִיתָא

Respondet Hebræo יֵשׁ est, sunt. vnde כִּדְאִיתָא passim Talmudicis, sicut est. Recipit & affixa pluralium more אִיתוֹהִי est ipse, quod in Ester dicitur יֶשְׁנוֹ, & Rabbinis הֲיְנוּ, de quo infrà. At in אִיתַי non est affixum, nihil amplius valet quàm אִית. Inter particulas posui, quòd non varietur. Idem Talmudicis. vnde לְבָא non est, de quo infrà אִבָא

אֶל

Hac particula Rabbini cum affixis ad reciprocationem significãdam vtuntur, מֵאֵלָיו ex sese, מֵאֲלֵיהֶם ex seipsis, quod tamẽ more aliorũ affixorum scribũt sine punctis מאיליהם, quasi hic etiam א habeat tseri. forsan ex ἄλλα Græcorum, R. אֶלָּא sed, nisi

R. אֶלָּא אִסְבֵּן

valet Rab. nisi si sic, id est, nisi alioqui.

R. אֶלָהֵן - אִלוּ nisi

Idem quod Hebr. אֻלָּה, vnde & vtrunque est milel. At אִלּוּ per hiric & milra, est si, vt & nõnũquã Hebr.

fine. ſic בְּעַל בִּרְחוּ vt, בְּעַל & בְּעַל inuitus, maugré luy. & id genus. De ſyllabis ſeruilibus non eſt quód hic aliud dicamus, quàm quod in verborum coniugationibus, nominum formis & affixis diximus. יַת articulus accuſandi, quod ſequente macaph per pathah ſcribitur, ſeruilis ſyllaba alioqui iudicio meo nõ eſt: alioqui & מִן & alia pleraque eodem loco haberentur, quæ ſeparatè efferũtur. In Daniele & Ezra rarò occurrit, & pro ea vtuntur litera ל, vt dictũ eſt.

CATALOGVS particularum indeclnabilium.

His tabulis viſum eſt catalogũ particularũ indeclinabiliũ ſubiungere, quæ nobis ſuccurrerunt, tam Chaldaicarũ, & Syriacarũ, quàm etiam Rabbinicarũ & Talmudicarũ, quę inter legendum ſæpe negocium faceſſunt. Curauimus autem vt iuxta alphabeti ordinem collocarentur. Quę cum Hebręis cõueniebant, ferè omiſimus. R. ſignificat Rabbinica. T. Talmudica. Permiſcuimus autem cõiunctiones, aduerbia, præpoſitiones, & cætera indeclinabilia, Hebræorum more qui hæc omnia appellant מִלּוֹת הַטַּעַם.

iuxta, propter	אַגַב	T.	
tunc	אֱדַיִן & בֵּאדַיִן		ex Hebr. אָז, dualiter.
interim	אַדְהָכִי	T.	
adhuc	אַדְּכִי	T.	
contra	אַדְּרַבָּא & אַדְּרַבֵּי & אַדְּרַב	T.	

quam,אֲחֵרִיתִי, alia,רַבְתִּי, magna. Sic & Hebr. רַבָּתִי &שָׂרָתִי,& c.

כ vt Hebr. sed ad calcem affixum vtriusque generis hic habet seua, mascul. quidem pręcedēte camets, quod Rabbinis vsitatum est: fœmin. verò, tleri. præcedente tamē surech vtrunque confunditur, אֲבוּךְ pater tuus, vtroque genere, קְטָלוּךְ occiderunt, te virum vel fœminam.

נ De hoc vide in coniugat. item in pronominibus, vbi dictum est primam personam significare Syris pro נָא. Nam affixum ן fœmin. in Chaldaismo non reperitur, nisi Dan. 5. vt suprà dictum est. In נְבִזְבָּה videri posit heemanticum, quod in quiesc. lamed he frequens est Rabbinis, נְמִסּוּת dissolutio à מְסָה. sic נִמְחוּת deletio, à מָחָה, & c.

ת vt Hebr.

Obseruandum & literas seruiles plures fronti præfigi, vt מִדַּהֲוֵיתוּן ex quo fuistis, sic בִּדְאַתּוּן in eo quod vos, itē כִּדְאַתּוּן cùm vos, quod scribūt כִּידְאַתּוּן, vel per -, כַּדְאַתּוּן. Sed & separatè reperitur כַּד cùm, quando, & interdum כַּר, quod cum sine punctis scribatur כיד, malè interdum notatum est כִּיַד per ignorantiam. Rabbinis hoc etiam est frequens, dicentibus, כְּשֶׁהָיָה cùm fuit, quod contextus separatè diceret כַּאֲשֶׁר הָיָה. Sic dicunt מִשֶּׁהָיָה ex quo fuit, & id genus. Et contextus etiam plures literas seruiles coniungit, לְמִבָּרִאשׁוֹנָה ab initio. Sic Rabbini לְבְסוֹף pro לְסוֹף ad finem, id est, tandem, & לְבְסוֹף sicut in

emphatica pro he haiedia initio. In fine nũc pro י affixo primæ, nunc pro ה. affixo fœm. vt dictum est. Syr. initio abundat אַיְדָא pro יְדָא manus. Reliqua ministeria quærenda in superioribus. Talmudici initio ea vtuntur loco prępositionis, super, supra, in, ad, ex, iuxta, secundum, אַדַעְתֵּה iuxta sententiam eius, אַרֵישָׁא in capite vel supra caput. Sub initium precationum Germanicarum vbi de loco cędendarum victimarum agitur, reperio אַבֵית, pro בְּבֵית in domo, vt in alijs scribitur. Kimhi citans Talmudicos de kikaion Ionę 4. אַבֵי pro מִבֵּין nun resecto, vt sæpe Talmudici extremas dictionum literas resecant. Alij malunt vbique scribere אֶ.

ה pene vt Hebr. Peculiare Chald. pro ו affixo הּ.., quod scribere solent יהּ.., vt מַלְכֵּהּ rex eius. He haiedia rarum hîc, vide suprà in pronominibus demonstratiuis, quibus hic prę ponitur. Nonnunquã nominibus formandis prę ponitur scriptum vt he haiedia, הַרְמַן, הַמְנִיכָא, sed radicale potiùs existimarim.

ו vt Hebr. nisi quòd cum coniunctio est, tempora non conuertit, nisi rarissimè. Vide nostras obseruationes in Targhum Hosee cap. 3.

י vt in Hebr. nisi quòd gentilia & numeralia ante י habent pathah vbi Heb. hiric. Vide suprá. Rabbini passim formant denominatiua in iod præcedente hiric, disciplinæ causa, סִפּוּרִי narratiuus, & c. Fœmininis adiectiuis ad calcem accedit nonnun-

יְהֵי שְׁם הָאֱלֹהִים Hebraicè, לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ sit nomen Dei benedictum. Et 5. מַתְּנָתָךְ לָךְ מְבוֹרַךְ Hebr. מַתְּנוֹתֶיךָ לְךָ תִהְיֶינָה tibi tua habeto munera. Talmudici peculiariter tertiis futuri præponunt, לֶהֱוֵין vt occidat, לִיקְטֵל vt occidant eum. לִיקְטְלוּנֵהּ

מ vt Hebr. nisi quòd ad calcem hic non seruit, interdum quidem pro ן reperias, לְהוֹם pro לְהוֹן illis, & id genus. Sed id ab Hebręis natione factitatum puto, quibus mem in fine familiarius fuit, quanquam & Chaldæorum more ן pro ם subrogant, & interim vtrunque confundunt, sed Rabbini maximè in masc. & fœm. Hæc litera peculiariter Chaldæis infinitum cal format, & Syris infinitum piel. Vide in coniugat.

ק Talmudicis tantùm, & interdum separatè קָא. Mihi non aliam vim habere videtur, quàm σύνδεσμος παραπληρωματικὸς Græcis, γε, sanè, profectò, &c. Videtur interdum esse loco relatiui qui &c. vel quòd, vt ex relatiuo Latinorũ sumpta videatur, etsi sæpe cum ד coniungant דְּקָאָמַר qui dixit, &c.

ALIÆ & à fronte & à tergo. Nam in medio quæ seruire putantur, ad protractionem meo iudicio magis faciunt, vt sint pũctorum comites.

א Sæpe & à capite & ad calcem pro ה Hebr. vt in coniugat. & formis nominum, ne nunc odiosiùs inculcem, didicisti. In fine hic peculiariter litera empha-

ſpondit, אֲתִיבְהִי respondit ei, & in prima plur. אֲתֵבְנָהִי reſpōdimus ei, à quadrato סוֹבַר ſuſtinuit, סוֹבַרְהִי ſuſtinuit eum. Reſtant affixa cum particulis, in quibus ſi quid peculiare ſit, infrà docebitur poſt ſequētem tabulam.

TABVLA Quinta de Miniſteriis literarum ſeruilium.

LITERARVM ſeruilium Chaldæis vt & Hebræis numero vndecim, niſi quòd illi pro ש habent ד, quarū ſymbolū eſt אֲבוּי דְכָל-מַתְנָה pater omnis doni, Dei epitheton. Talmudicis verò 12. qui inſuper ancillantem habent literam ק,

ALIÆ à fronte tantùm miniſtrant.

ב eiuſdem miniſterij cum Hebræis. Rabbini ei prępōnētes ש, ſuperlatiuū exprimunt יָפָה שֶׁבְּנָשִׁים pulcherrima mulierum, quod Hebræi purè dicerent יָפָה בַּנָּשִׁים, & Chaldæi שַׁפִּירְתָּא בִנְשַׁיָּא, etſi dici quoque poſsit שַׁפִּירְתָּא דִבְנְשַׁיָּא, vel Syriacè דִבְנְשֵׁי.

ד Hebrææ ש reſpondet. Sed inſuper genitiuum indicat. Danieli & Ezræ ſemper vox ſeparata eſt דִּי, forſan ex Hebr. זו ſumpta, vnde & Græci articulum τοῦ mutuati videntur. Vtuntur hac litera interdū Rabbini pro ſuo שֶׁל, vt דְעֶזְרָא pro שֶׁל-עֶזְרָא Ezræ, & c. Eſt & litera emphaſeos, דְבֵית יְהוּדָה οἱ τοῦ οἴκου ἰούδα.

ל vt Hebr. niſi quod hic ſæpius accuſatiui index eſt. Sæpe excitantis eſt vel permittentis, Daniel. 2.

finita terminationem a mutant in uth magna ex parte in regimine & affixis. Ab הַצְלָא dicitur בְּהִסְתַּלָּקוּתֵהּ.Sic in infin.ithpeal & ithpael,לְהַצְלוּתֵהּ cũ sese subtraheret,ab absoluto הִסְתַּלָּקָא vel אִסְתַּלָּקָא. Sed & in his omnibus א extremum nudè potest in ת abire more fœmininorum nominum, quorum formam gerunt hæc infinita.

AFFIXA cum verbis imperfectis.

A perfectis ferè non variant, לְטָ maledixit לְטֵהּ maledixit ei, לְטְנוּן maledixit eis,& c.de quiesc. ain. Sic in quiesc. lamed,מְחָא percussit, מְחָהִי percussit eum,מְחָהּ eam,מְחָנוּן eos,& c. Sæpe tamen mouetur tertia, פְּצָא eripuit, פַּצְיֵהּ eripuit eum,& c.à בְּנֵית ædificaui,בְּנֵיתַהּ constr uxi eam,à צְבָא voluit,מִצְבְּיֵהּ velle eius. ab אֲזָא succendit,מֵזְיֵהּ succendere eum,vel passiuè succendi, vt sit intransitiuum. A מֵאתָא venire dicitur מֵאתִי venire me. De לְהֶוֵן supra dictum est. cæterùm לְהֶוְיָן miræ rationis est Dan.5. vbi ן affixũ fœmineum est more Hebraico, quod aliàs haud temere inuenies. Aliàs putaui ן adiectitiũ esse, vt in הַדְרָן עֲלָךְ apud Talmudicos, quod Elias putat esse imperatiuum, redi seu repete apud tete. Sed prior sententia magis placet. Futurum יְחַוִּנַּהּ, Dan. 2. Verbum substantiuum אִית est,more pluralium accipit affixa,אִיתוֹהִי & c. Cæterùm in אִיתַי iod non est affixum, vt nihil sit amplius quam אִית. A סַב accipe, de defect.pe nun, dicitur סַבְהִי accipe eum, ab אֲתִיב re-

ergo יִקְטֻל quod omnia recipiat, quod aliæ non faciunt. quibbuts vbique in ſeua conuerti ſolet, etſi interim ſeruatum videas, id eſt ſine punctis vaf. Sic reciperet affixa & forma אֶקְטֻל vel אֶקְטֻל, etiam vbi ain aut lamed eſſet gutturalis.

יִקְטֻל

יִקְטְלִנֵּה יִקְטְלִנָּךְ יִקְטְלִנּוּן יִקְטְלִנְּכוֹן

יִקְטְלִנַּנִי יִקְטְלִנַּנָא

יִקְטְלִנֵּה יִקְטְלִנָּךְ לִנֵּן לִנְּכֶן

In affixis primæ perſonæ nun fere geminatur, vt & ſuprà in infin. Quin & affixa כֵן & כוֹן ante ſe nun adſciſcunt. In Ezra pro hiric eſt ſegol יִשְׁאֲלֶנְּכוֹן rogabit vos.

יִקְטְלוּ או יִקְטְלוּן

יִקְטְלוּנֵּה לוּנָּךְ לוּנּוּן לוּנְּכוֹן

לוּנַּנִי לוּנַּנָא

לוּנֵּה לוּנָּךְ לוּנֵּן לוּנְּכֶן

Vbique daghes in nun, niſi vbi habet ſeua, ad leuandam pro more prolationem. pro יִקְטְלוּנּוּן reperitur & nun geminato, יִקְטְלוּנְנוּן, ſic in fœminino antiſtropho. Sic תִּקְטְלוּן vel תִּקְטְלוּ. nihil enim hic cũ affixis mutatur, perinde atque nec in תִּקְטְלִי vel תִּקְטְלִין. Vltimæ voces תִּקְטְלָן & יִקְטְלָן ſeparata adſciſcunt.

De affixis cum reliquis coniugationibus.

Piel & Hiphil eodem modo affixa admittent, ſeruata ſemper analogia ſuperiorum: niſi quòd in-

ſum. Obiter admonebo יְדַעְנָא hac forma dictũ pro יְדַע אֲנָא noui ego, per camets ſub iod ſcribendum, non per ſeua, vt perperam ſcribi ſolet, יְדַעְנָא quod eſt primę perſonę plur. nouimus. Hoc modo compoſitum eſſe exiſtimant nonnulli illud Ezech. 8. מִשְׁתַּחֲוִיתֶם pro מִשְׁתַּחֲוִים אַתֶּם, ſic יוֹלַדְתְּ & יוֹשַׁבְתְּ pro יוֹשֶׁבֶת אַתְּ & יוֹלֶדֶת אַתְּ & id genus.

Infinitum.

מִקְטַל

מִקְטְלֵהּ מִקְטְלָךְ מִקְטַלְהוֹן מִקְטַלְכוֹן
לְוֹהִי או לְנָךְ מַקְטְלִי או מִקְטְלְנוֹן או טְלְנְכוֹן
או לְנֵהּ לֵנִי אִקְטְלָנָא או לְנָנָא
מִקְטְלָהּ מִקְטְלֵךְ או לְנַנִי מִקְטַלְהֵן מִקְטַלְכֵן
או לְנָה או לְנֵךְ או מִקְטְלְנֵן או טְלְנְכֵן

Ferè autem ſine literis bichlam affixa non admittit, maxime cum ב vel ל. forma קַטְלוּת à nominibus non differt.

Imperat. קְטֵל

קְטְלֵהּ או לְנֵהּ · קְטֵלְנוֹן קְטֵלְנָא
לָהּ או לְנָה קְטֵלְנִי לְנֵן
קְטֵלוּ קְטֵלִי קְטֵלְנָא

Tantũ ſeparata pronomina admittit.	& c. קַטְלִיהוּ nil etiam קְטְלִיהָא mutat.	&c. קְטְלוּהִי nil קְטְלוּהָא variat.

Porrò forma קְטַל vel קְטֵל à præterito non differt.

Futurum.

Cùm perſonę אֶקְטֵל, יִקְטֵל, תִּקְטֵל, נִקְטֵל planè ſint ſimiles, ſat fuerit vni affixa adiungere. Deligemus

Omnia more nominum, cùm participia ſint velut nomina toar, niſi quòd admittũt interdum vt & Hebraicè affixa verbis peculiaria, & tũc verba magis reſipiunt, aliàs nomina, vt מְאַבְּדָנוּן in piel, perdens eos, & c. Eſt & alia peculiaris quædam affixorum cum participijs ſeu coniunctio ſeu compoſitio, qua vna & eadem perſona vtrinque indicatur, nec fit in alterum tranſitus. Ea tantùm cum maſculinis fit vtroque numero, idque in prima duntaxàt & ſecunda vtriuſque numeri perſona, ſed pro נִי dicitur נָא.

קָטֵל אֲנָא	pro	קָטְלְנָא	occido ego
קָטְלִין אֲנַן	pro	קָטְלִינַן	nos occidimus
קָטֵל אַתְּ	pro	קָטְלַתְּ	occidis tu
קָטְלִין אַתּוּן	pro	קָטְלִיתּוּן	vos occiditis.

Alij ת raphe ſcribunt.

קְטִיל אֲנָא	pro	קְטִילְנָא	occidor ego
קְטִילִין אֲנַן	pro	קְטִילִינַן	occidimur nos
קְטִיל אַתְּ	pro	קְטִילַתְּ	occideris tu
קְטִילִין אַתּוּן	pro	קְטִילִיתּוּן	occidimini vos

Quod & in futuro fieri reperio, Hab. 2. אַסְבֵּינָא ſpeculor ſeu ſpeculabor ego. Et Iſ. 21. תִּתְבְּעִיתּוּ vos quæratis, pro תִּתְבְּעוּ אַתּוּן vel תִּתְבַּעוּן, etiam detracto nun ex fine, quod Talmudicis longè frequentius eſt, ſicut & in præterito קְטַלְתּוּ pro קְטַלְתּוּן, & in fœm. קְטַלְתֵּי pro קְטַלְתֵּין. Extremas enim dictionum literas reſecare illis eſt admodum familiare. Simile eſt apud illos מְקַבְּלְנִי pro מְקַבֵּל אֲנִי cabala edoctus

קְטַלְתִּיכֵן iod interposito.

קְטַלוּ

קְטַלוּהִי   קְטַלוּנוּן   קְטַלוּנְכוֹן

קְטַלוּהָא   קְטַלוּנָן   קְטַלוּנְכֵן *

com.   קְטַלוּךְ   קְטַלוּנִי   קְטַלוּנָא

* Hic nun interseritur. Alij malunt vbique קְטַלוּהִי, קְטַלוּהָא &c. more Hebr. nisi quod pathah pro camets.

קְטַלְתּוּן

קְטַלְתּוּנֵהּ   קְטַלְתּוּנוּן

קְטַלְתּוּנַנִי   קְטַלְתּוּנָן   קְטַלְתּוּנָא

קְטַלְתּוּנָה   או קְטַלְתּוּנִי   או קְטַלְתּוּנָּא

Hic enim nun geminatur, vt in singulari respondente ei.

קְטַלְנָא

קְטַלְנוּהִי   נוּנוּן   נוּכוֹן

comm.   נוּךְ

נוּהָא   נוּנָן   נוּכֵן

קְטַלְתְּ recipit affixa vt קְטַלְתָּ.

Sic קְטַלְתְּ vt masc. ἀντίστροφος.

Sic קְטַלוּ vt קְטַלְנָא.

Item קְטַלְתּוּן vt קְטַלְתֵּן.

His tamen libentiùs anne&ctuntur separata pronomina vt & sæpe superioribus, & in vniuersum verbis.

Benoni & paul.

קְטֵל   קְטִיל

קְטִלֵהּ   קְטִלָךְ   &c.   קְטִילֵהּ   קְטִילָךְ   &c.

קְטִלָהּ   קְטִלֵךְ   קְטִילָהּ   קְטִילֵךְ

אַב,pater,cũ affixis peculiariter aſciſcit vaf, vt Hebr. י,excepto affixo primæ perſonæ.

Syr. comm.

אֲבוּהִי אֲבוּךְ אֲבִי אֲבוּהוֹן אֲבוּכוֹן אֲבוּנָא או אֲבוּנָן

אֲבוּהָא אֲבוּהֵן אֲבוּכֵן

Sic אַח frater,אַחוּהִי ob guttur. pathah nudum. etſi & אֲחוּהִי dici queat. Syr. אַחוּי vt אֲבוּי, & cæt. in prima perſona אַחִי frater meus.Reperies & אֲבָא pro אֲבִי pater meus. Plerunque enim א pro י affixo primę perſonæ ponitur.Nonnulla in א deſinentia,illud in י mutant, כַּרְסְיָא, כָּרְסְיֵה, at כָּרְסִי. מָרָא, מָרְיֵה, at מָרִי dominus meus,quod & מָרִאי ſcribitur.

A F F I X A cum verbis.

Præteritum. קְטַל

קַטְלֵהּ קַטְלָךְ קַטְלְנוֹן קַטֵלְכוֹן

קַטְלַנִי קַטְלְנָא

קַטְלָהּ קַטְלֵךְ קַטְלְנֵן קְטַלְכֵן

Sunt qui קְטַלַנִי & קְטַלְנָא malint ad Hebr. more.

קְטַלְתְּ

קְטַלְתֵּהּ קְטַלְתִּנוּן

קְטַלְתַּנִי קְטַלְתְּנֵן

קְטַלְתָּהּ קְטַלְתְּנָא

קְטַלֵת Affixa recipit eodem modo, niſi quòd primæ perſonę non recipit,ſecundę inſuper recipit.

קְטַלְתָּךְ קְטַלְתְּכוֹן

קְטַלְתֵּךְ קְטַלְתְּכֵן

Quæ Hebr.more ſcripta reperies קְטַלְתִּיכוֹן &

AFFIXA cum fœm. ſingul.

reg. iuſtitia

צִדְקָא צִדְקַת יְיָ צִדְקְתֵהּ צִדְקְתָךְ צִדְקַתְהוֹן צִדְקַתְכוֹן

צִדְקְתָא emph. צִדְקְתִי cóm. צִדְקְתָנָא

צִדְקְתַהּ צִדְקְתֵךְ fœm. צִדְקַתְהֵן צִדְקַתְכֵן

Syr. צִדְקְתֵן. Talmud. צִדְקְתֵן.

AFFIXA cum plur. fœm.

reg. iuſtitiæ

צִדְקָן צִדְקַת יְיָ צִדְקְתֵהּ צִדְקְתָךְ צִדְקַתְהוֹן תְכוֹן

צִדְקָתָא emph. אוֹ צִדְקָתֵי צִדְקָתִי cóm. צִדְקָתָנָא

Syr. צִדְקָתָן.

Hîc vides plurali iungi affixa ſingularia, Dan. 2. אֱלָהּ אֲבָהָתִי Deus patrum meorum. Poſſunt & pluralia adiungi ad hunc modum.

צִדְקָתוֹהִי צִדְקָתָךְ צִדְקָתֵיהוֹן צִדְקָתֵיכוֹן

צִדְקָתִי &c.

צִדְקָתָהָא צִדְקָתַיִךְ אוֹ צִדְקָתַיְכִי צִדְקָתֵיהֵן צִדְקָתֵיכֵן

Vt Hebr. צִדְקוֹתָם & צִדְקוֹתֵיהֶם dicitur. itẽ צִדְקוֹתָן & צִדְקוֹתֵיהֶן. In forma emphatica pro תָא., reperies & Syr. תָא.

AFFIXA cum imperfectis.

Si quid illic peculiare eſſet, ſuprà monuimus in eorum formis, vt de forma בַיִת in quieſcentibus ain: de ijsquę in וּת, וֹת, aut ית., deſinunt tam in quieſc. lamed, quàm in perfectis, quæ ת abijciũt ſæpe, ſed in regimine vel cum affixis reſumunt. Forma אַב vel

Regimen plurale ſe habet vt Hebr. At ſingul. ferè non mutatur, niſi in nonnullis de quibus antè dictũ eſt in formis nominum, vnde & rationẽ petes mutandi puncta cum affixis, quæ ferè ad Hebręos accedit, niſi quod in regimine ſingul. ferè neutrum pũctum Chaldaicè mutatur. Camets in ſecũda ſyllaba in pathah mutari videas, מִנְיָן numerus, in reg. מִנְיַן מָאנַיָּא numerus vaſorum, quod in 12. prophetis nos penè obſeruauimus. Sed ſi vtrunque punctũ vbique retinueris, Chaldaiſmum magis reſipiet. Forma emphatica nunquam regimen ingreditur niſi interiecto articulo genitiui דִּי vel דְ, vt עַבְדָא דֶאֱלָהָא ſeruus Dei, quod Hebr. exprimi nõ poteſt, Gallicè poteſt, Le ſeruiteur du Dieu. Hinc fit vt ſępe paraphraſtæ Chaldæi forma emphatica ex linguæ idiotiſmo vtantur, vbi in contextu Hebr. non eſt he haiedia. poteſt & dici עֲבֵד דֶאֱלָהָא. At עַבְדָא אֱלָהָא nũquã ferè. In Eſdra 7. cap. מִן עַמֵּהּ יִשְׂרָאֵל, pro עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל. eadẽ ratio & pluralis, עַבְדַיָּא דְמַלְכָּא & עַבְדֵי דְמַלְכָּא interdũ, non עַבְדַיָּא מַלְכָּא. Idem dicendũ erit de fœmineis quæ ſequuntur. Interdum affixa antecedenti præponuntur etiam Babylonicè, Daniel. 2. שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא nomẽ ipſius Dei, מַתְלוֹי דִשְׁלֹמֹה parabolæ ipſius Solomonis: quod familiare eſt Rabbinis רִבּוֹנוֹ שֶׁל-עוֹלָם dominus ipſius mundi, & c.

AFFIXA Cum plur.

Syr. reg. ſerui

עַבְדִין עַבְדֵי ׳ין׳ | עַבְדוֹהִי או עַבְדוֹי | עַבְדָךְ עַבְדֵיהוֹן | עַבְדֵיכוֹן

עַבְדַיָּא (emph. עַבְדַי עַבְדָנָא

עַבְדָהָא עַבְדַיִךְ vel דַיְכִי עַבְדֵיהֵן עַבְדֵיכֵן

°Syr. verò עַבְדָנָן vel עַבְדֵינָן.

Vides nonnulla pluralia cum ſingularibus concurrere, vt עַבְדָךְ, quod in Daniele plurale cum י ſcribitur עַבְדָיךְ, vt olim veriſimile eſt prolatum fuiſſe. at ſine י, vt ſingulare legitur. item עַבְדָנָא, quod forſan ſcribebatur עַבְדֵינָא vel י quieſcente עַבְדָיְנָא, vt Hebr. עֲבָדָיו. Affixo fœmineo ſingul. 2. perſ. ך ſæpe ſubnectitur י & ſingulariter & pluraliter, עַבְדְכִי pro עַבְדָךְ & עַבְדֵיכִי pro עַבְדַיִךְ, quod & Hebr. videas fieri ad imitationem huius linguæ: imò & interdum merè Chaldaicis affixis vtũtur תַּגְמוּלוֹהִי in pſalmis, retributiones eius, & מַלְבְּךְ pro מַלְבֵּךְ extra pauſã, quod familiare eſt Rabbinis. Confundunt & hic ſingulare cum plurali, vt עַבְדֵךְ ſit ſeruus tuus ò fœmina & ſerui tui. Sic מַלְאָכֵכִי legati tui in Nahũ, plurale videtur, etſi eo loco מַלְאָכֵכֵה he pro י ſcribatur. Poteſt tamẽ dici plurale eſſe more Talmud. pro מלאכיכם legati veſtri. Alij aliter ſentiunt. Talmudici י literã mouent etiam in affix. 3. & 2. perſ. vtriuſque generis, dicentes עַבְדֵיהוֹ ſerui eorum עַבְדֵיהֵי earũ עַבְדֵיכוֹ veſtri ò viri. עַבְדֵיכֵי veſtri ò fœm. quæ & interdum illis ſingularia ſũt, ſeruus eorũ, veſter & c. vt & עַבְדֵי apud illos interim, ſeruus meus, quod ſcriberẽt עבדי״.

fit לְהֹון pro לְהֱוֵיהוֹן, vt ſint illi. Cæterùm הו contra-ctum ex הון, Iudæi ferè הו efferunt, ſed corrupté.

Sunt autem horum affixorum quædam quæ ſingulari magis, alia quæ plurali gaudeant: rurſum quędam familiaria magis verbis, vt quæ nun aſciſcunt, נֵהּ, pro quo Talmud. נוֹהִי. & נְךְ, נֵךְ, נִי, נוּן & נְהָ, pro quo Talmudici נְהוּ. & נִין vel נַן, pro quo Talm. נְהִי. Item הּ præcedente tſeri maſculinum: præcedéte camets, vt Hebr. & interdum pathah in Daniele, fœmineum, ſingulari iunguntur. הִי præcedente ו & הָא, quod & interdum Hebr. pro הָ inuenitur, plurali. Syri pro וֹהִי dicunt וי. Sed & iſta duo verbis iuncta inuenies, & nominibus ſingularibus imperfectis, vt infrà audies. Sæpe הָא ſcribitur vbi analogia tantùm הּ postulat, נפשהא, quod tantùm legendum fuerit נַפְשָׁהּ. א enim ad iuuandum lectionem adiectum fuerat ſine punctis, ne quis crederet eſſe נַפְשָׁה pro נַפְשָׁא. Reperies tamen & א pro הּ, vt notauimus initio obſeruationum in Targum Amos. quod & Hebr. fit, Ezech. 36. כֻּלֹּא pro כֻּלָּהּ. Sed iam audi formulam affixorum cum nominibus, quam vno & altero exemplo docebimus.

AFFIXA cum ſing. maſc.

Domini. reg. ſeruus

עַבְדְּהוֹן עַבְדְּכוֹן עַבְדֵּהּ עַבְדָּךְ עַבְדִּי עֲבֵד עֲבַד

עַבְדָּנָא עַבְדִּי cōm. עַבְדָּא emph.

עַבְדְּהֵן עַבְדְּכֵן עַבְדִּיךְ עַבְדַּהּ fœm.

& Syr. עַבְדְּהֵן. Talmud. עַבְדִּין

Ablatiuus verò cum מִן formaretur vt Hebr. מִנֵּהוּ מִמֶּנּוּ abillo מִנֵּהוּ מִנֵּךְ מִנְהוֹן מִנְכוֹן מִנָּנָא או מִנַּן מנאי quod scribũt, מִנַּי & Talm. מִנִּי

מִנֵּהּ מִנֵּךְ מִנְהֵן מִנְכֵן

°Vnde aliquid à se deprecãtes Iudęi dicere solẽt, בר מִנַּן absit à nobis, i. Hebr. חוץ מִמֶּנּוּ extra nos sit.

Verùm hæc quia citra affixorum cognitionem intelligi non possunt, diligenter sequentem figuram perpende, quę breuiter affixa omnia complectitur. Forsan pronominibus adijciẽdum מַן quis, interrogatiuum vtriusque generis & numeri, de homine tantùm, vt Hebr. מִי. At מָה, vel מָא, de alijs. Talmud. מַי, quod scribũt מאי. at Syr. pro מַן dicitur & מַנוּ. His adde אֵידֵן idem quod אֵיזֶה quisnam, vnde fœmineũ אֵידָא quænam.

PRONOMINA Affixa.

	Pluralia			Singularia		
	Primæ	Secundæ	Tertiæ	Primæ	Secũdæ	Tertiæ
masc.		כון	הון נון		ךְ נָךְ	הּ נֵהּ הִי
comm.	Sy. ן· נָא נָן			י נִי		
fœm.		כֵן	הֵן נֵין או נִין או נָן		ךְ נֵךְ	הּ נָהּ הָא

Genera interdum confundi videas: vt נון & כון vtrique generi sint communia. In nonnullis Talmudici detrahũt nun extremum, vt pro הון & כון dicũt הו & כו, itẽ pro הֵן & כֵן, הֵי & כֵי. Ac in הון sępe he resecãt, pro בְּהוֹן בון in illis. לון pro לְהוֹן illis: etsi hęc plerique omnes efferant בון & לון. quod & in Dan.

peculiare fœm. דְּגֵן hę. pro דֵּן dicũt et דָּךְ, & cum דְּכִי, י vel דִּיכִי, quod vtroque genere reperias, & דְּכֵן. item הָדֵי. & fœmineum קַרְיְתָא דָךְ vrbs ista. Hæc recti casus sunt. Obliquos formabis vt Hebr. præpositis articulis vel præpositionibus ad hunc modum.

Plural.		Singul.		
vestri	illorum	tui	illius	masc.
דִּידְכוֹן	דִּידְהוֹן	דִּידָךְ או דִּילָךְ	דִּידֵהּ או דִּילֵהּ	
דִּידָן או דִּילָן	nostri	דִּידִי או דִּילִי	mei	comm.
דִּידְכֵן	דִּידְהֵן	דִּידִךְ או דִּילִךְ	דִּידָהּ או דִּילָהּ	fœm.

Vbique pro דִּיךְ potest dici דִּיל, quæ idem valét quod Hebr. שֶׁלּוֹ, שֶׁלָּהּ, & c. Rabbinis frequentiora. Cæterum דִּידֵהּ, דִּידָהּ, & eiusmodi à יַד manu fiunt, alia periphrasi eodem tendente.

Plural.			Singul.			
Primæ	*Secundæ*	*Tertiæ*	*Primæ*	*Secundæ*	*Tertiæ*	
	לְכוֹן	לְהוֹן illis		לָךְ	לֵהּ	illi
לָן או לָנָא			לִי			
	לְכֵן	לְהֵן		לִךְ	לָהּ	

Dicunt & לְדִידִי, לְדִידָךְ, לְדִידֵהּ &c.

Sic in accusatiuo, יָתָךְ יָתֵהּ illum

&c. יָתֵךְ או יָתִיךְ. יָתַהּ

Accusatiuum etiam per se reperias, הִמּוֹ, ipsos, quo & pro recto vtuntur, & vice verbi substantiui, vt alijs pronominibus, אֲנַחְנָא הִמּוֹ nos sumus, & c. Dicitur autem הִמּוֹ pro הִמּוֹן reiecta litera nun, quod & aliàs fit in pronominibus, affixis maximè, vt infrà audies

TABVLA Quarta de Pronominibus.

PRONOMINA SEPAPATA.

Plu ra li a.			Sin gu la ri a.		
Primæ	*Secundæ*	*Tertiæ*	*Primæ*	*Secundæ*	*Tertiæ perſ.*
					ille maſ.
	אַתּוּן או אַנְתּוּן	אִנּוּן או הִנּוּן			הוּא או אִיהוּ
אֲנַחְנָא		אֲנָא או אֲנָה ego		אַתְּ או אַנְתְּ tu comm.	
	אַתֵּן או אַנְתֵּן	אִנִּין או הִנִּין Dan. 7			הִיא או אִיהִי fœm.

°pro אֲנַחְנָא dicunt & contractè נַחְנָא & אֲנַן.

Pro אִיהוּ, quod magis Syriacũ eſt, reperies אִנְהוּ & נִיהוּ. Sic in fœm. pro אִיהִי etiam magis Syriaco, אִיתָא & נִיתָא & אִנָא, quæ magis Talmud. ſunt, נִיהִי ſicut & הָא vel הַי quod ſcribunt הָאִי, ſed reſpondet propriè pronomini זֶה hic · זֶה הָאִישׁ dicunt הַי גַּבְרָא hic vir, & c. Dicunt & הָא in fœm. pro זאת hæc. אִנוּן ſæpe commune eſt, pro quo Talmudici dicunt נִנְהוּ quod alij per vaf holem legunt, vt pro אִנִּין vel אִנִין dicũt נִנְהֵי. Quin & אִנְהוּ quod ſingulare poſuimus, reperies plurale, quod ab alijs effertur per vaf holem. Sic אִנְהֵי pro נִנְהֵי plur. Dicunt & הָנֵי vel הָנָךְ, quod propriè reſpõdet Hebræo אֵלֶּה. pro quo & אֵל more Hebr. puriore lingua Babyl. Pronomen Heb. זֶה, Chald. effertur דֵּן, & he haiedia pręter linguę more pręfixo, verùm raphatũ, הָדֵן, id eſt הַזֶּה, quod & alijs pronominib. præfigunt, הָאִנּוּן, & c. Fœm. זאת Chald. דָא vel דְּנָא, etſi דְּנָא eſt etiã emphaticũ à דֵּן, & c. הָדָא id eſt הַזּאת. plur. אִלֵּין & אִלֵּךְ pro אֵלֶּה. Sed

ſecundus	תִּנְיָן	תִּנְיָנָא או תִּנְיָתָא או תִּנְיָנִיתָא
tertius	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתַיְתָא
quartus	רְבִיעָאָה	רְבִיעַיְתָא
quintus	חֲמִשָּׁאָה vel חֲמְשָּׁאָה	חֲמִשַּׁיְתָא
ſextus	שְׁתִיתָאָה	שְׁתִיתַיְתָא
ſeptimus	שְׁבִיעָאָה	שְׁבִיעַיְתָא
octauus	תְּמִינָאָה	נַיְתָא
nonus	תְּשִׁיעָאָה	עַיְתָא
decimus	עֲסִירָאָה	רַיְתָא

In ſequentibus numeris cardinalia confunduntur cum ordinalibus, vt Hebr. חַד עֲסַר vndecim & vndecimus, & c. Memineris autem hæc ordinalia variari, vt ſuprà dictum eſt de gentilibus & denominatiuis deſinentibus in ai. Primariò enim dicitur קַדְמַי vel קֳדָמַי: vnde emphat. & ſimul fœmineum קַדְמָאָה, & c. pro quo dicunt & Syri ac Ieroſolym. קַדְמָא, vt & בַּתְרָא pro בַּתְרָאָה poſterior, & forma emphat. fœmineā קַדְמַיְתָא. plur. maſc. in אִין, & emphat. יֵא, vel Syr. אֵי. קֳדָמָאִין. & קֳדָמַיָּא vel קֳדָמָאֵי, primi, οἱ πρῶτοι. Talmudici pro קַדְמָא dicunt קַמָּא, abſorpto daleth in daghes, vt פֶּרֶק קַמָּא caput primum, & קַמִּים dicunt primos, veteres, & cęt. Sic alia quę in אָה efformauimus. תִּנְיָן nō eſt huius rationis, cùm in אָה nō exeat. Ab hoc reperies aduerbialiter ſumptū תִּנְיָנוּת ſecundó. Fœminea autē ſuperiorū in יָן, & emphat. יָתָא deſinent, קֳדָמָיָן & קֳמַיָתָא primæ, & c. At à תִּנְיָן plur. תִּנְיָנִין, fœm. תִּנְיָנָא, plur. תִּנְיָנָן & תִּנְיָנָתָא ſecūdæ. Sed iam ad reliqua accingamur.

7	שִׁבְעָא	שְׁבַע או שִׁבְעָא	
	עֲתֵי & עֲת In reg.		
8	תְּמָנְיָא	תְּמָנֵי	
9	תִּשְׁעָא	תְּשַׁע	
10	עַסְרָא	עֲסַר	

עֶשַׂרְתֵּי. Syr. & עַסְרַת. in reg. עַסְרֵי. & in compos. in compositione, עֲסַר. Et si retineri potest & עַסְרָא.

11	חַד עֲסַר או עַסְרָא, חֲדָא עַסְרֵי vt		
12	תְּרֵי עֲסַר	תַּרְתָּא עַסְרֵי	
	תְּרֵיסַר. Syr. &		
13	תְּלַתָּא עֲסַר	תְּלָת עַסְרֵי	
14	אַרְבְּעָא עֲסַר	אַרְבַּע עַסְרֵי	
	אַרְבֵּיסַר. Syr	אַרְבְּסַר vel	
15	חַמְשָׁא עֲסַר	חֲמֵשׁ עַסְרֵי	
	חֲמֵיסַר. Syr. & c. eodem modo.		
20	עַסְרִין או עֶשְׂרִין	80 תְּמָנִין	
30	תְּלָתִין	90 תִּשְׁעִין	
40	אַרְבְּעִין	100 מְאָה	
50	חַמְשִׁין	200 מָאתַיִן או מָאתָן Syr.	
60	שִׁתִּין	300 תְּלָת מְאָה או מְאָון et c.	
70	שִׁבְעִין	1000 אֲלַף אַלְפָּא emph.	
		אַלְפִּין אַלְפַיָּא plur.	
10000	רִבּוֹ רִבּוֹתָא רִבְבָא. plur. רִבְבָן או רִבְוָן		
	emph. וָתָא. duale רִבְוָתַיִן, & וָתָן Syr.		

Ordinalia.

primus	קַדְמָאָה או קֳדָמָאָה	Mascul.
	קַדְמַיְתָא או קַדְמְתָא	Fœmin.

תנין

primitiæ, faciũt תְּרַם primitias obtulit. & à מַשְׁכּוֹן pignus, מִשְׁכֵּן oppignerauit. Sic Chald. à מִסְכֵּן pauper, מַסְכֵּן depauperauit. Quod & interdum Hebraice fit, vt in מִתְיַהֲדִים in Esther, iudaizabant.

Hæ sunt quas vndequaque potuimus colligere, nominum formæ. His te non dubito, lector beneuole, pluresassidua lectione adiecturum. Est enim hæc res pene immensa. Sed nos ex Hebraismi collatione & vsu assiduo frequẽtiores sumus persecuti.

DE Numeralibus.

His operæprecium fuerit subnectere numeralia, quæ valde cum Hebræis cõueniunt, vt sequẽti descriptione planum fit: vbi mascul. sunt quæ in א precedente camets desinunt, vt Hebr. quæ in he, alia fœminina.

Cardinalia.

Fœmin. Mascul.

חֲדָא vna חַד vnus

& in cõ- תַּרְתֵּין | תְּרֵין או תַּרֵין duo
positione, תַּרְתָּא. | In regimine, תְּרֵי

cum affixis, תַּרְוֵיהוֹן duo illi. Talmud. תַּרְוַיְהוּ.

תְּלָת תְּלָתָא 3

cum affix. תְּלָתֵהוֹן

אַרְבַּע אַרְבְּעָא 4

Syr. אַרְבַּעְתֵּי in reg. אַרְבְּעַת

חֲמֵשׁ חַמְשָׁא 5

שֵׁת או שִׁת שִׁתָּא 6

QVATVOR Literarum.

זְלָא	בַּרְזֶל	ferrum
תְּמָא	אַפְּתָם	præceptum
& c. רְבָא	רַבְרַב	princeps, magn⁹
נְמָא	פִּתְגָם	verbum
& c. כַּרְסָן plur.	כַּרְסָא	folium

QVINQVE Literarum.

וְנָא	אַרְגְוָן	purpura
וְנָא	נִשְׁתְּוָן	exemplar
	שְׁפַרְפָּרָא	aurora

Cæterùm עַרְטִילַי & עַרְטִילָאָה nudus, & נַבְרַשְׁתָּא cādelabrum, quatuor sunt literarum. Sic נִבְזְבָא munus. etsi reperiatur & נְבוּזְבָא, quinque literarum. vbi nun potest addititiū esse, à בְּזַבְּז expendit, erogauit.

Inuenies & sex literarum, & plurium. Sed ferè quæ quatuor aut quinque elemētorum numerum excedunt, vt & multa etiam horum, ex peregrinis ducta sunt linguis, vt Arabica, Persica, Ægyptia, Græca, Latina, & cæteris quibuscum Chaldæi, Syri, aut postea Ierosolymitani commercium habuere, quíve his imperitarunt. vnde sunt illa, דוֹרוֹן δῶρον. פִּטְטוּל epistola. פַּדְגוּג pædagogus, & id genus passim apud Metharghemin, & Talmuldicos ac Rabbinos obuia.

Sciendū autem & sępe seruiles literas pro radicalib⁹ haberi in Targū & Rabbinis. Rabbini à תְּחִלָּה initiū, faciūt verbū הִתְחִיל in hiphil incepit. à תְּרוּמָה

Sunt multa perfecta. יְמָמָא à יְמָם pro יוֹם, quod solet dici, vbi nomen noctis subiungitur, & c.

רַבּוֹן vel רִבּוֹן magister, dominus

Prius magis Rabbinicum, posterius Syr. etsi confunduntur sæpe.

COMPOSITORVM.

Hæc ex duobus ordinibus cum conflentur, inde facile petentur, & eò teducentur.

נְקָא vel נְקִי נַקְיָא		purus
plur. נְקִיָא & נְקָין		
נְבִיא	נְבִיאִין	
נְבִיאָה	Emph. נְבִיאַיָא	

Quæ proprie sunt ex נְבִי, aleph abundante, vnde plurale נְבִיִין, & emphat. נְבִיָא, sing. & plur. נְבִיָּיא. Nam ex נְבִיא dicendum propriè נְבִיאָה & נְבִיאַיָא, sic vt postulant quæ adscribuntur literæ, vt iod sit protractionis.

Heemant.

אוֹדָאָה	אוֹדָאָתָא	confessio
אוֹדוּתָא		idem

forma infiniti hiphil.

אוֹרָאָה doctrina

forma infin. hiphil, & אוֹרָיָה. vnde אוֹרָיְתָא lex, nō ab אוֹר illuxit verbo, vt quidā crediderūt.

מוֹדְיָא & cæt. confessio

צְלוּת צְלוֹ

quod ת resumeret in regim. & affixis.

Et ו mobile

& c. וְתָא חֶדְוָא gaudium

DVPLICATORVM.

עַמָּא עַם populus

plur. integrum, עַמְמַיָא עַמְמִין

à singul. עֲמַם & עַמְמָא, vt לְבַב & לִבְבָא cor, plur. לִבְבִין

& לִבְבַיָא. quãquam & לִבָּא dicitur.

dicitur & צַד Hebr. more. צִדָּא צַד latus

Sic à שֵׁן, שִׁנָּא dens, duale שִׁנַּיִן, & plur. שִׁנַּיָא

At אִמָּא אֵם mater

habet plur. הָתָא אִמָּהָן

Et Rabbini ad eundem modum, forma tamen Hebr. אִמָּהוֹת, quod solẽt sine pũctis scribere, אימהות vt dignoscant ab אֲמָהוֹת ancillæ.

גֻּבָּא גּוֹב fouea

At ex כֻּלָּא כֹּל omnis & c.

milel פֻּמָּא פֻּם os

Huc pertinent heemantica

אִתְּתָא אִתְּתָא mulier

אִנְתְּוּ in pausa, אִתּוּ vel אִנְתְּתָא, vel

plur. נְשִׁין.

Sed & נַשׁ pro אֱנָשׁ vel אֱנָשׁ vir reperitur.

אֻמְתָא אֻמָּה natio

plur. אֻמִּין & אֻמַּיָא

& c. מְגִלְּתָא pro מְגִלְּתָא מְגִלָּא volumen

Sunt multa perfecta. יְמָמָא à יְמָם pro יום, quod solet dici, vbi nomen noctis subiungitur, & c.

רַבּוֹן vel רִבּוֹן magister, dominus

Prius magis Rabbinicum, posterius Syr. etsi confunduntur sæpe.

COMPOSITORVM.

Hæc ex duobus ordinibus cum conflentur, inde facile petentur, & eò teducentur.

נְקָא vel נְקֵי נְקִיָא		purus
נְקִיָא & נְקַיִן plur.		
נְבִיא	נְבִיאִין	
נְבִיאָה	נְבִיאַיָא Emph.	

Quæ proprie sunt ex נְבִי, aleph abundante, vnde plurale נְבִיִן, & emphat. נְבִיָא, sing. & plur. נְבִייָא. Nam ex נְבִיא dicendum proprie נְבִיאָה & נְבִיאַיָא, sic vt postulant quæ adscribuntur literæ, vt iod sit protractionis.

Heemant.

אוֹדָאָה	אוֹדָאֲתָא	confessio
אוֹדוּתָא		idem

forma infiniti hiphil.

אוֹרָאָה doctrina

forma infin. hiphil, & אוֹרָיָה. vnde אוֹרַיְתָא lex, nō ab אוֹר illuxit verbo, vt quidā crediderūt.

מוֹדְיָא & cæt. confessio

צְלוֹת צְלוֹ

quod ת resumeret in regim. & affixis.

Et ו mobile

& c. וְתָא חֶדְוָא gaudium

DVPLICATORVM.

עַמָּא עַם populus

plur. integrum, עַמְמַיָּא עַמְמִין

à singul. עַמָּם & עַמְמָא, vt לְבַב & לִבְבָא cor, plur. לִבְבִין

& לִבְבַיָּא, quanquam & לִבָּא dicitur.

dicitur & צַד Hebr. more. צִדָּא צַד latus

Sic à שֵׁן, שִׁנָּא dens, duale שִׁנַּיִן, & plur. שִׁנַּיָּא

At אִמָּא אֵם mater

habet plur. הָתָא אִמָּהָן

Et Rabbini ad eundem modum, forma tamen Hebr. אִמָּהוֹת, quod solēt sine pūctis scribere, אימהות vt dignoscant ab אַמָּהוֹת ancillæ.

גֻּבָּא גּוֹב fouea

At ex כֻּלָּא כֹּל omnis & c.

milel פֻּמָּא פֻּם os

Huc pertinent heemantica

אִתְּתָא אִתָּא mulier

אִנְתּוֹ in pausa, אִתּוֹ vel, אִנְתְּתָא vel

plur. נְשִׁין.

Sed & נָשׁ pro אֱנָשׁ vel אֲנָשׁ vir reperitur.

אֻמְּתָא אֻמָּה natio

plur. אֻמִּין & אֻמַּיָּא

& c. מְגִלְּתָא pro מְגִלְּתָא מְגִלָּא volumen

עֲלָתָא עֲלָא holocaustum
plur. עֲלָוָן, emphat. וָתָא
At אֲמָה ancilla, אֲמָהָן & הָתָא
חֲמָא חֲמָא vel חֲמָא חֲמְתָא ira
חֲטָא חֲטִין & חַטְוָן peccatum
עֲנִי עֲנִיָא
plur. עֲנִיָא & עֲנִין

Quę in ai desinunt in hoc ordine, efformabis vt suprà gentilia. עִלָי excelsus, emph. עִלָאָה. plur. עִלָאִין & עִלָיָא. Sic רַמָי impostor, לֵוָי leuita, & id genus.

סַגִי vel סַגִיָא multus

Multa per iod mobile, vt Hebr. אַרְיֵא, & emphat. אַרְיָא. plur. אַרְיָוָן.

קִרְיָא קִרְיְתָא
קִרְוִין plur. Syr. קִרְוָתָא &
At בִּרְיָא, בִּרְיָן

Sunt & ex heemanticis

מַשְׁרְאָה vel מַשְׁרְיָא exercitus
מַשְׁרְיָן quod scribunt מַשְׁרְוָן plur.
מִשְׁתְּיָא מִשְׁתְּיְתָא conuiuium
עֶלְיוֹן excelsus
עֲנִיוּת & עֲנִיוּ paupertas
מַעֲלְיוּת & מַעֲלְיוּ celsitudo
סַמְיוּת & סַמְיוּ cæcitas
גָּלוּת & גָּלוּ exilium
vt passim וָתָא & גָּלְוָן plur.
in ijs quæ in ות exeunt.

רִבּוּת רִבּוּ

plur.	מְדִינָתָא	מְדִינָן	
	תָא	טָבוּת	bonitas

& טָבוּ, vnde plur. טָבְוָתָא & טָבְוָן. quæ & adiectiue suprà sumi diximus.

סֵיבוּ &	סִיבוּת	senectus

Quiescentia lamed.

	אֲבָא	אַב vel אָב	pater
plur.	הָתָא	אֲבָהָן	
Sic	יְדָא	יַד	manus

יְדַיָא dual. & plur. יְדַיִן

At plurale à בַר filius, non בְרִין magna ex parte, sed ex Hebr. deflexum בְנִין. fœmin. interdum more Hebr. בַת & בְתָא nunc recte formatur, בְרָא eadem voce cum mascul. emphatico, & forma emphatica בְרְתָא, quod scribunt in Venet. בְרַתָּא. Sic plur. fœm. non בְרָן, sed בְנָן. Pro בַר in targ. Ierosolym. בִיר.

שְׁמָא	שֵׁם	nomen

Kibbuts in scua, vt ex יִקְטֹל. in verbis fit יִקְטְלוּן. nā ו proprie permaneret.

		מָרָא	dominus
	פַחְתָא	פֶחָא	dux
plur.	וָתָא	פַחֲוָן	
	וְתָא	חֵיוָה	bestia
plur.	וָתָא	וָן	
	פְתָאָה	פְתָא	latitudo
	שַׁתָא	שְׁנָא	annus
plur.	שְׁנִין &	שְׁנָן	

plur. יוֹמִין	יוֹמָא	יוֹם	dies
	נוּנָא	נוּן	piſcis

A סוּס vel סוּסָא plur. סוּסְוָן & סוּסְוָתָא.

vel בֵּיתָא	בַּיְתָא	בַּיִת	domus

Sic cum affixis בַּיְתִי, vel בֵּיתִי more Hebr. Daniel. enim 4. leges בְּבֵיתִי domi meæ. In hoc plur. more Hebr. בָּתִּין. vel emphat. בָּתַּיָא. In reliquis vt Hebr. י quieſcit. זֵיתִין & זֵיתַיָא oliuæ. Sic reg. ſing. בֵּית.

Hîc obſerua לַיִל Hebr. cum ſit emphaticũ Chaldaice in יָא terminari, לֵילְיָא. vbi forſan terminatio eſt fœminea, etſi reuera ſit maſcul. vnde plu. לֵילָוָן, & emphat. לֵילְוָתָא voce fœm. ſignificatu maſcul. vt Hebr. לֵילוֹת.

Cætera in quibus ſecunda mouetur, omnia perfecta.

נָא	דַּיָּן	iudex
רָא	חִוָּר	albus
רָא	גִּיּוֹר	proſelytus
בָא	חִיּוּב	impietas
מָא	קְיָם	fœdus

HEEMAN.

מְזוֹנָא	מְזוֹן	cibus

Alij מָזוֹן & מָזוֹנָא, inuariatum camets ſeruantes, quod in radicali fere locum habet, in ſeruili non itē, vt ſuprà in מְקָם, plur. מְקִימִין. Sic nunc etiam à מָזוֹן malim dicere מְזוֹנָא.

מְדִינָא מְדִינְתָא

עֵטְתָא עֵטָא consilium

אוּשְׁטְוּ & אוּשְׁטְות porrectio

vt ſuprá. Infinitum hiphil.

מֵילְדָא מֵילַד partus

forma infiniti cal.

תְולַדְתָא . תְולְדָא generatio

מוֹתְבָא מוֹתַב ſedes

מוֹהֲבִיתָא מוֹהֲבִית donum

P E Aleph omnia perfecta, pręter hœmática.

Syr. מֵי מֵאמְרָא מֵאמַר

plur. fœmin. מֹאזְנָן & מֹאזְנַיִן duale, bilances & מֹאזְנַיָא maſc. In הֵימָנוֹת vel הֵימְנוּ, י eſt pro א, vt in verbo ſuprá· Q V Ieſcentia ain.

טָבָא טָב bonus

vnde fœmin. טָבְתָא טָבָא

cuius pluralis טָבָן, ſæpius cum ו mobili.

טָבְוָתָא טָבְוָן

Sic אָת ſignum, plur. אָתִין & אָתְוָן

מָאנָא מָאן vas

Eiuſdem formę cum ſuperiori, niſi quòd eſt plenū. vt dignoſcatur à מָן quis: et ſi Elias in Methurghemā obſeruaſſe ſe dicit in lege & prophetis מָן etiam pro vaſe ſcribi deficiēs: at in hagiographis, plenum, מָאן.

כֵּפָא כֵּף petra

Syr. רֵישׁ רֵאשָׁא רֵאשׁ caput

רֵיחָא רֵיחַ odor

Hebr. dicūt טִיט טִינָא טִין lutum

Syr. בִישׁ בְּאשָׁא. בְּאשׁ malus

יום

תְלִיתָאֵי	תְלִיתָאִין		tertij
תְלִיתָיְתָא	תְלִיתָן		fœmin.
& c. פְּרִישָׁיָא	פְּרִישָׁאִין		Pharisæi

vel פְּרִישָׁאֵי. sic in reliquis.

Reperies & iod quiescens in sing. fœm. vt à נָכְרָי, emphat. נָכְרָאָה externus, & c. fœm. נָכְרִיתָא. vnde plurale נָכְרִין & נָכְרִיתָא emphatic. Sed & iuxta morem superiorum fingi queant.

DE FORMIS Imperfectorum.

Hîc absolutas formas simul cum heemanticis proponemus in quoque ordine, vbi erunt heemantica præmonentes.

Defectiua pe nun omnia heemãtica. nam alia sunt perfecta.

& c. מַתְּנָא מַתָּן donum

Reperitur & fœm. מַתְּנָא. plural. מַתְּנָן

forma infiniti cal. מִסַּב acceptio

מַחֲתָן מַחֲתִית descensus

vt supra אַפָּקוּ & forma infin. hiphil תוקפא exitus

Defectiua pe iod.

heem מַנְדְּע vel מַדַּע cognitio

daghes in nun resoluto. Vnde מַנְדְּעָא. Reperitur & מַדַּע more Chald. sed per camets, Dan. 1. Et absoluta reperiuntur, sed propriè de sequenti ordine.

Quiescent. pe iod

heem.	דַּעְתָּא	דְּעָא	scientia
	שִׁנְתָּא	שְׁנָא	somnus

Emphatica	יְהוּדָאָה	יְהוּדִי	Iudæus
	יְהוּדִיתָא	יְהוּדָאָה	Fœmin.
	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתַי	tertius
	תְּלִיתַיְתָא	תְּלִיתָאָה	Fœmin.
	פְּרִישָׁאָה	פְּרִישַׁי	Pharisæus
	מִינָאָה	מִינַי	hæreticus
	תַּנָּאָה	תַּנַּי	doctor
	אֲמוֹרָאָה	אֲמוֹרַי	doctor
&c.	חִילוּתָאָה	חִילוּתַי	pfanus,laic⁹

Fœminea in posterioribus facile efformabis, vt in superioribus. Cæterum pluralia masculina in אין exibunt, vbi tamen regimine pro absolutis vti solent, יְהוּדָיֵא vel Syr. יְהוּדָאֵי. quæ forma hîc emphatica videtur, cum יְהוּדָאֵיָא non inueniatur. Et aliàs syntacticis maxime Talmudici & Ierosolymitani vti solent. הַיְנוּ דְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי, illud est quod dicunt homines. vbi הַיְנוּ non Chaldæum est, cum הֲוָה, non הָיָה dicãt: sed Hebræum est cum affixo נוּ rariori, in morem יֶשְׁנוֹ in Ester. Videntur autem emphatice dicere אֱנָשֵׁי, quasi הָאֲנָשִׁים. Fit autem יְהוּדָיֵא proprie ex plurali יְהוּדִין, vt Hebrai. פְּתָאִים & פְּתָיִם dicitur. Fœmin. plur. in יָן, & emphat. in יָתָא, vt à singulari differat, quod in יְתָא exibat. Ante iod in sing. posui pathah seruata analogia. יְהוּדִיתָא. at in plurali pono camets, vt ex sequenti diagrammate cognoscis.

Pluralia

Emphatica	יְהוּדָיֵא	יְהוּדָאִים	Iudæi
	יְהוּדָיָתָא	יְהוּדָיָן	fœmin.

ad eius actionem designandam, ab אֲמִירָה, אֲמַר; à זְכִירָה, זְכַר, & cætera. perinde ac si ab Amo amationem, à Docco doctionem faceres Latinè, & ita in alijs.

Nomina in ת præcedente segol, haud temerè puto Chaldaide reperiri, sed in alias formas demigrant: pro מַשְׁקֹלֶת, מַשְׁקְלָא & מַשְׁקַלְתָּא.

A capite vix puto reperias, cum & Hebraice sit rarissimum.

Ad calcem vt Hebraicè, gentilia, numeralia, denominatiua, & huiusmodi adiectiua format, sed præcedente pathah pro hiric Hebraicè, vnde forma emphatica fit in אָה præeunte camets Sic enim solet א in fine, siue emphaticum, siue quoduis aliud, in he transire, si alterum aleph præcedat, vt נְבוּאָה, more Hebraico, prophetia, non נְבוּאָא, vt eiusdem literæ concursus vitetur. Cæterum forma illa emphatica in אָה desinens, est & fœminea, vt in cæteris. vnde purè fœmineum emphaticum fiet in יְתָא, vt ex sequenti descriptione planum fit.

חֲבִינְנוּת pigritia

Hoc poſtremum adieci(vnde facile ת eximes ſi libet)vt docerem nun in fine dictionum ſuarũ Chaldæos libenter geminare,maximè Syros, vt ſuprà in prima perſona plurali præteriti, & infrà in pronominibus. Sic in hoc nomine pro חֲבִינָא ab חֲבִין dicit paraphraſtes Prouerb. 18. cap. חֲבִינְנָא piger. vnde חֲבִינְנוּת & ,חֲבִינוּת 22.

Sic ת præeunte י.

אַרְעִי	אַרְעִית	fundum
נְוָלִי	נְוָלִית	ſterquilinium
שְׁרוֹשִׁי	שְׁרוֹשִׁית	euulſio,exiliũ

Quod ſuprà coniectabamus poſſe eſſe infinitũ more Talmudico in cal.

אֲחֲרִי אַחֲרִית alia

Et cum א reſumpto ת, אַחֲרִיתָא, fœminina ab אֲחֲרָן vel אָחֳרָן. Quorum pluralia eſſent, אַחֲרָנִין aliæ. & forma emphatica, אַחֲרִיתָא Hebr. הָאַחֲרוֹת. etſi alij malint אָחֳרָנִין & אָחֳרָיְתָא, camets hateph ſub heth ob ſeua ſequens. Nos analogiam ſequimur, vt à תַּחְתִּית plurale Hebraicé תַּחְתִּיּוֹת. Cæterùm quę in ו vel ות deſinunt, plurale faciunt in וָן antecedente ſeua, מַלְכְוָן regna. פַּלְגְוָן dimidia. & cætera. & emphaticè מַלְכְוָתָא.

Formas nominum in ות Rabbini paſſim effingunt à verbis, vt actionem verbi cuiuſque vel qualitatem deſignent. יַבְשׁוּת הָאֲוִיר ſiccitas aeris: vt forma אֲכִילָה, paſſim à quoque verbo vtuntur,

תַּכְשִׁיטָא תַּכְשִׁיט ornamẽtum

Etsi hęc quadrata videri possint, id est quatuor literarum, vt ת substantiale sit. Quæ ambiguitas in multis accidit, non vsqueadeò notis.

ת א

תַּפְקִידְתָא תַּפְקִידָא pręceptum

תִּשְׁבַּחְתָא תִּשְׁבַּחָא laus, hymn᾿

Regimẽ esset תִּשְׁבַּחַת, vt Hebr. à תּוֹכֵחָה, vel תּוֹכַחַת increpatio. & מַמְלָכָה, regnũ, regmẽ מַמְלֶכֶת. Nã ob gutturalem, geminũ pathah pro gemino ..

ת ad calcem

Frequentissimum pręcedente surech vel hiric magno, vt Hebr. vnde facile fuerit emphatica facere, subiungendo א præeunte camets. מַלְכוּת מַלְכוּתָא, &c. Est autem Chaldaicè his peculiare, vt sine ת extremo efferantur, quod in regimine resumat, vel cũ affixis. Nam מַלְכוּת עַמְמַיָא, non מַלְכוּ. item אַרְעִית יַמָא fundum maris, non אַרְעִי dicerent.

	חַלָשׁוּ	חַלָשׁוּת	imbecillitas
	פַּלְגּוּ	פַּלְגוּת	dimidium
& ob gutturalem,	סַהֲדוּ	סַהֲדוּת	testimoniũ
	נַהִירוּ	נַהִירוּת	illustratio
	מַכִיכוּ	מַכִיכוּת	attenuatio
	עֲלִמוּ	עֲלִמוּת	adolescẽtia
		quod & עֲלִימוּת	
	גָּלוּ	גָּלוּת	inquinatio
	בְּכֵרוּ	בְּכֵרוּת	primogenitura
	סְגִירוּ	סְגִירוּת	lepra

vel מַשְׁכְּנָא. quanquam hoc esset potius à מַשְׁכַּן.

א	מ	
מַחְלַקְתָּא	מַחְלְקָא	controuersia
מַשְׁקַלְתָּא	מַשְׁקְלָא	

Hæc ex מַחְלֹקֶת & מִשְׁקֹלֶת Hebraicis fiunt.

נ

Rarum initio, vt forsan in נְבִזְבָּה munus. in calce frequens vt Hebr.

	סַרְבָנָא	סַרְבָן	rebelllis
	רַעֲנָנָא	רַעֲנָן	virens
	פִּקְדָנָא	פִּקָּדָן	depositum
	שִׁלְטוֹנָא	שִׁלְטוֹן	præfectus
	קָרְבָנָא	קָרְבָן	oblatio
Dicitur & אָחֳרַן.	אָחֳרָנָא	אָחֳרָן	alius
	אֻלְפָנָא	אֻלְפָן	disciplina

Quæ duę postremæ formæ sunt admodum cognatæ, & sæpe inuicem permutantur. Cęterùm peculiariter obseruandum formas nominum in an & Chaldæis & Rabbinis familiares esse. רַחֲמָן misericors, etsi Hebręum esse possit. גַּזְלָן raptor. דַּרְשָׁן concionator, & c. vnde מָרָן de quiescēt. lamed, apostata. Maranos vocant. Et Chaldaica, מַרְגְּזָן irritans. מַעְבְּדָן opere valens, δραστικός, cum מ initio. Et in תָן, multa à fœmineis in תָא. סַכְלְתָן intelligens. עַנְוְתָן mansuetus, à סַכְלְתָא intellectû. & עַנְוְתָא modestia. Ex his fierent fœminea in ith. מַרְגְּזָנִית, & sine ת.

ת initio

תַּכְתְּקָא	תַּכְתֵּק	solium

הַזְהָרָה adhortatio. הַשְׁאָלָה translatio. הַפְרָשָׁה ſeparatio. in ſcriptura non niſi in imperfectis vſitata, excepto vno הַשְׁמָעוּת rumor, ab הִשְׁמִיעַ. Chaldaice haberent aleph, אַזְהָרָה vel אַזְהָרָא & c. Vſitata eſt & Rabbinis forma illa etiam ab hiphil, הֶפְרֵשׁ diſcrimē, הֶבְדֵּל ſeparatio. הֶפְקֵר liber, expoſitus.

In fine ſi verè heemanticum eſt, id eſt ſymbolum generis fœmin. in א Chaldaice fere cōuertitur חָכְמָה חָכְמָא ſapientia. Formę ex Hebr. petentur, aut ſi quę nouæ occurrant, huc annectentur.

א initio.

אֶדְרָעָא	אֶדְרָע	brachium
אֶצְבְּעָא	אֶצְבַּע	digitus
אַרְכוּבָא	אַרְכוּב	poples

& c. Reperitur aleph abundans. אִידָא, יְדָא manus, אִדְמָא, דְּמָא ſanguis.

א in fine frequens pro he, ſed diſtinguendū ab emphatico. א initio & א ad calcem frequens, vt & he, vt iam dictum eſt. אַחְסָנָא hæreditas, & c.

מ

מַדְבְּחָא	מַדְבַּח	altare

A מַדְנַח oriēs, reperies & iod interiecto in ſcriptura מַדְנְחָא, quod ſcribunt מדינחא, quod ꝓprie dicēdum erat מַדְנְחָא, vnde מַדְנְחָאֵי oriētales. Sic ſolēt in מַשְׁרִין pro מַשְׁרְיָן copię. | מִזְרְקָא מִזְרַק peluis etſi fere formam Hebræam מִפְעָל mutant in מַפְעַל.

מִסְפְּדָא	מִסְפֵּד	planctus
מַשְׁכּוֹנָא	מַשְׁכּוֹן	pignus

Quod & בְּנַר iuxta ſequentē formam, & בְּנוֹר Hebr. more dici poteſt, cum בִּנְרָא, & בְּנוֹרָא.

צִפַּר צִפְּרָא

In quibus prima ſeua

כְּתָב כְּתָבָא

צְלֵם צַלְמָא

Dicitur & צֶלֶם, ſed in regimine, ſicut à טְעֵם in regimine טַעַם, etſi ſecunda gutturali vtrunque reperiatur, Ezr. 6 & aliás.

corona כְּלִיל כְּלִילָא

lux נְהוֹר נְהוֹרָא

Nam quod quidam ex קְשׁוֹט faciunt קְשְׁטָא, eſt potius à קְשֶׁת, de qua forma ſupra.

limes תְּחוּם תְּחוּמָא

caro בְּשַׂר בִּשְׂרָא vel per ס.

argentum כְּסַף At כַּסְפָּא

In his omnibus formis vides fere vltimam camets retinere, adiecto א emphatico. at vltimam pathah migrare in ſeua. Quod à גְּבַר non ſolū גַּבְרָא, ſed & גִּבְרָא fieri Syriace quidā putāt, vt à דְּבַשׁ, דִּבְשָׁא ego potius à גּוֹבַר & דוֹבַשׁ facta putarim, etſi abſoluta nō reperiātur bona ex parte. argumēto eſt גּוּפַן גֻּפְנָא ſuprà poſitum, quod reperitur abſolutum Hoſ. 9.

FORMÆ Heemanticæ ex perfectis.

ה

A frōte fere nomina facit qualia ſunt infinita hiphil, apud Rabbinos in perfectis frequentiora, vt

קַדִּישָׁא	קַדִּישׁ	ſanctus
כַּמּוּנָא	כַּמּוֹן	cuminum
תַּנּוּרָא	תַּנּוּר	furnus
מַלְכָּא	מֶלֶךְ	rex

pro hoc reperies & מְלֵךְ At à

רִגְלָא	רְגֵל	pes

etſi רַגְלָא quoque dicatur.

Rariora ſunt quinque pũctorũ, et fere in פְּעַל mu tantur, quæ forma Chaldęis maxime familiaris eſt, pro כֶּסֶף, כְּסַף, vnde כַּסְפָּא argẽtũ, &c. At media gutt.

טַעְמָא	טְעֵם	guſtus

quod & טְעֵם dicitur, vt בְּעַל & בְּעֵל, vt בְּעֵל־זְבוּב, quod ſcribunt בְּעִיל.

גַּבְרָא	גְּבַר	fortis

Ex Hebræo גִּבּוֹר, quod in hanc formam Chaldaice fere mutatur.

Huc reducitur פַּחְרָא vel פַּחֲרָא פְּחַר figulus eſſet enim proprie de claſſe affectorum daghes, vt Hebr. פֶּחָם carbo.

טִפְּשָׁא	טִפֵּשׁ	ſtultus
צִנּוֹרָא	צִנּוֹר	canalis
קִדּוּשָׁא	קִדּוּשׁ	ſanctificatio

Quam formã paſſim à verbis deflectũt Rabbini.

חֻלְקָא	חֲלָק	pars
עֻלְמָא	עֲלֵם	adoleſcens

& ſeruato tſeri, עֲלֵמָא. Sic in fœmin. emphatico עֲלֶמְתָא vel עֲלֵמְתָא.

כִּנָּרָא	כִּנָּר	cithara

Quidam putant nun heemâticum.nec alia mihi oc currit. Prim a holem

כּוֹכְבָא כּוֹכָב ſtella

Ferè camets extremum in pathah mutant, etſi occurrere poſſit, & tum adiecto א, retineretur. אוֹצָר אוֹצְרָא.vel אָוֹצְרָא אוֹצַר theſaurus.

כַּתְלָא כֹּתֶל murus

Alia forma Danielis 5. כְּתַל

חֻטְרָא חֹטֶר virga

Eadem forma cum ſuperiore, ſed cum quid additur, kibbuts, quod cognatum punctum eſt hateph camets.at ob gutturalem, vt Heb.pro ſegol, pathah.

אֻרְחָא אֹרַח via

At media gutturali,

דֻּחֲקָא דֹּחַק

quod ſolet ſcribi דּוּחֲקָא in Venet.& c. בּוּסִיר in Abdia reperio, ſed mihi ſuſpectum eſt.

Prima ſurec

אֻמְּנָא אוּמָּן artifex

ex Hebr. אָמָּן

גֻּפְנָא גּוּפַן vitis

etſi גֶּפֶן quoque reperiatur vt Hebr.vnde גַּפְנָא

Sequentes formæ aut ex meris motionibus par uis conflantur, aut certe priore loco punctum breue habent, & magna ex parte daghes imprimunt ſecundæ.

גַּנָּבָא גַּנָּב fur

Huc reducendum חָרָשׁ faber

כְּרוֹזָא כָּרוֹז præco

Et quia hæc duo dubium esse possit, num sint de classe affectorum daghes, sume,

יְקִידָא יָקִיד ardens

פְּתוֹרָא פָּתוֹר mensa

Hæ formæ perfectæ sunt in quibus prior est camets, quod Chald. in hac syllaba mutari non solet. Secundum punctum ferè transit in seua, nisi vbi accedit litera protractionis, aut vbi est camets, vt ex sequentibus intelliges. ea enim inuariata permanent. Formæ דָּבָר & בָּרוּךְ in hac lingua inueniri non solet. pro illa ferè subrogant פְּעַל, vel פְּעָל, de quibus infrá. בָּרוּךְ mutatur in בְּרִיךְ cū habeat formā paul cal.

In sequentibus prima.

הֵיכְלָא הֵיכַל palatium

formari possit תֵּבְלָא תֵּבֵל οἰκουμένη

Hebræum non variat Ionathan If. 14.

אֵזוֹבָא אֵזוֹב hyssopus

סִפְרָא סֵפֶר liber

& prima gutturali

חֶלְמָא חֵלֶם somnium

Sunt qui הֵיכַל inter ea quæ sunt quatuor literarū reponant. Nomina quinque punctorum hic rariora, & fere in formam פְּעַל cōuertuntur. סְפַר Ezræ 6. סֵדֶר, סְדַר ordo. maximè in regimine. ab חֵלֶק reperio חֲלָק de quo infrá.

Hic prima hiric

אִילָנָא אִילָן arbor

rum linguæ vsum, ex Daniele & Ezra certò deprehendimus.

Regimen plur. in masc vt Hebr. מַלְכֵי אַרְעָא, Hebraice מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terrę. In fœmin. sing א vt he Hebr. trāsit in ת, camets verso in pathah, מַלְכַּת שְׁבָא, in vtraque lingua, regina Saba. at in plurali ן etiam in ת vertetur, sed retinebitur camets, vt differat à singulari (quod obserua, quia in hodiernum vsque diē hæc à plerisque omnibus sunt confusa) מַלְכַת אַרְעָא, Hebr. מַלְכוֹת הָאָרֶץ reginę terrę. Sed varietas quæ in regimine contingit, infrà in Affixis tractabitur.

Quę in א fœmineum desinunt, interdum in ו exeunt, sed rarissimé, vt pro אִתְּא, אִתּו. & daghes in nun resoluto, אִנְתּו mulier. pro אֲמָה, vel emphatico אַמְתָא אַמְהוּ ancilla. sed hæc in pausa tantum. Sed iam ad formas accingamur, vbi verborū classes sequemur. Simul autem quomodo א emphaticum asciscant, proponemus, et plurale, siquando alienius fuerit.

A masculinis quomodo formētur fœminea, iam discere potuisti. חַכִּים חַכִּימִין חַכִּימָא חַכִּימָן sapiens & cęt. & emphatica חַכִּימָא חַכִּימַיָּא חַכִּימְתָא, ideóque in his non immorabimur enumerandis formis.

FORMÆ nominum planè perfectæ.

עָלְמָא	עָלַם	seculum
כָּהֲנָא	כָּהֵן	sacerdos

quod habet formam benoni cal. vt Hebr. כֹּהֵן.

קְרִיבָא	קְרִיב	propinquus

א emphaticum admittũt,מַלְכוּתָא idẽ quod הַמַּלְכוּת. Item quæ in א desinunt, emphatica fient, aleph fœmin. cõmutato in ת, & ad calcem assũpto א. à צִדְקָא dices צִדְקְתָא, id est Hebraicè הַצְּדָקָה. Ab אִתָּא etsi rarius est, אִתְּתָא, Hebr. הָאִשָּׁה ἡ γυνή.

Numeri tres quidem Chaldæis vt Hebræis: sed dualis non adeò frequens. Bonam enim partem eorum quæ Hebr. sunt dualia, (nisi in numeris, de quibus infrà) hîc pluraliter efferri videas. Hebr. שָׁמַיִם, Chald. שְׁמַיָּא. מַיִם מַיָּא & c. etsi videbatur primũ formandus dualis, vnde forma emphatica in יָא, vtrique numero, duali & plurali communis fieret. Est enim propriè שְׁמַיָּא idem quod הַשָּׁמַיִם. Sic reperies מַיִן & מַיָּא, יְדִין & יְדַיָּא. Pluralis in masculinis desinit in ין præcedente hiric, vbi Hebr. esset ים. Est autẽ hic semper sumẽda forma punctorũ quę esset in forma emphatica, cui ad calcem accedit א, quæ eadem est & cum affixis, vt infrà dicetur. à מֶלֶךְ plural. מַלְכִין reges, vt forma emphatica singularis erat מַלְכָּא. A fœmininis plurale in an, id est ן præcedente camets, efformabitur. à צִדְקָא plur. צִדְקָן. Est & in vtroque plurali forma emphatica: in mascul. exiens in יָא præcedente pathah, מַלְכַיָּא, Hebr. הַמְּלָכִים, οἱ βασιλεῖς. In fœminin. verò, in atha, id est תָא anteeunte camets. צִדְקָתָא, Hebr. הַצְּדָקוֹת. Camets notanter dixi, quia si scua præeat, singul. erit, vt dictum est צִדְקְתָא, quod in Lexicis passim & in Biblijs Venet. confuderunt, & quod mirũ est, etiam ipse Elias. sed hunc esse ve-

cæt. Et de quieſcent. lamed. שַׁלְהִי laſſauit. flectendum vt illa. vnde paſsiua, הִתְפַּרְנַס & אִשְׁתַּלְהִי. Verba quinque literarum non memini me in hac lingua reperire. ſed ſi occurrant, facile erit huc reuocare.

TABVLA TERTIA DE Nominum formis.

DE his prius quàm agimus, dicendũ eſt breuiter de genere & numero nominum. Genera nominum, quę duo tantùm ſunt in linguis orientalibus, vſu magis & obſeruatione diſcuntur, vt Hebr. & in multis linguis, quàm regulis, etſi nõnullæ obſeruari poſsint, eędem quæ apud Hebræos. Quæ in א vel ה deſinunt præeunte camets vnà cum accentu, ſunt fœminina. צִדְקָא iuſtitia, & c. Item quæ in ת ſeruile, אַרְעִית fundus. מַלְכוּת regnum, quæ ſine ת efferuntur, אַרְעִי & מַלְכוּ, vt infrà dicetur. Sed hîc ſedulò tibi cauendum erit ne fallaris, quia ſæpe א in fine nominum pręcedente camets cum accentu, non fœminei generis ſymbolum eſt, ſed emphaſeos: omnino idem quod he הַיְדִיעָה Hebraicè præpoſitum, appellant אֶלֶף מַנְדְעָא aleph notionis. & hoc in omnibus nominibus fieri poteſt. à מֶלֶךְ dicunt מַלְכָּא, Hebraicè הַמֶּלֶךְ. Interim מַלְכָּא fœmineum etiam eſſe poteſt, Hebr. מַלְכָּה regina. Ita in alijs. & fœminina quoque de quibus dictũ eſt, iſtud

cæt. ac forsan etiam satius fuerit vbi aleph omittitur, retinere seua. אִתְּכִי & c. more quiescent. ain. Sæpe enim ordines confunduntur. In Venet. exépl. scribitur אִתַּכִי. Cæterum אִזֶה in Dan. dictum existimo pro אֱזֵה ad dilatandum guttur, vt in Ezra, בְּנֵה, pro בְּנִי. Sic Hebr. אִסְעָרֵם, Zach. 7. pro אֶ, ex piel meo iudicio, ob dilatationem gutturalis. Aphel אַיְתִי adduxit. אַיְתֵית adduxisti, & c. vel iod mutato in vaf, הוֹדֵא. benoni מוֹדֵא. & he expresso, מְהוֹדֵא. Syr. הוֹדִי, & מוֹדֵי, vel per hiric in fine. Infinit. אַיְתָאָה vel אַיְתָיָה & c. ad eũdem modum quo in superioribus. Ex Daniele potest formari pasiuum hoc modo:

ex analogia tertiæ| הֵיתִי הֵיתֵיתָא הֵיתְיוּ או הֵיתַיו
fœm. sin. Dan. 7.| הַיתַיִת° הֵיתֵית הֵיתְיָא או הֵיתַיָא & c.
sed prior forma germana est.|

° quæ sola persona est Dan. 7. per metathesin meo iudicio pro הֵיתַיִת.

Reliquos ordines compositorum ex supradictis facile erit tibi flectere.

Huc annecti posit verbum נְתַן Hebr. more deficiens in extremis. Infin. מִתַּן, vel nun, vt alias, expresso, מִנְתַּן. fut. אֶתֵּן vel אֶנְתֵּן & c.

QVINTVS, eorũ quę quatuor vel quinque cõstant literis, vel repetitis, semper in pael. קַלְקֵל corrupit. vel diuersis, פַּרְנֵס. quæ flectes vt pael supra. פַּרְנֵסְתְּ פַּרְנֵסֶת & c. benoni מְפַרְנֵס pascens, gubernãs. paul מְפַרְנַס. & ab vtroque in plurali מְפַרְנְסִין & c. Infin. פַּרְנָסָא. Imper. פַּרְנֵס פַּרְנְסוּ פַּרְנֵס & c. Fut. אֲפַרְנֵס יְפַרְנֵס &

תַּטְלֵל perfectum est, Dan. 4.

Pasiuum אִדַּק אִדַּקַּת, & c. analogicé. Potest interponi nun pro daghes, הִנְעֵל, he pro aleph, vt moris est, posito. etsi Daniel tantum dicat הָעַל.

POEL nó verè quadratũ hîc etiã formari potest, שׁוֹמֵם vel שׁוֹמֵם, vnde אִשְׁתּוֹמַם. Flectãtur vt suprá.

QVARTVS Compositorum, quorum tria sunt genera.

I. Pe aleph, lamed aleph he vel iod, אתא venit, אֵזָא succendit, אסא sanauit.

II. Pe iod lamed aleph, & c. יְמָה iurauit, יְחִי, quod in hiphil vsitatum est, אוחי accelerauit, cuius radicem malè ponunt יוח. Sic à יְמָה, hiphil אומי adiurauit.

III. Pe nun, lamed, & c. נְדִי, vnde אדי aspersit, & c. In pael & hithpael nun non caderet, אִתְנַבִּי vaticinatus est.

Hæc cùm ex duobus conflentur ordinibus, vtrinque metienda erunt. vt ab אֲתָא infinit. מֵאתָא, vel מֵתָא vel Syr. מֵיתֵי. Talmud. אֶתוּיֵי. futur. אֵתֵא, Syr. אֵיתֵי veniã, יֵאתֵא, vel Syr. יֵיתֵי veniet, & c. Talmudici in imperat. abijciunt א, תָא pro אֲתָא, veni. Peculiare est hîc, ꝙ paul sub vtraq; syllaba ex Daniele habeat tseri, אֵזֵה succensus, Dan. 3. Qua analogia sunt qui pasiuum forment, אִתְסִי sanatus fuit, benoni מִתְסִי vel מִתְסֵי, infinit. אִתְסָאָה, futur. אֶתְסֵא vel אֶתְסִי, & c. quæ א si exprimãt, insignient hateph pathah, אִתְאֲסִי, & c. ac forsan etiam satius fuerit vbi aleph omittitur, retinere seua, אִתְּסִי, & c.

IMPERA.

אִתְדַּק אִתְדַּקוּ אִתְדַּקִי אִתְדַּקְנָא

FVTVR.

אֶתְדַּק יִתְדַּק &c. יִתְדַּקוּן תִּתְדַּקוּן &c.

PAEL perfectum est, vt Hebr.

APHEL.

PRÆTERITVM.

אַדֵּק אַדֵּקְתְּ אַדֵּקַת אַדִּקוּ אַדֵּקְתּוּן אַדֵּקְנָא

אַדְקַת vel הַדֶּקֶת. Dan. 2. אַדֵּקְתְּ. אַדִּקָא אַדֵּקְתֵּן

Prima gutturali, הַעֵל. & epenthesi nun, הַנְעֵל, daghes resoluto in nun, vt in hac lingua sæpe fit.

BENONI.

מַדֵּק מַדְּקִין מַדְּקָא מַדְּקָן

In Daniele expresso he, מְהַדֵּק.

PAVL.

מַדַּק מַדְּקִין, & cæt. vt in benoni analogicé.

INFIN.

אַדָּקָא, & c. Nun interiecto pro daghes in Daniele הַנְעָלָה. Dicitur & הָעָלָה.

IMPERA.

אַדֵּק אַדִּקוּ אַדִּקִי אַדֵּקְנָא

& nun interposito, הַנְעֵל.

FVTVR.

אַדֵּק vel אֲדֵק & cæt. יַדֵּק & cæt. יַדְּקוּן תַּדְּקוּן

ſed iudicio ad diſcernẽdũ tres ordines & vſu opus erit, vt & vbicũque hîc aut illic prima habebit daghes. In Dan. מְעָלֵי ingredi, forma regiminis pluralis, & מ ſegol ante gutturalem affectam camets.

IMPERAT.

דּוֹק דּוֹקוּ דּוֹקִי דּוֹקְנָא · vel per holẽ ſine ו, vt & futur. °Sine daghes propter ſeua. quãquã & retineri poteſt.

FVT.

אֶדּוֹק יִדּוֹק תִּדּוֹק נִדּוֹק יִדְּקוּן תִּדְּקוּן
· תִּדּוֹק תִּדְּקִין יִדְּקָן תִּדְּקָן

Dan. 2. תֵּרֹעַ ob guttur. confringet, conteret. Hęc futuri forma etiã Hebraicè in hoc ordine reperitur, אֶכּוֹת pro אֶכּוֹת contundam. Vide Hebręos grammaticos. Hîc vbi quid additur, ſatis eſt daghes in prima, יִדְּקוּן non יַדְּקוּן. vbi non poteſt eſſe ſeua, aliud eſt, vt in benoni, item in paſsiuo ſequenti.

ITHPEAL.

PRÆT. אִתְּדַק ת. & c. vt in cal. præpoſito אִתְ. Sũt qui dicant אִתַּדַּק, vt ſuprà in defectiuis pe nun, quod malè putatur à nonnullis eſſe paſsiuum aphel, pro אִתְאַדַּק. Sic in quieſc. ain alij ſcribunt אִתְּקֵם, quod nos ſcripſimus אִתְּקֵם.

BENONI.

מִדַּדַּק מִתְּדַקִּין & c.

INFIN.

אִתְּדַקָּא & c. vel אִתְּדָקָא, more quieſc ain vaf.

CAL PRÆTERITVM.

דַּק דַּקְתָּ דַּקְתְּ דַּקֵת   דַּקוּ דַּקְתּוּן דַּקְנָא
דַּקַּת דַּקְתְּ   דַּקָא דַּקְתֵּן

Pathah ſub prima, vt differant à quieſc.ain, vbi perpetuò, vt dictum eſt, camets, etſi Daniel formet דָּקוּ, more illorũ, qua analogia & דָּקַת prima ſing. & דָּקָא tertia plur. fœm. effingi poſſunt. Porrò vbi ſub ק erat ſeua, ex aliorum ordinum communi norma, daghes abieci, quòd hoc & Hebraicè & Chaldaicè fieri ſoleat, vt in ſuperiore ordine dictum eſt. Alioqui ordinis ratio poſtulabat vt diceretur דַּקְּתָּ, & c. etſi in 2. fœm. ſing. intolerabile erat iuxta ſcripturã Hebr. דַּקְּתְּ. Itaque maluimus vbique daghes auferre. Nam pathah ſatis hæc à quieſc. ain ſecernebat.

BENONI.

דָּק דָּקִין   דָּקָא דָּקָן

Vbique camets ſub prima, vt differat à præterito, & quidem latum contra Hebræos canones, vt in בָּתִּים & אָנָה. In Daniele ſcribitur עָלְלִין, at legitur עָלִּין, altero lamed abundãte. eſſet autem עָלְלִין iuxta ſcripturã. perfectum, vt קָטְלִין. Talmudici pro עָלֵל dicunt עָיֵל, de quieſc. ain, ingrediens, confundentes ordines.

P E I L perfectum eſt vt Hebr.

דְּקִיק דְּקִיקִין   דְּקִיקָא דְּקִיקָן

INFIN.

מִדַּק   בְּ כְּ לְ מִל

Eadem forma qua in defectiuis pe nun & pe iod,

FVT.

אגלא יגלא תגלא נגלא יגלון תגלון

תגלא תגלין vel לן יגלין תגלין

Vel אגלי יגלי, & c. He coniugationis nonunquam ex primitur, מהעדה faciens trāſire, remouens, מהשנא mutās, pro מעדה משנא א, & ה pro more cōfuſis. ſic in fut. נהחוה, pro נחוה indicabimus, תהחוון indicabitis, pro תחוון, & id genus. Paſsiuum analogicè formari queat אגלה, forma Hebręa, ſed inuſitatè. Poël forma quidē Hebræa ſicut nec Hebraice, in hoc ordine non formatur, ſed alia forma reperies שיצי שיצית excidit, cō ſummauit, quod extremis ſyllabis flectes vt paël ſuprà שני. eſt enim ei cognatum. Nam & inde fit hithpael, אשתיצי exciſus eſt, vel conſummatus, flectendum vt ſuprà אשתני. Cuius formæ ſuprà etiā in perfectis meminimus.

TERTIVS duplicatorū, quæ vbicunq; poſſunt daghes tertiæ ad ſupplēdum abſentiam ſecundæ, Hebr. more, vel primæ radicali ſi litera ſeruilis præponatur, ad aliquam compenſationem, vt interdum Hebr. imprimūt, etſi Hebr. hoc magis fiat loco hannah. Horum alioqui magna cum quieſc. ain cognatio, vt Daniel דקו dicat, cōminuta ſunt, pro דקו. eſt enim de hoc ordine propriè. Talmudici etiam duplicata, quieſ. ain, & quieſc. lamed confundunt, vt חט & חטא compegit, cōſuit, quod & de quieſc. ain eſt, vnde חייט ſutor. Sic penè Lexica ordines cōfundunt, qui erāt accuratiùs diſtinguēdi, ne cuiquā imponatur. ſequitur formula.

INFIN.

מל ל כ ב שַׁנָאָה או שַׁנָיָא. Talmudici, שַׁנוּיֵי & c.

IMPERAT.

varias formas pete ex cal. שַׁנֵי שַׁנוֹ שַׁנָא שַׁנָן

Ezræ 7. מַנִּי præfice, milel, & abiecta vltima more Hebr. חַוּ nuncia.

FVTVRVM.

אֲשַׁנִי יְשַׁנֵי תְשַׁנֵי נְשַׁנִי יְשַׁנוֹן תְשַׁנוֹן

תְשַׁנֵי תְשַׁנְיָן, vel נָן יְשַׁנְיָן תְשַׁנְיָן

vel nun leuato, quod sæpe fit in vtraque lingua, יְשַׁנְיָן תְשַׁנְיָן.

ITHPAEL.

Flectes vt pael, tantùm præfixo את, nisi quod in radice proposita transponerentur literæ אִשְׁתַּנִּי, benoni מִשְׁתַּנִּי vel מִשְׁתַּנֵא, plur. מִשְׁתַּנָּן, vel מִשְׁתַּנְיָן & c. eodẽ modo vt suprá.

APHEL PRÆTER.

אַגְלֵי אַגְלֵית אַגְלֵיתִי אַגְלִיו | & c. vt in paël, solùm
אַגְלֵית אַגְלֵית אַגְלִיָה | præposito א.

BENONI.

מַגְלֵא או מַגְלֵי מַגְלֵין או מַגְלָן מַגְלְיָא מַגְלְיָן

Dan. 5. מַחֵא syncope pro מַחְיֵא viuificans.

INFIN.

אַגְלָאָה או אַגְלָיָא, & c. Talmud. אַגְלוּיֵי

IMPERAT.

אַגְלֵי אַגְלוֹ אַגְלָא אַגְלָן

אַסְגָא multiplica fœm. Nah. 3. potes formare vt suprá.

FVTVRVM.

אֶתְגְּלֵא יִתְגְּלֵא תִּתְגְּלֵא נִתְגְּלֵא יִתְגְּלוֹן תִּתְגְּלוֹן
תִּתְגְּלֵא תִּתְגְּלִין יִתְגְּלְיָן תִּתְגַּלְיָן
Syr. אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי vel אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי· (°vel לְן

Formatur & altero modo passiuum cal, à peil,ad hunc modum:

גְּלִי גְּלִיתָ גְּלֵית גְּלִיו גְּלִיתוֹן גְּלֵינָא
גְּלֵית גְּלִית גְּלִיא גְּלִיתֵן

Vbique retineo hiric vt in perfectis,nisi in prima גְּלֵית,quod dicitur pro גְּלֵית,ne cum actiuo cõfundã-tur,vbi à גְּלִי reuelauit, esset tieri in גְּלִית גְּלִיתְ גְּלֵיתוֹן גְּלֵיתֵן,& גְּלֵינָא· In Daniele scribitur גְּלִי reuelatũ fuit, & קְרִי lectum fuit,ad ornandam lectionem,imperso-naliter,vt sæpe sumitur hæc coniugatio.

PAEL PRÆTERITVM.

שַׁנִּי cõmutauit שַׁנֵּית שַׁנִּיתִי שַׁנִּיו שַׁנִּיתוֹן שַׁנֵּינָא
שַׁנִּית שַׁנֵּית שַׁנִּיא שַׁנִּיתֵן

semper cum iod. Secundam singul. potes ex analo-gia cal cum Daniele facere שַׁנֵּית , & שַׁנֵּית,item primã singul· שַׁנֵּית· Hoc verbum in hac coniugatione & se-quẽti sumpsimus, quòd in illis radix גְּלָה inusitata es-set Chaldaicé.

BENONI.

מְשַׁנֵּא או מְשַׁנִּי מְשַׁנֵּין או מְשַׁנַּן· Fœm. מְשַׁנְיָא מְשַׁנְיָן

PEIL

Analogicè quidem מְשַׁנָּא,& c.vt in benoni,sed repe rio & מְחַפִּי tectus,Habac·2.

at ſi illa in א, גְּלָא reuela vir,tū fœmin.in י, גְּלִי . 2.fœm. plur. poteſt & ſic effingi, גְּלִינָא . Reperies & aleph præfixum אֶשְׁתְּ bibe, vt ſuprà in præterito

FVTVRVM.

אֶגְלֵא יִגְלֵא תִּגְלֵא נִגְלֵא יִגְלוֹן תִּגְלוֹן vel cum י Syr.
תִּגְלֵא תִּגְלְיָן יִגְלְיָן תִּגְלְיָן אֶגְלֵי יִגְלֵי, & c.

Pro תִּגְלְיָן, dicitur & תִּגְלֵן . Nah. 3. verſu 11. תִּבְעָן quęres. Reperitur & decurtatum futurū more Hebr. ab הֲוָה fuit, יְהֵא אֱהֵא, pro אֱהֱוֵא יְהֱוֵא reiecta ſecunda, Syr. & Rabbin. יְהֵי, & c. Sic אֱחֵי viuam, vel אֶחְיֵ pro אֶחְיֵא vel אֶחְיֵי. At Hebraico more reperi תֵּשְׁתְּ bibes, Haba. 2. à שְׁתָא, vltima reſecta.

ITHPEAL PRÆTER.

אִתְגְּלָה אִתְגְּלֵיתָ אִתְגְּלֵית אִתְגְּלִיו & c. vt ſuprà, tātùm
או אִתְגְּלִי או אִתְגְּלֵיתָ או אִתְגְּלֵיתִי או אִתְגְּלִיו
præpoſito אִת vel אֶתְ, Dan. 7. vt ſuprà dictum eſt.

BENONI.

מִתְגְּלֵה מִתְגַּלְיָן Maſc. plur. habet ſeua ſub prima, nō cametz. nā quod alij citāt, מִשְׁתָּרַיִן ex מִתְגַּלְיָא מִתְגַּלְיָן Dan. ſoluti, nō hinc eſt, ſed ex hithpael, cū & in Dan. paël legatur in benoni, וּמְשָׁרֵא קִטְרִין & ſoluens nodos. In Targumin deſinit in an, מִתְגְּלָן vt in cal dictū eſt.

INFIN. אִתְגְּלָאָה ב כ ל מ

IMP. אֶתְגְּלִי אֶתְגְּלִיו
אֶתְגְּלֵא או אֶתְגְּלִיָא אֶתְגְּלָן או אֶתְגְּלָנָא

Si vox maſculina ſit cum א, אֶתְגְּלֵא, fœmin. erit cum י, אֶתְגְּלִי, & plural. אֶתְגְּלֵינָא.

vniuersum quecunque personæ in quiesc. lamed he Hebr. in surec desinerent: Chaldaicè terminabũtur in ו holem, תְּנוֹ רַבָּנָן studuerunt seu notarunt doctores nostri, non תְּנוּ, & id genus.

BENONI

גָּלֵה גָּלַיִן גָּלְיָא גָּלְיָן. pro גָּלֵה dicitur & גָּלֵא & Syriacè magis, גָּלֵי.

PEIL.

גְּלִי pro quo reperitur & גְּלֵה. גְּלַיִן גְּלִיא גְּלַיִן, vel vt alij, גְּלִיא גְּלַיִן malim tamen tunc per - גְּלִיָא גְּלַיִן.

Plurale masc. vtriusque participij, & sic in ceteris, Danieli & Ezræ formam habet dualis numeri. Porrò in Targumin exit in an, גָּלָן reuelantes viri, גְּלָן reuelati. At fœm. propriè asciscit iod, & in ian desinit: etsi masculinè quoque inueniri queat. passim enim fœmineis vocibus vtuntur pro masculinis. Obserua Talmudicos in hoc ordine masc. plur. participiorum formare in ו, קָרוֹ vocantes vel clamantes. Sic in piel מִנְצוּ rixãtur, voce partim ex benoni, partim ex tertia plur. preteriti conflata.

INFIN.

מִגְלֵא בְּמִגְלֵא & c. Syr. מִגְלֵי, & cum parag. לְמִבְנְיָא ad ædificandum, Ezr. 5. Sine מ, לְהֱוֵא & לְבְנֵא suprà sunt obseruata. Talmudici dicerent גְּלוּיֵי & c.

IMPERA.

גְּלִי גְּלוֹ גְּלָא גְּלָן או גְּלָנָא

Vbi 2 sing. masc. in י desinit, fœm. formabitur in א

at s·

biberũt. In tertia plur.fœm.גְּלַיָא. In tertia ſing.fœm גְּלַיַת.(nam analogia poſtulat pathah non camets,aliud in גְּלָת,vbi eſt quies) quod ſcribunt חֲרִיאַת.

Secũdã ſingul. maſc. cũ iod mobili formaui גְּלַיְתָה cũ he parag.more Hebr. pro א,vel ſine paragoge, גְּלַיְתְ & eadẽ analogia fœmininã ei ἀντίστροφον, גְּלַיְת, quod formas perfectas reſipit קְטַלְתְּ & קְטַלְתְּ,ſi in ת adieceris daghes,quod addi poteſt. Hac forma effingi poſsẽt & ſequẽtes perſonę,גְּלַיְתוּן,& גְּלַיְתֵן & גְּלַיְנָא. Hãc enim formã habituras fuiſſe apud Danielẽ has perſonas veri ſimile eſt,ſi cũ illis vti cõtigiſſet. Cæterũ in Targumin reperio cũ iod quieſcẽte,more Hebr.גְּלֵית גְּלֵיתְ in tſeri, nõ hiric,vt ab Hebr.variet.nã ſi forma Danielis vterẽtur,iod geminũ ſine pũctis ſcripſiſsẽt,vti moris eſt cũ eſt cõſonũ. Primã ſingul. cũ Daniele formaui גְּלֵית,eadẽ alioqui voce cũ ſecũda ſing.fœm.in Targumin,ſed in illis cauſa diſcriminis ſolet aſciſci Hebraic.more iod, גְּלֵיתִי,per tſeri,nõ hiric.Daniel.גְּלֵית pro גְּלֵיתְ perfecto, quãquã reperio & per hiric צְבִית volui, Dan. 7. vt & tertia fœm.ſing.גְּלָת,pro גְּלֵית perfecto.Qua forma vtũtur paſsim Rabbini per camets ſub prima, & interdũ cõtextus,וְעָשָׂת & faciet,pro וְעָשְׂתָה, Leuit. 25.& in quieſc. lamed aleph, וְקָרָאת & vocabit,pro וְקָרְאָה, quod perperã à nõnullis vertitur,& vocabis.ſic מְלָאת Dan.2. Prima ſingul.Talmudicè effertur,גְּלַי reuelaui,חֲזַי vidi, quod ſcribi ſolet,גלאי חזאי, vt alia ſine pũctis quæ in ai deſinũt(vbi malè legeres חֲזָאִי,& c.)vel cũ gemino iod גלי״ & c. Tertia plur.maſc.in vaf holẽ,nõ ſurec exit,& in

compendij causa dicitur pro אִתְרַבְרַב: estque propriè de duplicatis. Sed duplicata cum quiescentibus ain nonnunquam confundunt, quòd magna sit vtriusque ordinis cognatio.

QVARTVS, quiesc. Lamed א,ה vel י. Cōfundūtur enī in hac līgua vt interdū Heb. maximè apud rabbinos מְצָא & מְצָה. inuenit, עֲשָׂא & עֲשָׂה fecit. cū affixis enim dicūt עֲשָׂאוֹ fecit eū, עֲשָׂאָהּ fecit eā. sic נַעֲשֵׂית, vt נִמְצֵאת. Nā non passim nec temere id faciūt, quod vsu & assidua lectione obseruandum, & monere possem quando id faciant, nisi prolixior essem. Sed ad institutum redeamus. Præter Hebræorū morem hîc in themate est י, חֲדִי, gauisus est, quod & חֲדָה & חֲדָא dici possit: sed & cū aleph reperies tseri, מְנֵא numerauit, puriore lingua Babyl. Ex desinētibus in he nonnulla perfectè flectuntur, vt Hebr. 4. תְּוַהּ obstupuit, תְּמַהּ mirat⁹ est, שְׁוַהּ immorat⁹ est, Hab. i. שְׁוַהוּ obstupescite, quod tamen Elias transpositum legit וּשְׁהוּ & obstupescite, imperfecté. Sed sigillatim coniugationes exponēdæ sunt. In vniuersum enim horū ratio tradi vix potest.

PRÆTERITVM CAL

גְּלָא גְּלַיְתָ גְּלֵת גְּלוֹ גְּלֵיתוּן גְּלֵינָא
גְּלָת גְּלַיְתְ גְּלָאָה גְּלֵיתֵן

At à forma גְּלִי, in tertia masc. plurali גְּלִיו, quod solēt scribere גְּלִיאוּ, vel גְּלִיו, quia sunt qui ו in fine ita proferant, sed proferendum per ו consonum resecto א. In Daniele ex abūdanti præponitur א in אֶשְׁתִּיו cap. 5.

ua, etsi ferè camets primæ syllabæ Chaldæis vbique inuariatum permaneat. Sed hic Hebræos sequũtur. Pasiuũ analogicè formari queat מְקָם, sed inusitatè.

I N F. אֲקָמָא &c. I M P. אֲקִים אֲקִימוּ אֲקִימִי אֲקִימְנָא

F V T. אֲקִים יְקִים &c. או אֲקָם יְקָם &c. יְקִימוּן תְּקִימוּן &c.

Alij in futuro dicunt. אֲקִים יְקִים, sed malo camets, vt à prę terito dignoscatur: quanquam friget ratio. Sed Dan. 2 reperio תְּקֵף. Videas cum tseri iod exprimi, יְהָקִים, vbi & hc coniugationis more Hebr. & יְהַתִיבוּן, Dan. 2. Syri confusis ordinibus dicerent אוֹקִים &c. pro quo Talmudici extrema more suo resecta אוֹקִי. Pasiuum analogicè formari posit אֲקָם, vel אוּקַם ad morem Hebr. Sed eius exemplum non occurrit.

P O E L verè quadrata.

רוֹמֵם רוֹמֵמְתָּ רוֹמֵמֶת רוֹמְמוּ
רוֹמַם רוֹמֵמְתְּ רוֹמַמוּ vel.

& cæt. vt suprá. Nam à קָם haud scio an reperiatur קוֹמֵם, etsi analogicè vt apud Heb. formari posit. Hinc facilè formabis pasiuũ אִתְרוֹמַם, vel הִתְרוֹמַמְתָּ הִתְרוֹמַם & c. A דָּץ exultauit, דוֹצֵץ & in futuro נְדוֹצֵץ, & cum pa rag. א, Psal 21. נְדוֹצְצָא exultabimus. Nõnulli Paraphrastæ pro tertia primam minùs concinnè geminant, à רָם, pro רוֹמַם dicẽtes רוֹרַם, vel רָרַם, vnde pasiuũ prę posito אִתְ, אִתְרוֹרַם vel אִתְרָרַם: quò videatur reducẽdũ אִתְרָרַב sæpe obuiũ in Ionatha, magnificatus est: quod

vt & hoc modo compenſetur aliquo modo defe-ctus ſecundæ, vt Hebr. per vocē magnā - in נָכוֹן, vt vndique quies aut quietis veſtigium extet: etſi in futuro cal אֲקוּם Chaldaicè id non fiat, quia breuioribus pūctis gaudēt Chaldæi. A קָם neutro nō formo paſsiuum, etſi habita ratione hiphil formari poteſt vt ſupra à נְחַת. Reperias & hic paſsiuum more quieſc. pe iod, à תַּב redijt, אִתּוּתַב reſtitutus eſt vel reſponſum accepit, Hab. 2. Itaque iudicio opus, cum hoc & à יְתִב dicatur.

BENON. מִתְּשָׂם מִתְּשָׂמִין & c.
INF. אִתְּשָׂמָא, & c. IMP. אִתְּשָׂם אֶתְּשָׂמוּ.
FVT. אֶתְּשָׂם יִתְּשָׂם יִתְּשָׂמוּן vel אֶתְּשָׂם, יִתְּשָׂם, & c.

PAEL.

Perfectè formatur per י mobile, vt & Hebr. קַיֵּם, קַיֵּמֶת קַיֵּמֶת, & c. Quæ forma in Rabbinis frequens, à בוּשׁ puduit, בַּיֵּשׁ pudefecit, à גָּר peregrinatus eſt, גַּיֵּר fecit proſelytū: quod verbum & in Targum frequens eſt, גַּיֵּיר & c. flectantur vt ſuprà קַטֵּל. vnde paſsiuum facile fuerit formare אִתְקַיַּם, vt אִתְקַטַּל & c.

APHEL.

אֲקִים או אֲקִים אֲקִימֶת אֲקִימֵת אֲקִימוּ אֲקִימְתוּן אֲקִימְנָא
אֲקִימַת . אֲקִימַת אֲקִימָא אֲקִימְתֶן

BEN. מְקִים מְקִימִין או מְקִים & c. Dan. 2. מְהָקִים, cuius plur. eſſet מְהָקִימִין, & ſine י, מְפַסִּין prophanantes, Soph. 3. vbi camets retinetur. at in מְקִימִין tranſit in ſe-

IMPERA.

אִתְדַּק אִתְדַּקוּ אִתְדַּקִי אִתְדַּקְנָא

FVTVR.

אִתְדַּק יִתְדַּק &c. יִתְדַּקוּן תִּתְדַּקוּן &c.

PAEL perfectum est, vt Hebr.

APHEL.

PRÆTERITVM.

אַדֵּק אַדֵּקְתְּ אַדֵּקְת אַדִּקוּ אַדֵּקְתּוּן אַדֵּקְנָא
אַדִּקַת vel הַדֵּקַת. Dan.2. אַדֵּקְתְּ. אַדִּקָא אַדֵּקְתֶּן
Prima gutturali, הַעֵל. & epenthesi nun, הַנְעֵל, daghes resoluto in nun, vt in hac lingua sæpe fit.

BENONI.

מַדֵּק מַדְּקִין מַדְּקָא מַדְּקָן
In Daniele expresso he, מְהַדֵּק.

PAVL.

מַדַּק מַדְּקִין, & cæt. vt in benoni analogicé.

INFIN.

אַדָּקָא, & c. Nun interiecto pro daghes in Daniele הַנְעָלָה. Dicitur & הַעָלָה.

IMPERA.

אַדֵּק אַדִּקוּ אַדִּקִי אַדֵּקְנָא
& nun interposito, הַנְעֵל.

FVTVR.

אַדֵּק vel אַדֵּק & cæt. יַדֵּק & cæt. יַדְּקוּן תַּדְּקוּן

ſed iudicio ad diſcernēdū tres ordines & vſu opus erit, vt & vbicūque hîc aut illic prima habebit daghes. In Dan. מֶעֱלֵי ingredi, forma regiminis pluralis, & מ ſegol ante gutturalem affectam camets.

IMPERAT.

דוּק דוּקוּ דוּקִי דוּקְנָא. vel per holē ſine ו, vt & futur. °Sine daghes propter ſeua. quāquā & retineri poteſt.

FVT.

אֶדּוּק יִדּוּק תִּדּוּק נִדּוּק יִדְּקוּן תִּדְּקוּן
תִּדּוּק תִּדְּקִין יִדְּקָן תִּדְּקָן

Dan. 2. תֵּרֹעַ ob guttur. confringet, conteret. Hęc futuri forma etiā Hebraicè in hoc ordine reperitur, אָכוֹת pro אֶכּוֹת contundam. Vide Hebręos grammaticos. Hîc vbi quid additur, ſatis eſt daghes in prima, יִדְּקוּן non יִדַּקוּן. vbi non poteſt eſſe ſeua, aliud eſt, vt in benoni, item in paſsiuo ſequenti.

ITHPEAL.

PRÆT. אִתְּדַק ת. & c. vt in cal. præpoſito אִתְ. Sūt qui dicant אִתַּדַק, vt ſuprà in defectiuis pe nun, quod malè putatur à nonnullis eſſe paſsiuum aphel, pro אִתְאַדַק. Sic in quieſc. ain alij ſcribunt אִתְּקֵם, quod nos ſcripſimus אִתְקֵם.

BENONI.

מִדַּדַק מִתְדַּקִין & c.

INFIN.

אִתְדַּקָא & c. vel אִתְּדַקָא, more quieſc ain vaf.

CAL PRÆTERITVM.

דַק דַקְתְּ דַקְתְּ דַקַת   דַקוּ דַקְתּוּן דַקְנָא
דַקַת דַקְתְּ   דַקָא דַקְתֵּן

Pathah ſub prima, vt differant à quieſc.ain, vbi perpetuò, vt dictum eſt, camets, etſi Daniel formet דָקוּ, more illorũ, qua analogia & דָקַת prima ſing. & דָקָא tertia plur. fœm. effingi poſſunt. Porrò vbi ſub ק erat ſeua, ex aliorum ordinum communi norma, daghes abiici, quòd hoc & Hebraicè & Chaldaicè fieri ſoleat, vt in ſuperiore ordine dictum eſt. Alioqui ordinis ratio poſtulabat vt diceretur דַקְּתְּ, & c. etſi in 2. fœm. ſing. intolerabile erat iuxta ſcripturã Hebr. דַקְתְּ. Itaque maluimus vbique daghes auferre. Nam pathah ſatis hæc à quieſc.ain ſecernebat.

BENONI.

דָק דָקִין   דָקָא דָקָן

Vbique camets ſub prima, vt differat à præterito, & quidem latum contra Hebræos canones, vt in בָּתִּים & אָנָה. In Daniele ſcribitur עָלְלִין, at legitur עָלִין, altero lamed abundãte. eſſet autem עָלְלִין iuxta ſcripturã perfectum, vt קָטְלִין. Talmudici pro עָלֵל dicunt עָיֵל, de quieſc. ain, ingrediens, confundentes ordines.

P E I L perfectum eſt vt Hebr.

דְקִיק דְקִיקִין   דְקִיקָא דְקִיקָן

INFIN.

מִדַק   בְ כְ לְ מִל

Eadem forma qua in defectiuis pe nun & pe iod,

F V T.

אַגְלֵא יִגְלֵא תַגְלֵא נַגְלֵא יִגְלוֹן תַגְלוֹן

תַגְלֵא תַגְלִין vel לְן יִגְלְיָן תַגְלְיָן

Vel אַגְלֵי יִגְלֵי, & c. He coniugationis nonunquam ex primitur, מְהַעְדֵה faciens trãſire, remouens, מְהַשְׁנֵא mutãs, pro א, מַעְדֵה מַשְׁנֵא & ה pro more cõfuſis. ſic in fut. נְהַחֲוֵה, pro נַחֲוֵה indicabimus, תְהַחֲוּוֹן indicabitis, pro תַחֲוּוֹן, & id genus. Paſsiuum analogicè formari queat אִגְלֵה, forma Hebręa, ſed inuſitaté. Poël forma quidẽ Hebræa ſicut nec Hebraice, in hoc ordine non formatur, ſed alia forma reperies שֵׁיצִי שֵׁיצִית excidit, cõſummauit, quod extremis ſyllabis flectes vt paël ſuprà שַׁנִּי. eſt enim ei cognatum. Nam & inde fit hithpael, אִשְׁתֵּיצִי exciſus eſt, vel conſummatus, flectendum vt ſuprà אִשְׁתַּנִּי. Cuius formæ ſuprà etiã in perfectis meminimus.

TERTIVS duplicatorũ, quæ vbicunq; poſſunt daghes tertiæ ad ſupplẽdum abſentiam ſecundæ, Hebr. more, vel primæ radicali ſi litera ſeruilis præponatur, ad aliquam compenſationem, vt interdum Hebr. imprimũt, etſi Hebr. hoc magis fiat loco hannah. Horum alioqui magna cum quieſc. ain cognatio, vt Daniel דָּקוּ dicat, cõminuta ſunt, pro דַּקּוּ. eſt enim de hoc ordine proprié. Talmudici etiam duplicata, quieſ. ain, & quieſc. lamed confundunt, vt חט & חֲטָא compegit, cõſuit, quod & de quieſc. ain eſt, vnde חַיָּט ſutor. Sic penè Lexica ordines cõfundunt, qui erãt accuratiùs diſtinguẽdi, ne cuiquã imponatur. ſequitur formula.

INFIN.

שַׁנוֹיֵי, שַׁנָאָה או שַׁנָיָא. Talmudici, מל ל כ ב & c.

IMPERAT.

שַׁנִי שַׁנוֹ שַׁנָא שַׁנָן varias formas pete ex cal. Ezræ 7. מַנִי præfice, milel, & abiecta vltima more Hebr. חַו nuncia.

FVTVRVM.

אֲשַׁנִי יְשַׁנִי תְּשַׁנִי נְשַׁנִי יְשַׁנוֹן תְּשַׁנוֹן
תְּשַׁנִי תְּשַׁנִין, vel נָן יְשַׁנְיָן תְּשַׁנְיָן

vel nun leuato, quod sæpe fit in vtraque lingua, יְשַׁנְיָן תְּשַׁנְיָן.

ITHPAEL.

Flectes vt pael, tantùm præfixo את, nisi quod in radice proposita transponerentur literæ אִשְׁתַּנִי, benoni מִשְׁתַּנִי vel מִשְׁתַּנְאָ, plur. מִשְׁתַּנַיִן, vel מִשְׁתַּנְן & c. eodẽ modo vt suprá.

APHEL PRÆTER.

אַגְלִי אַגְלִיתָ אַגְלֵיתִי אַגְלִיו
אַגְלִיתְ אַגְלֵית אַגְלִיָה

& c. vt in paël, solùm præposito א.

BENONI.

מַגְלֵא או מַגְלִי מַגְלִין או מַגְלַן מַגְלְיָא מַגְלְיָן

Dan. 5. מַחֵא syncope pro מַחְיָא viuificans.

INFIN.

אַגְלוֹיֵי. Talmud. אַגְלָאָה או אַגְלָיָא, & c.

IMPERAT.

אַגְלִי אַגְלוֹ אַגְלָא אַגְלָן.

אַסְגָא multiplica fœm. Nah. 3. potes formare vt suprá.

FVTVRVM.

אֶתְגְּלֵא יִתְגְּלֵא תִתְגְּלֵא נִתְגְּלֵא יִתְגְּלוֹן תִּתְגְּלוֹן
תִּתְגְּלֵא תִתְגְּלְיָן יִתְגְּלְיָן תִּתְגְּלְיָן

Syr. אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי vel אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי ·(°vel לְיָן

Formatur & altero modo passiuum cal, à peil,ad hunc modum:

גְּלִי גְּלִיתָ גְּלֵית גְּלִיו גְּלִיתוֹן גְּלִינָא
גְּלֵית גְּלִית גְּלִיָא גְּלִיתֵן

Vbique retineo hiric vt in perfectis,nisi in prima גְּלֵית,quod dicitur pro גְּלֵית,ne cum actiuo cõfundãtur,vbi à גְּלִי reuelauit, esset scribi in גְּלֵית גְּלֵית גְּלֵיתוֹן גְּלֵיתֵן,& גְּלֵינָא. In Daniele scribitur גְּלִי reuelatũ fuit, & קְרִי lectum fuit,ad ornandam lectionem,impersonaliter,vt sæpe sumitur hæc coniugatio.

PAEL PRÆTERITVM.

שַׁנִּי cõmutauit שַׁנִּית שַׁנִּיתִי שַׁנִּיו שַׁנִּיתוֹן שַׁנִּינָא
שַׁנִּית שַׁנִּית שַׁנִּיָא שַׁנִּיתֵן

semper cum iod. Secundam singul. potes ex analogia cal cum Daniele facere שַׁנֵּית, & שַׁנֵּית,item primã singul. שַׁנֵּית. Hoc verbum in hac coniugatione & sequẽti sumpsimus, quòd in illis radix גְּלָה inusitata esset Chaldaicé.

BENONI.

מְשַׁנֵּא או מְשַׁנִּי מְשַׁנְּיָן או מְשַׁנַּן. Fœm. מְשַׁנְּיָא מְשַׁנְּיָן

PEIL

Analogicè quidem מְשַׁנָּא,& c.vt in benoni,sed reperio & מְחַפִּי tectus,Habac.2.

at ſi illa in א, גְּלֵא reuela vir, tũ fœmin. in י, גְּלִי. 2. fœm. plur. poteſt & ſic effingi, גְּלֵינָא. Reperies & aleph præfixum אֶשְׁתְּ bibe, vt ſuprà in præterito

FVTVRVM.

vel cum י Syr. אֶגְלֵא יִגְלֵא תִּגְלֵא נִגְלֵא יִגְלוֹן תִּגְלוֹן
תִּגְלֵא תִּגְלְיָן יִגְלְיָן תִּגְלְיָן, אֶגְלֵי יִגְלֵי, & c.

Pro תִּגְלְיָן, dicitur & תִּגְלָן. Nah. 3. verſu 11. תִּבְעָן quęres. Reperitur & decurtatum futurũ more Hebr. ab הֲוָה fuit, יְהֵא אֶהֱא, pro אֶהֱוֵא יְהֱוֵא reiecta ſecunda, Syr. & Rabbin. יְהֵי, & c. Sic אֶחֵי viuam, vel אֶחֵי pro אֶחְיֵא vel אֶחְיֵי. At Hebraico more reperi תִּשְׁתְּ bibes, Haba. 2. à שְׁתָא, vltima reſecta.

ITHPEAL PRÆTER.

אִתְגְּלִיַת אִתְגְּלִיתָ אִתְגְּלִית אִתְגְּלִיו & c. vt ſuprà, tãtùm
או אִתְגְּלִי או אִתְגְּלִיתָ או אִתְגְּלִיתִי או אִתְגְּלִיו
præpoſito אִת vel אֶתְ, Dan. 7. vt ſuprà dictum eſt.

BENONI.

מִתְגְּלֵה מִתְגַּלְיָן Maſc. plur. habet ſeua ſub prima, nõ
מִתְגַּלְיָא מִתְגַּלְיָן camets. nã quod alij citãt, מִשְׁתָּרַיִן ex
Dan. ſoluti, nõ hinc eſt, ſed ex hithpael, cũ & in Dan. paël legatur in benoni, וּמְשָׁרֵא קִטְרִין & ſoluens nodos. In Targumin deſinit in an, מִתְגַּלָן vt in cal dictũ eſt.

INFIN. אִתְגְּלָאָה ב כ ל מל

IMP. אִתְגְּלִי אִתְגְּלִיו

אֶתְגְּלָא או אֶתְגְּלְיָא אֶתְגְּלָן או אֶתְגְּלְנָא

Si vox maſculina ſit cum א, אֶתְגְּלֵא, fœmin. erit cum י, אֶתְגְּלִי, & plural. אֶתְגְּלֵינָא.

vniuersum quęcunque personæ in quiesc. lamed he Hebr. in surec desinerent: Chaldaicè terminabūtur in ו holem, תְּנוֹ רַבָּנָן studuerunt seu notarunt doctores nostri, non תְּנוּ, & id genus.

BENONI

גָּלֵה גָּלְיָן . גָּלְיָא גָּלְיָן pro גָּלֵה dicitur & גָּלֵא & Syriacè magis, גָּלֵי.

PEIL.

גְּלִי pro quo reperitur & גְּלֵה . גְּלִין גְּלִיָא גְּלִין, vel vt alij, גְּלִיָא גְּלִין malim tamen tunc per - גְּלִיָא גְּלִין.

Plurale masc. vtriusque participij, & sic in cęteris, Danieli & Ezræ formam habet dualis numeri. Porrò in Targumin exit in an, גָּלָן reuelantes viri, גְּלָן reuelati. At fœm. propriè ascifcit iod, & in ian desinit: etsi masculinè quoque inueniri queat. pasśim enim fœmineis vocibus vtuntur pro masculinis. Obserua Talmudicos in hoc ordine masc. plur. participiorum formare in ו, קָרוֹ vocantes vel clamantes. Sic in piel מְנַצוּ rixātur, voce partim ex benoni, partim ex tertia plur. pręteriti conflata.

INFIN.

מִגְלָא בְּמִגְלָא & c. Syr. מִגְלֵי, & cum parag. לְמִבְנְיָא ad ædificandum, Ezr. 5. Sine מ, לְבְנָא & לֶהֱוָא supra sunt obseruata. Talmudici dicerent גְּלוּיֵי & c.

IMPERA.

גְּלִי גְּלוֹ גְּלָא גְּלָן או גְלִינָא

Vbi 2 sing. masc. in י definit, fœm. formabitur in א at si

biberũt. In tertia plur.fœm.גְּלִיָא. In tertia ſing.fœm גְּלַיַת.(nam analogia poſtulat pathah non camets,aliud in גְּלָת,vbi eſt quies) quod ſcribunt חֲרִיאַת.

Secũdã ſingul. maſc. cũ iod mobili formaui גְּלַיְתָה cũ he parag.more Hebr.pro א,vel ſine paragoge, גְּלַיְתְ & eadẽ analogia fœmininã ei ἀντίστροφον, גְּלַיְת, quod formas perfectas reſipit קְטַלְתְּ & קְטַלְתְּ,ſi in ת adieceris daghes,quod addi poteſt. Hac forma effingi poſsẽt & ſequẽtes perſonę,גְּלַיְתוּן,& גְּלַיְתֵן & גְּלַיְנָא Hãc enim formã habituras fuiſſe apud Danielẽ has perſonas veri ſimile eſt,ſi eũ illis vti cõtigiſſet. Cæterũ in Targumin reperio cũ iod quieſcẽte,more Hebr.גְּלֵית גְּלֵיתְ in tſeri, nõ hiric,vt ab Hebr.variet.nã ſi forma Danielis vterẽtut,iod geminũ ſine pũctis ſcripſiſsẽt,vti moris eſt cũ eſt cõſonũ. Primã ſingul. cũ Daniele formaui גְּלֵית,cadẽ alioqui voce cũ ſecũda ſing.fœm.in Targumin,ſed in illis cauſa diſcriminis ſolet aſciſci Hebraic.more iod,גְּלֵיתִי,per tſeri,nõ hiric.Daniel.גְּלֵית pro גְּלֵיתִ perfecto, quãquã reperio & per hiric צְבִית volui, Dan. 7. vt & tertia fœm.ſing.גְּלָת,pro גְּלִיַת perfecto.Qua forma vtũtur paſsim Rabbini per camets ſub prima, & interdũ cõtextus,וְעָשָׂת & faciet,pro וְעָשְׂתָה, Leuit. 25.& in quieſc. lamed aleph, וְקָרָאת & vocabit,pro וְקָרְאָה, quod perperã à nõnullis vertitur,& vocabis.ſic מְלָאַת Dan. 2. Prima ſingul.Talmudicè effertur,גְּלִי reuelaui,חֲזִי vidi, quod ſcribi ſolet,גלאי חזאי, vt alia ſine pũctis quæ in ai deſinũt(vbi malè legeres חֲזָאִי,& c.)vel cũ gemino iod גליי & c. Tertia plur.maſc.in vaf holẽ,nõ ſurec exit,& in

compendij causa dicitur pro אִתְרַבְרַב: estque propriè de duplicatis. Sed duplicata cum quiescentibus ain nonnunquam confundunt, quòd magna sit vtriusque ordinis cognatio.

QVARTVS, quiesc. Lamed א,ה vel י. Cõfundũtur enĩ in hac lĩgua vt interdũ Heb. maximè apud rabbinos מְצָא & מְצָה. inuenit, עֲשָׂא & עֲשָׂה fecit. cũ affixis enim dicũt עֲשָׂאוֹ fecit eũ, עֲשָׂאָה fecit eã. sic נַעֲשִׂית, vt נִמְצֵאת. Nã non passim nec temere id faciũt, quod vsu & assidua lectione obseruandum, & monere possem quando id faciant, nisi prolixior essem. Sed ad institutum redeamus. Præter Hebræorũ morem hîc in themate est י, חֲדִי gauisus est, quod & חֲדָה & חֲדָא dici possit: sed & cũ aleph reperies tseri, מְנֵא numerauit, puriore lingua Babyl. Ex desinẽtibus in he nonnulla perfectè flectuntur, vt Hebr. 4. תְּוַהּ obstupuit, תְּמַהּ miratꝰ est, שְׁוַהּ immoratꝰ est, Hab. 1. שְׁוַהוּ obstupescite, quod tamen Elias transpositum legit וּשְׁהוּ & obstupescite, imperfecté. Sed sigillatim coniugationes exponẽdæ sunt. In vniuersum enim horũ ratio tradi vix potest.

PRÆTERITVM CAL

גְלָא גְלֵיתָ גְלֵת גְלוֹ גְלֵיתוּן גְלֵינָא

גְלָת גְלֵית גְלָאָה גְלֵיתֵן

At à forma גְלִי, in tertia masc. plurali גְלִיו, quod solẽt scribere גְלִיאוּ, vel גְלִיו, quia sunt qui ו in fine ita proferant, sed proferendum per ו consonum resecto א. In Daniele ex abũdanti præponitur א in אִשְׁתִּיו cap. 5.

vt & hoc modo compensetur aliquo modo defectus secundæ, vt Hebr. per vocẽ magnã in נְבֹךְ, vt vndique quies aut quietis vestigium extet: etsi in futuro cal אֲקוּם Chaldaicè id non fiat, quia breuioribus pũctis gaudẽt Chaldæi. A קָם neutro nõ formo passiuum, etsi habita ratiõe hiphil formari potest vt supra à נְחַת. Reperias & hic passiuum more quiesc. pe iod, à תָּב redijt, אִתוּתַב restitutus est vel responsum accepit, Hab. 2. Itaque iudicio opus, cum hoc & à יְתֵב dicatur.

BENON. מִתְּשַׂם מִתְּשָׂמִין & c.

INF. אִתְּשָׂמָא, & c. IMP. אִתְּשַׂם אִתְּשָׂמוּ.

FVT. אֶתְּשַׂם יִתְּשַׂם יִתְּשָׂמוּן vel אֶתְּשָׂם, יִתְּשָׂם, & c.

PAEL.

Perfectè formatur per י mobile, vt & Hebr. קַיֵּם, קַיֵּמְתְּ קַיֵּמְתְּ, & c. Quæ forma in Rabbinis frequens, à בוש puduit, בַּיֵּישׁ pudefecit, à גַר peregrinatus est, גַיֵּר fecit proselytũ: quod verbum & in Targum frequens est, גַיֵּיר & c. flectantur vt suprà קַטֵּל. vnde passiuum facile fuerit formare אִתְקַיַּם, vt אִתְקַטַּל & c.

APHEL.

אֲקִים או אֲקֵים אֲקֵימְתְּ אֲקֵימַת אֲקִימוּ אֲקֵימְתוּן אֲקֵימְנָא אֲקֵימַת . אֲקֵימַת אֲקִימָא אֲקֵימְתֶן

BEN. מְקִים או מְקֵים מְקִימִין & c. Dan. 2. מְהָקִים, cuius plur. esset מְהָקִימִין, & sine י, מְפַסִּין prophanantes, Soph. 3. vbi camets retinetur. at in מְקִימִין transit in se-

חַיִּם,in cæteris י mobile. In Dan.ſcribitur דָּאְרִין, at legitur דָּיְרִין habitãtes.7.tamẽ Dan. per א,קָאְמַיָּא ſtãtes.

P A V L.

Maſc. שִׂימָא שִׂים שִׂימִים Fœm.שִׂימָן

Nam à קָם cùm ſit neutrũ, hoc tempus formari non poteſt. Dan.5. שְׂמַת poſita iuxta formã paul Hebræi in regimine, quo paſsim Chaldæi & Syri loco abſoluti ſtatus vtuntur.

I M P. קוּמוּ קוּם קוּמוּ קוּמִי קוּמְנָא I N F. מְקָם בִּכְלָ מַל

vt Heb. Et cum י,שִׂים שִׂימוּ que Hebraicè eſſent hiphil. Syri interiiciunt א, דְּאִין דְּאִינוּ iudica, iudicate, quod & in præterito faciunt pro רָם dicentes רְאֵם ſeſe extulit.

F V T. אֶקוּם יְקוּם תְּקוּם נְקוּם יְקוּמוּן תְּקוּמוּן תְּקוּם תְּקוּמִין יְקוּמָן. תְּקוּמָן

Et ſine ו,ab הֲךְ profect⁹ eſt,אֶהָךְ ibo,יְהָךְ ibit, Ezræ. 5. vt in camets lateat ſecunda quieſcens: quòd ſi quid addatur, ferè quies abijcitur, יְהָכוּן תְּהָכוּן, pro יְהָכוּן ת הָכוּן, quorum radix malè putatur יְהָךְ, de quieſcent. peio d:tum enim dicẽdum fuerat in futuro אֶהָךְ יְהָךְ. Sed ita verborũ ordines cõfundere Lexicis moris eſt: nos certam huius linguæ inire conamur rationẽ, quod fieri non poſſe deſpero, ſi quis ad analogiam omnia reuocare & exigere ſtudeat. Et quanquam ordines ſæpe etiam Syri & Talmudici confundant, primaria tamen radix & vſitata quærenda eſt.

I T H P E A L. P R Æ T E R.

אִתְּשַׂם אִתְּשָׂמַת & c. vt cal, præfixo אִת cum daghes,

peal in quiesc.pe iod interdū י mutat in ו,& ita effertur à יְתִב habitauit, אִתּוֹתַב, quod etsi voce passiuum, pro neutro tamen sumitur, commoratus est. à יְטַב, אִתּוֹטַב, quod impersonaliter sumitur Ionæ 3. benefactum est, etsi in alijs exempl. eo loco more communi scribatur אִתְיְטַב. Hāc eandē vocē infrà videbis in Ithpeal quiesc. ain, quia sæpe ordines confundunt, qua de re in sequēti ordine. Ophal in Daniele reperitur הוּסַף à יְסַף, in tertia fœm. הוּסְפַת, Dan. 4. addita est, & c.

TERTIVS, quiescentium ain vaf vel iod. In his secunda nunc expressa, nunc tacita in א scilicet potestate transiens quiescit, nunc verò mouetur, in א aut י mobile mutata, propter literarū אהוי cognationē, vt & Hebr. Sed quia quo modo id fiat, paucis cōprehendi non potest, prestat cuiusque temporis & coniugationis formulam proponere.

PRÆTERITVM CAL.

קָם stetit קָמַת קָמְתָ קָמוּ קָמְתוּן קָמְנָא
קָמַת קָמְתְ קָמָא קָמְתֵן

Vbique ָ sub prima, etsi Hebr. ַ, extra tres tertias. Forma מֵת Chald. est מִית, vbi sēper manet י, מִיתַת מִיתַת & c. Sic Heb. וְשָׁבַת Ezec. 46. & in alio ordine, אָזְלַת abijt, Deut. 32. Sic Rabbini dicunt בָּאַת venit.

BENONI.

Masc. קָאֵם או קָאִם קָיְמִין
Fœm. קָיְמָא קָיְמָן

א in prima voce mobile, etsi Talmudici etiā dicūt

יתב vel אִתְּבִ יְתִב. Hiphil in vtroque ordine penè par, à יְבַל dicitur הֵיבֵל attulit, Ezr. 5. vt Heb. הֵילִיל & הֵיטִיב. ab אָמַן item הֵימַן credidit. מְהֵימִין credens, vt Heb. מֵזִין ab אָזַן, & hic expresso, מְהֵימַן, vt in paul מְהֵימַן fidelis, firmatus & c. fut. אֲהֵימַן credam, & in plur. decurtata voce, יְהֵימוּן credent, pro יְהַמְנוּן, quod Chaldaicè interdum fieri obseruaui. Vel iod mobili, à יְנַק, אֵינַק lactauit, & ab אֲכַל edit, אֵיכֵל cibauit. Vel tertiò per vaf quiescens, ab אֲבַד perijt, הובֵד perdidit, & à יְנַק, הוּנִק lactauit. Quod & in infinito cal apud Rabbinos seruili prępofita cõfundi video: ab אֲמַר, לוֹמַר dicere, & à יְכַח arguit, לוֹכַח arguere: quę dictio mihi aliàs plurimum negocij exhibuit in R. Sel. initio Ierem. Videtur autẽ potius esse hiphil pro לְהוֹכַח, vel לְהוֹכִיחַ, cũ יְכַח in cal nõ reperiatur. Talmudici pro לוֹמַר dicunt לֵימָא, & in fut. נֵימָא dicemus, vltima radicis per apocopen, vt solent, detracta, sed א in scriptura, remanente. Rabbini dicunt etiam לֵילֵךְ ad eundum, & לֵישֵׁב ad sedẽdum, quæ sine י scribi possunt לֵשֵׁב, לֵלֵךְ. Infinitũ cal reperio & cum מ initio formatũ, in secũdo Targũ Ester, & א parag. לְמוֹבְדָא מִן אַרְעָא ad pereũdum de terra. Cõsiderandum an posit esse hiphil, vt scribatur לְמוֹבָדָא pro לְאוֹבָדָא ad perdendũ. Magno ergò iudicio opus fuerit in vtroque ordine distinguendo. A יְכַל potuit, futurum אֲכַל יְכַל potero, poterit. facile erit discernere à futuro אֲכַל, quod scriberetur אֵכַל comedam, יֵאכַל vel יֵכַל comedet & c. More tamẽ Hebr. inuenies יוּכַל pro יְכַל, Dan. 2 & sub fi. 1. cap. Sophoniæ. Ith-

Quæ partim defectiua sunt, partim quiescẽtia, sequẽti ordine explicabuntur in quiesc. pe iod.

SECVNDVS, quiescentium Pe aleph vel iod, quæ coniungimus, quòd inter vtrunque ordinẽ magna sit affinitas apud Chaldæos, & interdũ Hebræos, vt ex progressu intelliges. Pe aleph Talmudicè א in imperatiuo cal perdunt, זִל זִלוּ, i, ite, & c. pro אֱזִל vel אֱזִל. Sic תָא veni, ab אֲתָא, pro אֱתָא, quod est de compositis. Præposita litera seruili in cal, prima quiescit in tseri מֵאמַר, & מֵמַר Ezr.5. dicere. אֵמַר dicã, א radicis latente in motione magna, vt Hebr. in אמר. at in cæteris personis expressa, יֵאמַר תֵאמַר, Syriacè א verso in י, מֵימַר אֵימַר יֵימַר תֵימַר. Simile est Hebraicè תֵזְלִי abibis, ab אָזַל, Ierem.2. & alia nonnulla. Quod ad quiescẽtia pe iod accedit. Ion.1. reperio נובִיד, quod legerim נֹבַד pereamus, aleph more Hebr. quiesc. in holem. ו enim pro א scriptũ est. In quiesc. pe iod, quæ verè talia sunt, eadem est ratio in cal. A יְטַב bene fuit, infin. מֵיטַב. fut. יֵיטַב bene erit, Ezr.7. quod esset Hebr. cum hiric, יִיטַב. etsi mea sententia הֲתֵיטְבִי Nahum 3. est ex cal, nũ potior eris? non cum alijs ex hiphil. At alia sunt quæ in cal præfixa seruili litera, iod amittũt, & per daghes absorbẽt, יְדַע sciuit. Imper. דַע דְעוּ scito, scitote, etsi sæpe exprimitur vt in verè quiesc. Infin. מִדַּע Fut. אִדַּע יִדַּע, quę daghes resoluto in nun, etsi illud nó suppleret, quod Chaldęis passim vsitatum est, scribũtur מִנְדַע אִנְדַע יִנְדַע. vnde futurum ab אֲלַף didicit, nónulli אֵילַף, alij אֶלַּף, cum daghes legũt. Sic יְתִב. Fut. אֶתִּב

ghes affecta ad compẽſandum & ſupplendum defe-ctum nun. Quanquam in hac coniugatione nun excidere non ſolet apud Danielem, & puriore lingua Babyl. vt Ezræ 6. יִתְנְסַח. dimouebitur, euelletur. In hiphil אַפֵּק, vel אַפִּק eduxit, & in Daniele, nun expreſſo, vt interdum fit, הַנְפֵּק, & per he. Benoni מַפֵּק או מַפִּק מַפְּקִין. Paul מַפַּק, & c. Infinit. אַפָּקָה Imperat. אַפֵּק אַפְּקוּ & c. Fut. יַפֵּק אַפֵּק, vel יַפִּק אַפִּק, & he ac nun expreſſo, תְּהַנְזִק nocebit. Cuius paſsiuum iuxta morẽ Heb. אֻפַּק, vel הֻפַּק eductus fuit, & c. Vbi ſecũda eſt gutturalis, ferè non reijcitur more conſueto daghes, ſed permanet punctum paruum, נְחַת deſcendit. Infi. מִחַת, etſi alij ſcribant מֵחַת. Fut. אֶחַת יִחַת יֶחְתוּן תֶּחְתוּן alijs, אֵחַת יֵחַת יֶחֱתוּן תֶּחֶתוּן. Vox paſsiua, אִתְּחַת, rectiùs quàm cũ alijs, אִתְחַת, meo iudicio, demiſſus eſt. nam periculum non eſt ne putetur ithpaël, quòd hîc daghes in ain nõ ſymbolũ coniugationis, ſed pro nun deficiẽte ponatur. In hiphil, אַחֵת, vel אַחִת, rectiùs q̃ אַחֵת demiſit. Ben. מַחִת. Infinit. אַחָתָא. Fut. אַחֵת יַחֵת & c. Nam flectes vt perfecta. Sic fingi poteſt ophal אֻחַת, & c.

Pe iod. Quæ verè defectiua ſunt Hebręorũ more, vbique defectũ iod per daghes in ſecũda poſitũ ſupplerent ſeruili litera præfixa, vt יְקַף, quod in cal nõ reperitur. In hiphil, אַקִּף circũdedit, מַקִּף circundãs, מֻקָּף circundatus: vnde hoc nomine dictiones quæ eodem ambitu continentur, appellarunt grammatici, quod nos hyphen dicimus, & c. Ad eundem modũ.

*i.seruātes & seruati eadē voce | Paül. Benoni. Præteritum.

שֵׁיזֵב שֵׁיזְבַת שֵׁיזְבוּ & c. מְשֵׁיזֵב מְשֵׁיזְבִין מְשֵׁיזַב מְשֵׁיזְבִין*

שֵׁיזְבַת שֵׁיזְבַת שֵׁיזְבָא או מְשֵׁיזַב. & c.

& reliqua,analogia semper seruata. Infinitū, שֵׁיזָבָא & c. Imperat. שֵׁיזֵב שֵׁיזְבוּ, & c. Futurum, אֲשֵׁיזֵב יְשֵׁיזֵב vel יְשֵׁיזֵב אֲשֵׁיזֵב, & c. Huc nō reducitur הֵימִן credidit, vt quidam putarunt. Est enim ex hiphil de quiesc. pe. Vide infrà suo loco. שֵׁיצִי absoluit, excidit, huc pertinet, sed est de quiesc. lamed.

TABVLA SECVNDA DE verborum imperfectorum ratione, vbi ea tantùm exponuntur quibus variant à perfectis.



VERBORVM imperfectorum quinque sunt ordines.

PRIMVS defectiuorum Pe nun, quorum eadem est quæ apud Hebræos ratio. Inflexio ex perfectis superius petetur. נְפַק exijt. Infin. מִפַּק pro מִנְפַּק, & cum א paragog. מִפְּקָא. Imper. פֻּק פֻּקוּ. Fut. אֶפֶּק יִפֶּק & c. vel אֶפֶּל cadam & c. In 2 coniugatione, אַתַּפַּק eductus est, quāuis cal sit actiuum, verùm habetur ratio hiphil à quo significatione, non voce deducitur, vt ab אַשְׁכַּח inuenit, ex hiphil formatur in secūda אִשְׁתְּכַח inuentus fuit. Scribitur autem אַתַּפַּק, gemina litera da-

ac ex ipſa quoque, hithpael, i. vt in hoc verborum genere appellaretur hithpoël, formari poteſt analogicè, הִסְתּוֹבֵל portatus fuit. flectentur ergo vt ſuprá.

PRÆTERITVM.

סוֹבֵל סוֹבֵלְתָּ סְוֹבֵלְתְּ — סוֹבְלוּ סְוֹבֵלְתּוּן סוֹבֵלְנָא
סְוֹבְלַת סוֹבֵלְתְּ — סוֹבְלָא סְוֹבֵלְתֵּן
סוֹבֶלֶת iuxta alios °

Hoſ. 13. סוֹפִּקֵת per hiric, ſuppeditaui.

BENONI.

מְסוֹבֵל או מְסוֹבַל מְסוֹבְלִין & c.

PAVL.

מְסוֹבַל מְסוֹבְלִין & c.

Voces aliæ à prima eędem in vtroque participio. Vnde Ezræ 6. verſu 3. וְאֻשּׁוֹהִי מְסוֹבְלִין, dubiũ eſt ſit'ne benoni, vt Abẽ Ezra exponit, & fundamenta eius ferẽtia lapides oneris i. prægrãdes, סוֹבְלִים בְּאַבְנֵי סֵבֶל, an verò paul, vt ego malim, onuſta, ſicut Pſal. 144. אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִין boues noſtri onuſti.

FVTVR. IMPER. INFIN.

אֲסוֹבֵל או אֲסוֹבַל יְסוֹבֵל & c. vt ſuprà.) — סוֹבֵל סוֹבְלוּ סוֹבְלִי סוֹבֵלְנָא — סְוֹבָלָא בְּ ב לְ מַל

Sunt & in quibus ſecunda י, vt שֵׁיזֵב vel שֵׁיזִב ſeruauit, vbi י litera protractionis ferè exprimitur vt in Hebr. הֵיכָל templũ vel palatiũ: quod ſimiliter inflectes.

ra formes licebit, vt in hophal Hebraicè, quod ad primam ſyllabam attinet. nam flectẽdi ratio in extremis ſyllabis ad pręcedentes coniugationes exigetur.

הַתְקַן vel אַתְּ הַתְקְנַתְּ הַתְקְנַת הַתְקְנוּ הַתְקְנְתֻּן הַתְקְנְנָא
הַתְקְנַת · הַתְקְנַתְּ הַתְקְנָא

Dan. 4. in I. perſona reperitur, הָתְקְנַת, vbi forſan ſcribendum fuerit, הָתְקְנֵת aptatus ſeu confirmatus ſum. Quanquam ſi tertiam eſſe velis perſonam fœm. vt mox, הוּסְפַת addita eſt, alienum non fuerit vt impersonaliter ſumatur: & regno meo acceſsit concinnitas ſeu confirmatio, vt & Græci verterũt, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας μου ἐκραταιώθη, non ἐκραταιώθην. Hebræi tamen exponunt per primam perſonam, הוּכַנְתִּי הָיִיתִי מְתֻקָּן confirmatus & coaptatus ſum.

Eadẽ analogia infinitum formare liceat אַתְקְנָא, & cum בכלם. & Futurũ אַתְקֵן יַתְקֵן, vel per ה, & c. vt Hebr. Nam benoni caret & imperatiuo.

CONIVGATIO SEPTIMA, quæ quadrata dicitur.

Verè quadrata in quieſcentibus ain tantùm locum habet, vt Hebraicè, de qua ſequenti tabula. At in cæteris ordinibus ſicubi reperitur (reperitur autem rariſsimè vt & Hebr.) eſt דּוֹמֶה לַמְרֻבָּע ſimilis quadratæ, nõ verè מְרֻבָּע. Huius generis duplicia verba reperio, nõnulla in quibus ſecũda ו, סוֹבֵל, vel סוֹבַל ſuſtinuit, portauit: & vltima gutturali vel Res, סוֹבַר ſperauit, אוֹחַר tardauit: quæ inclinabis vt ſupra paël: nam ei vicina eſt,

Pro vtroque א reperias he,& quia formam nominis fœminei habet, in ſyntaxi deſinet in taf, Ezræ 4. וּמְהַנְזְקַת מַלְכִין & nocens regibus. Reperi & ſine א paragogico cum affixo לְאוֹבָדְהוֹן ad perdendum illos,Habac.3. Item,ibidem extra affixum, לְהוֹדַע ad indicandum.

IMPERAT.

אַתְקֵן אַתְקִנוּ   אַתְקִנִי אַתְקֵנָּא

FVTVRVM.

אַתְקֵן יְתַקֵּן תַּתְקֵן   נַתְקֵן יַתְקְנוּן תַּתְקְנוּן
תַּתְקֵן תַּתְקְנִין   יַתְקְנָן תַּתְקְנָן

Dicitur & אַתְקֵן יַתְקֵן, vt Hebr. abiecto tamen iod, quod ſine pūctis adderetur, & he expreſſo, יְהַשְׁפִּל deprimet, in Daniele. Vbi quid additur, reperias pro ſeua, hiric, vt ſuprà ſicut & Hebr. וַיַּדְבִּקוּ pro וַיַּדְבִּיקוּ & apprehēderunt, & c. Vltima guttur. vel Res, אַצְמַח יַצְמַח & אַקְטַר יַקְטַר. vbi ſi quid addas, pathah vertes in ſeua, vt in alijs.

CONIVGATIO SEXTA,

pasſiua ſuperioris.

Propria nulla eſt, etſi nonnulli præpoſito את iuxta ſuperiorum analogiam effingi poſſe putent. Sed quid in eo quod nuſquam extat, laboretur? In Daniele quidem & Ezra ad normam hophal Hebra. fingitur, quaſi אֻתְקַן, vel הָתְקַן dicas. Itaque omnia tempo-

hac coniugatione vt in Hebr. contextu: at Hos. 13 דוב מְתַכֵּל vrsus orbatus, paül ex eadē. Quòd si מְתַכֵּל scribēdū esset, sine punctis fuisset מותכל. Sic מְתַקַּן prępa ratus, Mich. 4. etsi Is. 2. vbi idē dicitur, scribatur, מְתַקַּן etiam in paül cōtra analogiā. Quòd si fortè hęc omnia ex piel esse malis, מְתַכֵּל, מְתַכַּל, vt & Hebræū, שִׁכֵּל orbare vsurpatur, sic מְתַקַּן, vbi hoc verbum etiam Hebraicè & Chaldaicè frequens est, en tibi ineluctabile exemplum Deuter. 3. קִרְוִין מְקַפְּן vrbes circundatæ, à יְקַף, quod ex piel nequaquam esse potest: & omnino necesse est esse paul huius cōiugationis: quòd si legendum fuisset, מְקֻפְּן, pro camets hatuph, sine pūctis expressum fuisset ו. Hebręi quoque initio 6 cap. Ezræ נְחַת à מְהַחֲתִין, expresso he coniugationis, pasiuè exponunt מֻנָּחִים. vbi repositi erant thesauri. Aliæ voces à prima in vtroque participio, vt in paël dictum est, indifferentes sunt. Nil tamen obstat מְהַחֲתִין actiuè exponere, vbi reponebant thesauros seu gazas, i. vbi reponi solebant gazæ. Nam tertia plurali actiua sine nominatiuo vti, vbi Latin' sermo pasiua voce vteretur, Hebræis & Chaldæis non est insolens, & hoc malim. Sic מְהַחְצְפָה, Dan. 2 ab Hebræis pasiuè exponitur (ה pro א, & he coniugationis expresso) accelerata, ab Elia מְחֻזָּק confirmata, & forsan actiuum est, accelerat, &c.

INFINITVM.

אִתְקָנָא בְּאִתְקָנָא כְּאִתְקָנָא לְאִתְקָנָא מִלְאִתְקָנָא

& præterito cal esse compositum.

PRÆTERITVM

אַתְקַן אַתְקֵנְתָּ אַתְקֵנַת   אַתְקִנוּ אַתְקֵנְתּוּן אַתְקֵנְנָא
אַתְקֵנְתְּ אַתְקֵנַת   אַתְקִנָא אַתְקֵנְתֵּן

Non est necesse hîc repetere quod suprà in Pael dictũ est, pro tseri posse poni hiric, sic pro seua interdum hiric in prima sing. & tertia fœm. sing. quòd sine punctis cum iod scriptę inueniātur אַתְקִנַת, & אַתְקִנַת, rectiùs quàm vt alij scribũt, אַתְקֵנַת. Seruāda enim est analogia. Daniel. tamẽ 2. reperies in prima sing. אַשְׁכַּחַת pro אַשְׁכְּחֵת inueni, forsan ob gutturalem.

BENONI.

מַתְקֵן או מַתְקַן מַתְקְנִין   מַתְקְנָא מַתְקְנָן

Pro seua sub ain posit esse hiric.

Vltima gutturali vel Res, pathah, מַצְלַח prosperans מַקְטַר suffiens.

Exprimitur interdum he coniugationis, מְהַקְרְבִין pro מַקְרְבִין, Ezr. 6. offerentes, quod & Hebraicè fit, in futuro maximé.

PAVL.

מַתְקַן מַתְקְנִין   מַתְקְנָא מַתְקְנָן

Hæc germana est forma participij passiui huius coniugationis, non vt alijs placet, iuxta Hebræũ morem מָתְקַן, camets hatuph sub מ: vt benoni & paũl in hac coniugatione non aliter differant quàm suprà in paël. Hos. 9 רְחֶם מַתְכֵּל vulua orbans, benoni est ex

ptura fit in נִכַּפַּר. Habet hîc locum metathesis & mutatio suprà dicta in ithpeal. Cęterùm vltima gutturali vel Res, perpetuò vltima esset pathah. Ab הִזְדַּמַּן vel הִזְדַּמַּן in tertijs pluralibus analogicè dicẽdum הִזְדַּמְּנוּ & הִזְדַּמְּנָא.

BENONI.

מִתְקַטַּל מִתְקַטְּלִין מִתְקַטְּלָא מִתְקַטְּלָן

Reperias & per א, pro מ, vt suprà in ithpeal.

INFINITVM.

אִתְקַטָּלָא בְּאִתְקַטָּלָא כְּאִתְקַטָּלָא לְאִתְקַטָּלָא מִלְאִתְקַטָּלָא

IMPERATIVVS.

אִתְקַטַּל אִתְקַטָּלוּ אִתְקַטַּלִי אִתְקַטַּלְנָא

FVTVRVM.

אֶתְקַטַּל יִתְקַטַּל תִּתְקַטַּל נִתְקַטַּל יִתְקַטְּלוּן תִּתְקַטְּלוּן

תִּתְקַטַּל תִּתְקַטְּלִין יִתְקַטְּלָן תִּתְקַטְּלָן

QVINTA CONIVgatio.

Hęc Chaldęis אַפְעֵל vel אַפְעֵל nominatur, etsi Daniel pro א retinet ה more Hebræo. Ob gutturalem vel Res desineret in pathah, אַצְמַח vegetauit, אַקְטַר suffijt: vnde tertiæ plurales essent, אַקְטַרוּ & אַקְטַרָא item אַקְטֶרֶת & c. & in tertia fœm. sing. ob Res אַקְטַרַת. Significatione cõsentit cum Hebraica hiphil, vt ferè voce. Hebraicè etiam ex hiphil iuxta formã Chaldæã א habẽt, אַבְרֵךְ in Genesi, genua flecte &, אֶגְאַלְתִּי inquinaui, pro הַבְרֵךְ & הִגְאַלְתִּי: etsi alij אֶגְאַלְתִּי putẽt ex futuro & præ-

Dicitur & אֲקַטֵּל, יְקַטֵּל & c. & vltima חַעַר, in fine pathah אֲקַטַּר ligabo, אֲשַׁבַּח laudabo. sed inflexio vbi quid addetur, par.

QVARTA CONIVGATIO passiua superioris.

Hæc dicitur אִתְפַּעַל, voce respondens Hebraicæ hithpael seu hithpaal (he enim mutare in א est Chaldæis familiare) nõ item significatione, quum Hebræa sit reciproca, hæc propriè merè passiua, etsi reciprocã significationẽ Hebrçorũ more interim retineat. Differt á secũda, quòd illa sit leuis, hæc affecta daghes.

PRÆTERITVM.

אתקטל אתקטלת אתקטלת אתקטלו אתקטלתון אתקטלנא
Fœm. אתקטלת אתקטלת אתקטלא אתקטלתן

Tertiam fœm. sing. malunt alij gemino segol conformare, אתקטלת. nos malumus sequi analogiam.

Nil vetat quò min' dicatur etiã אתקטל vel אתקטל iuxta varietatẽ formarum actiui, quod & in sequentibus temporibus obtineat, excepto infinito quod paragogen habet. Argumento est הזדמנתון parastis vos, he pro aleph, vt sæpe in Daniele: quod ita quidẽ legitur, at scribitur הזמנתון, taf coniugationis absorpto in prima radicis, vt suprà in hithpeal. postulat autẽ vsus verbi frequens in Talmud daleth exprimi, sicut dicunt נזדמן לו contigit ei, & הדין נזדכך iustificatum est iudiciũ, voce partim ex niphal, partim ex hithpael cõposita: quod illis frequentissimum est, in scri-

ſum ſunt,cùm in fine quieſcant) vel Res,etiam vtrinque prima vox eadem,מְקַטֵּר ligans & ligatus pro loci cõmoditate:etſi מְקַטְּר per hiric in benoni diſcriminis cauſa propriè diceretur. Hoſe e 6. verſu 10. in nõnullis exempl. ſcribitur,מְסַבַּר expectãs, eſt ſ.i.expectat: in alijs verò, מְסַבְּיר quod adiectis punctis ſatis eſt ſcribi, מְסַבְּר. At interdũ inuenio paul forma benoni מְרַחַק pollutus, Malach.i. quod paulò antè legitimè ſcribebatur מְרַחַק.

INFINITVM.

קַטָלָא בְּקַטָלָא כְּקַטָלָא לְקַטָלָא מִלְקַטָלָא
per he pro א, Danielis 2.

Semper cum paragoge literæ aleph,quaſi formã nominis habeat,vt ad formã בַּקָשָׁה petitio,reuocetur: quam non eſt dubium ex piel deflexam ob daghes. Itaque ſequente caſu,א in ת fœmineorũ more conuerteretur. Reperitur Syriacè etiam מ præfixo,מְקַטָלָא.

IMPERAT.

Alia forma vbi vltima eſt חֹעַר.

קַטֵּר liga קַטֵּרוּ	קַטֵּל אוֹ קַטִּל קַטִּלוּ Maſc.
קַטֵּרִי קַטֵּרְנָא	קַטִּלִי קַטֵּלְנָא Fœm.

Sic שַׁבַּח lauda, & c.

FVTVRVM.

plu ra lia. ſin gu lar.

אֲקַטֵּל יְקַטֵּל תְּקַטֵּל נְקַטֵּל יְקַטְּלוּן תְּקַטְּלוּן

תְּקַטֵּל תְּקַטְּלִין Fœm. יְקַטְּלָן תְּקַתְּלָן

turali aut ר,reijci daghes in punctum paruum præcedens,aut si sit ain vel heth,non reijci ex Hebræa scriptura pendet,בָּרֵךְ vel בָּרֵךְ benedixit.Significatione cõuenit hæc coniugatio cum Hebraica piel. Cõmunis flectendi ratio hæc est.

PRÆTERITVM.

קַטֵּל קַטֶּלְתְּ קַטֵּלְתְּ קַטְּלוּ קַטֵּלְתּוּן קַטֵּלְנָא

Fœm. קַטְּלַת קַטֵּלְתְּ קַטְּלָא קַטֵּלְתֵּן

Quibus in personis sub secunda posuimus tseri, potes reponere hiric,non cõtrà,cùm קַטְּלוּ & קַטְּלָא analogia per hiric postulet. Pro קַטְּלַת inuenias & קַטֶּלֶת à forma קַטֵּל, quod Venetiana biblia solent scribere קַטֵּילַת cum iod. Tertiam fœm.sing.sunt qui efferant קַטֶּלֶת. Sed malo analogiam cal retinere, vt ea persona in ath desinat, nisi vbi vltima est Res:tum enim per geminum segol effingitur קַטֶּרֶת, vt dictum est, ligauit fœmina.

BENONI

fœminina. *masculina.*

מְקַטֵּל או מְקַטֵּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Vltima gutturali.i. ע vel ח aut Res,desinet in pathah.

PAVL

מְקַטַּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Sola prima vox in vtroque participio diuersa est מְבָרֵךְ vel מְבָרֵךְ benedicens, מְבָרַךְ benedictus:cæteræ voces vtrinque eędem.Itaque iudicio opus erit,sit'ne מְבָרְכִין benedicentes an benedicti'&c. At secunda gutturali nempe ע aut ח (nam א & ה extra hunc ca-

expiatus eſt,& blaſphematur. Cæterum tẽpore Chriſti efferebatur Ephetah. Pe enim inſermone Hebręo aut Syriaco vſque ad poſteriora tẽpora auditũ nõ eſt, ſicut neq; hodie in magna parte eorum qui Arabica lingua vtuntur,auditur,& phe litera dicitur,vt veteribus Hebræis. Non eſt neceſſe monere mutationẽ & trãſpoſitionẽ quę Hebraic.fit,vbi pe eſt vna ex literis זשסץ, fieri & Chaldaicè, אִשְׁתְּבִק dimiſſus eſt,& c.

FVTVRVM.

אֶתְקְטַל יִתְקְטַל תִּתְקְטַל נִתְקְטַל יִתְקַטְלוּן תִּתְקַטְלוּן
Fœm. תִּתְקְטַל תִּתְקַטְלִין יִתְקַטְלָן תִּתְקַטְלָן·

Dicitur & אֶתְקְטֵל,vel אֶתְקְטִל,iuxta varias formas cal. Reperio nonnunquam ſcriptum אִתְקְטַל pro יִתְקְטַל,vt Nahum 1. verſu 6, אִתְגְּלִי vel אִתְגְּלִי,ſecundum quod eo verſu occurrit (nam prius eſt tertiæ perſonę præteriti) pro יִתְגְּלִי reuelabitur. Item ex hithpael,de quo paulò pòſt,אִתְרַטַּשׁ,pro יִתְרַטַּשׁ allidetur:quod inde ortũ eſt, quia י affectũ hiric & א initio dictionis, ſunt qui eodẽ modo efferant אִפְקוֹד & יִפְקוֹד,vtrunque legẽtes Iphcod,cum propriè Ijphcod,ſed leniter ſit pronunciandum.

TERTIA CONIVGATIO.

Hæc dicitur פִּעֵל vel פַּעֵל. nam pro hiric ſub pe collocãt pathah. Vltima gutturali aut Res, propriè pathah ſub ſecunda,קַטַּר ligauit & c.vnde קַטַּרוּ & קַטְּרָא in tertijs plur.propriè formetur, vt ſuprà in cal. item קַטְּרַת & c. & in tertia ſingul.fœm.קַטֶּרֶת.Secunda gut

BENONI.

fœmi nina. mascu lina.

מִתְקְטֵל מִתְקַטְלָא מִתְקַטְלִין מִתְקַטְלָן

Reperies & per א, אִתְקְטֵל sed rarissimè.

INFINITVM.

אתקְטָלָא בְּאִתְקְטָלָא בְּאִתְקְטָלָא לְאִתְקְטָלָא מִלְאִתְקְטָלָא vel מִל cum daghes.

Inueni cum מ, לְמִתְנַכְסָא ad mactandum, passiuè, in secundo targum Ester cap. 1. Sine paragoge rarissimè inuenias, vt illa duo אִתְפְּרַע vlcisci & אִתְכְּפַר expiari.

IMPERATIVVS.

אִתְקְטֵל אִתְקְטָלוּ Mascul.
אִתְקְטָלִי אִתְקְטָלְנָא Fœmin.

Imperatiui peculiare est segol, præteriti hiric: etsi propter horum punctorum symboliam præteritum etiam per ֶ reperiatur, Dan. 7. אֶתְכְּרִיַּת רוּחִי in emendatis exēpl. per ֶ, nō per hiric, decurtatus est spiritus meus, animo defeci. estque hæc vox de quiesc. lamed. Duo eiusmodi in Hebraismo occurrunt, אֶתְחַבַּר secūdi Par. 20. iunxit sese, & אֶשְׁתּוֹלְלוּ spoliati sunt, ps. 76.

Huc reduci oportet illud in Euangelio אֶפְּתַח, pro אֶתְפְּתַח aperire & c. Nam ת cōiugationis signum hîc sæpe abijcitur, semper quidem, vbi pe poal fuerit vna ex literis רטֹת, sed & sæpe aliàs, אִכְּתַב, pro אִתְכְּתַב scriptum est, Syriacè maximè & Ierosolymitanè aut Talmudicè, quod & Hebraicè fit in נִכַּפֵּר, & מְנוּאָץ

cõmune eſt. Prima vtriuſque numeri rariſsimè cum א paragogico, vt Hebr. cum he reperitur, אֶקְטְלָא & נִקְטְלָא, occidam, occidemus. Reperio interdum pro ſeua inter flectendum retineri Kibbuts, quod ſine pũctis eſt יְתֻבוּן. ו habitabunt, Mich. 5, & Hoſ. 9. quod ſine punctis ſcribitur, יתובון. Vide noſtras obſeruat. in Targum Hoſee.

SECVNDA CONIVGAtio paſsiua ſuperioris.

Hęc duobus modis formatur, vno à paũl cal apud Danielem & Ezram קְטִיל cum iod, occiſus eſt, quod tantum in pręterito flectitur hoc modo.

קְטִיל קְטִילְתָּ קְטִילַת קְטִילוּ קְטִילְתוּן קְטִילְנָא
Fœm. קְטִילַת קְטִילְתְּ קְטִילָא קְטִילְתֵּן

Altero à pręterito cal, prępoſita ſyllaba אִת, qua forma paraphraſtæ magis vtuntur. Inueni tamen in Ionathan, Hoſ. 8. נְבִי exactus fuit, quod minùs rectè ſcribunt, נַבִי. Quæ in cal dicta ſunt, in reliquis coniugationibus locum habent. Si quid ergò earũ ſit peculiare, afferetur, alijs omiſsis.

PRÆTERITVM.

אִתְקְטֵל אִתְקְטַלְתָּ אִתְקְטֵלַת אִתְקְטַלוּ אִתְקְטַלְתּוּן אִתְקְטַלְנָא
Fœm. אִתְקְטֵלַת אִתְקְטַלְתְּ אִתְקְטַלָא אִתְקְטַלְתֵּן

Dicitur & אִתְקְטֵל vel אִתְקְטִל, iuxta varietatem formarũ præteriti cal.

Reperitur & niphal Hebræum in Chaldaiſmo interdum, נִשְׁקַר mentitus eſt, Malach. 2.

reuocantur. Ob gutturalem puncta ſolita mutari, in תַּעְבְּרוּן tranſibitis, תַּעַבְדוּן facietis יַעְבֵד תַּעְבֵד faciet facies &c. item in יֶעֱבַר tranſibit & יֶעֶבְרוּן tranſibunt, quæ malè ſcribuntur, יְעִיבַר & יְעִיבְרוּן, cùm iod ſine punctis poſitũ fuerit pro ſegol vel hateph ſegol, Hebraicæ orthographiæ, &, vt ſic dicam, punctationis. נְקוּד, i. perito, exploratũ eſt. Perſona תִּקְטְלִין citra paragogen literę ן, quod ſciam, in hac lingua non reperitur: at יִקְטְלוּן ſine ן inuenitur, יֵאבַדוּ peribunt, Ierem. 10 verſu 11, qui ſolus in toto Ieremia eſt Chaldaicus: ſic Pſ. 27. יִשְׁבְּקוּ relinquẽt. ac eadem analogia poſsit forſitan תִּקְטְלוּ ſine ן more Hebraico reperiri. Iſtam futuri paragogen admiſerũt & in præterito & imperatiuo Syri & Talmudici. De prętérito ſuprà dictum eſt: in imperat. Pſ. 4. וִידַעוּן & ſcitote, vbi in alijs exempl. ſcribitur וִידַעוּ, שְׁמַעִין audi fœmina, &c. Eſt & Syris ac Talmudicis familiare pro יִקְטַל dicere נִקְטַל, vt in illo prouerbio quod Kimhi citat initio Abdiæ, כַּפָּא דְחָק נַגָּרָא בְּגַוָּהּ נִשְׂרָף חַרְדְּלָא, cochlear quod exculpſit artifex, in medio eius (Hebraiſmus, pro, In medio cochlearis quod &c.) comburit, os ſcilicet ſuum, ſinapi נִשְׂרָף pro יִשְׂרָף, vt & eo loco R. Sal. exponit in Talmud. Vrere eſt quod vernaculè dicimus. *piquer*, vt ſolent acria. Idem factitant & in tertia plurali, נִשְׁבְּקוּן deſerent, נִנְטְרָן cuſtodient fœm. pro יִשְׁבְּקוּן & יִנְטְרָן. Ieroſolymitanè etiã נִקְטַל pro אֶקְטַל occidam, reperias, ſed id meo iudicio fit, quia de ſeipſo quempiam loqui pluraliter linguis

אֱזִיל ito. Vera tamē analogia ꝓpriè tſere retinet in קְטֵל & קְטֵלְנָא quod in ali;s abeat in hiric. Vide in præterito idem.

FVTVRVM

PLVRALIS.			SINGVLARIS.		
2 *maſc.*	3 *maſc.*	1 *com.*	2 *maſc.*	3 *maſc.*	1 *com.*
תִּקְטְלוּן	יִקְטְלוּן	נִקְטֻל	תִּקְטֻל	יִקְטֻל	אֶקְטֻל
2 *fœm.*	3 *fœm.*		2 *fœm*	3 *fœm.*	
תִּקְטְלָן	יִקְטְלָן		תִּקְטְלִין	תִּקְטֻל	

Hîc plus habes vnam perſonam quàm in Hebræo, quòd illic תִּפְקוֹדְנָה fœminina reſpondeat duabus maſculinis, hîc gemina ſit vox: quanquā & Hebraico more Pſalm. 6; reperitur תְּקַמְּרֵן (lego enim in cal, nō in piel, vt me Elias docuit) accingēt fœm. & vice verſa in Hebr. cōtextu occurrit more Chald. tertia fœm. plur. per iod, ter tantùm, vt Maſoritæ notant. vnum in lege, Gen. 30. וַיֵּחַמְנָה & incaluerūt. Vnum in prophetis. 1. Sam. 6. וַיִּשַּׁרְנָה & direxerunt ſeſe. Vnū in Hagiographis, Dan. 8. יַעַמְדְנָה ſtabūt. Quę tria auctores Maſoreth androgyna appellarunt. Notaui & formam יִקְטְלָן ad mares pertinere, Nahum 3 ver. 10 אַף עֲלֵימְהָא יִתַּרְמָן etiā adoleſcētes eius exanimabuntur, ex ſequenti coniugatione, vt audies. Ac ita ſæpe apud Chaldęos videas An, terminationē fœmineā maſculis attribui, maximè in quieſcētibus lamed, vt dictū eſt. Nihil neceſſe eſt repetere tres imperatiui formas hic quoq; locū habere, אֶקְטֹל frequētiſsimā, אֶקְטַל pręſertim vbi ſecūda aut tertia eſt gutturalis, vt Hebr. & אֶקְטֵל, vt אֶעְבֵּד faciā: quæ omnia ad inflexionem formę אֶקְטֵל

reuo

regimine plurali exponunt. Obſerua vltimā ex literis בכלם nempe mem nunquam Chaldaicè infinito prę poni niſi ל interpoſito,מִלְמִכְתַּב vel מִלְמִכְתַּב, daghes ex litera affecta ſeua reiecto pro more, nō מִמִּכְתַּב, & ſemper negationē includit, quo minùs ſcribat, &c. Quod Rabbini in infinito Hebraico paſsim imitātur, vt negatio apertiùs ſignificetur, מִלִּכְתּוֹב ne ſcribat, &c.

IMPERATIVVS

Tertia forma *Secunda forma imperat.*

Masc. קְטֻל קְטֻלוּ קְטֶל קְטֶלוּ קְטִל קְטִלוּ
קְטֻלִי קְטֻלְנָא קְטֶלִי קְטֶלְנָא קְטִלִי קְטִלְנָא

OBSERVAT. IN IMperatiuum.

Harum trium formarum ſecunda frequentiſsima eſt, pro qua ferè Venetiana exemplaria minùs rectè iuxta morem Hebræum habent, קְטוֹל קְטוּלוּ & cæt. cùm hic & in futuro kibbuts ſit Chaldæis peculiare: prima fere locum habet, vbi ain vel lamed eſt gutturalis aut Res, vt שְׁמַע audi, אֱמַר dic: quod in Venet. ſcri pſerunt אִימַר, nō aduertentes, ſine pūctis pro ſegol aut hateph ſegol etiā adſcribi ſeua: ſic אִימְרוּ nō eſt dicēdū vel אִמְרוּ, iod quod ad lectionē adiectum fuerat, detracto: quæ forma Hebr. eſt: ſed אֱמַרוּ dicite. Tertia forma etiā vſitata eſt, ſed videtur magis à duabus poſteriorib⁹ pręteriti formis deflexa, vbi tſere & hiric ſæpe confundūtur, עֲבַר, vel עֲבֵר fac, quod perperam ſcribunt עִיבֵר: & אֱזַל vel אֱזֵל quod in Iona male ſcribitur

tiones efformatū in ות, vt קְטָלוֹת quæ forma magis ad nomen accedit. Sed & infinitum à veteribus Hebr. grāmaticis appellari ſolet שֵׁם הַפֹּעַל, nomen verbi. Sic Hebraicè, לְיִרְאָה ad timēdum, & לְאַהֲבָה ad amādū, infinitè ſumuntur, cùm propriè nomina ſint, timor & amor. Et reuera מִקְטַל accedit ad formam Hebræam מִשְׁפָּט: niſi quòd per pathah ſcribatur. Formā vtranque infiniti Chaldaici in Hebræo contextu ob linguarū vicinitatem reperias: לְמִקְרָא ad cōuocandū, & לְמַסַּע per pathah, ob duorū punctorū hiric & pathah cognationē, ad proficiſcēdum, & aliàs ſi diligēter quæſieris. Item הִתְחַבְּרוּת coniungi ſeu coniunctio, Dan. 11. Eſt enim per ſurech, non holem ſcribēdum, vt & Kimhi dicit in grāmatica Michlol. Alibi in cōtextu Hebraico non reperias formam infiniti in ות, ſed apud Rabbinos paſsim, qui quod in ſcriptura ſemel aut rariùs occurrit, dilatandæ linguæ ſuæ cauſa, frequentiùs vſurpare ſolent. Non poſſum hoc loco per occaſionem omittere formam infiniti Talmudici, quæ ſimilis eſt formæ regiminis pluralis, קְטוּלֵי & cum לְקְטוּלֵי, בכלם & c. occidere, ad occidendum. Ad quam forſan reducenda ſunt duo illa, לִשְׁרֹשִׁי ad eradicandum, i. exilium, etſi in hiric deſinat, niſi mauis nomen eſſe, quali forma cum iod in fine nomina Chaldaica reperias, vt נְוָלִי ſterquiliniū, vt לִשְׁרֹשִׁי ſit, ad eradicationē: alterum Nehemię 13 עַל גָּאֳלֵי הַכְּהֻנָּה Διὰ τὸ μιάναι, quòd polluerint ſacerdotium, quod alij toar actiuum aut paſsiuū, vel nomen ſubſtantinū

הַהָרוֹג הַהֲרוּגִים הַהֲרוּגָה הַהֲרוּגוֹת, ὁ φονευθεὶς, οἱ φονευθέντες, ἡ φονευθεῖσα, αἱ φονευθεῖσαι. Non monebo in vtroque participio gutturalem vltimam aut Res, aliquid mutare, in benoni שָׁמַע, pro שָׁמֵעַ, audiens, אָמַר dicens: vnde tamen plurale שָׁמְעִין audientes, אָמְרִין dicẽtes, & cęt. eodem modo. In paul שְׁמִיעַ auditus, פְּתִיחַ apertus, quod cæco opponitur. Sed hoc cùm & Hebraice fiat in ע & ח post 4. vltimas motiones magnas, penè superuacaneum est admonere. Habent & aliam forman benoni, פָּרוֹק redimens vel redemptor, קָטוֹל interficiẽs vel interfector, homicida, quæ videri possint magis nomina toar. Quidam per seua sub prima scribũt. Formas Hebraicas interdum in Chaldaismo reperiri non est notandum, vt רֹכֵב רוֹכֵב pro רָכֵב inequitans, eques. אָנוּס vi oppressus, pro אֲנִיס. Nam אָנוֹס esset oppressor, vim inferens.

INFINITVM.

Literæ	ב	כ	ל	מ
	מִלְּמִקְטַל	לְמִקְטַל	כְּמִקְטַל	בְּמִקְטַל מִקְטַל

Semper pręfixo מ cum hiric, aut sequente gutturali, segol מֶעְבַּד facere: duobus exceptis de quiescẽtibus lamed, לְהֱוָא pro לְמֶהֱוָא. Hebr. לִהְיוֹת vt sit & c. & לִבְנָא pro לְמִבְנָא ad ædificandum. quanquam & cum מ reperies מֶהֱוֵי, & מִבְנָא. Reperi & לְמְרוֹד ad rebellandum, sine mem, & per holem, planè forma Hebraica: nisi vitatũ cõcursum velis gemini mem. Inuenitur rarò cum א paragogico מִקְטְלָא. Reperias & infinitum non hîc modò, sed & per alias coniuga-

Obſerua maſculina nomina vel participia quæ nominum inflexionem ſequũtur plurale facere in ין precedente hiric,aut יָא præeunte pathah: ſed iam forma emphatica, quæ reſpóderet he haiedia præpoſito voci Hebraicę. קָטְלִין,Hebr. הוֹרְגִים occidẽtes viri: קָטְלַיָּא Hebr. הַהוֹרְגִים οἱ φονεύοντες. fœmininum verò ſimplex addito א pręcedente ָ, vt Hebr. ה, emphaticum in תָא, vt קָטְלָא, Hebr. הוֹרְגָה occidens fœmina:at קָטֶלְתָּא quod alij ſcribunt קָטְלְתָא paulò duriùs, Hebraic. הַהוֹרְגָה ἡ φονεύουσα. Fœmininum plurale in an deſinit, קָטְלָן, Hebr. הוֹרְגוֹת occidentes fœminæ, emphaticum in atha,i. תא raphatum præeũte camets, ne cum ſingulari confundatur, vt ante nos vulgus confudit, קָטְלָתָא, Hebr. הַהוֹרְגוֹת αἱ φονεύουσαι. Minus rectè in Venet. ſcribitur קְטַל in benoni, eadem forma cum præterito. verum linguæ Chaldaicæ & Syriacę uſum ignorarunt qui ita ſcripſerunt. Nota inſuper emphaticum à קָטֵל eſſe קָטְלָא,Hebraic. הַהוֹרֵג, ὁ φονεύων,eadẽ voce cũ fœm.ſed iudicio opus ad vtrũque diſcernendum.

P A V L, quod Chaldaicè eſſet appellandũ Pẽil.

FOEMINA.		MASCVL.	
plur.	*ſing.*	*plur.*	*ſing.*
קְטִילָן	קְטִילָא	קְטִילִין	קְטִיל

Hîc perpetuò ſeua ſub prima, hiric ſub ſecunda. Emphat. eſsẽt קְטִילָא קְטִילַיָּא קְטִילְתָא קְטִילָתָא, Hebr.

Dicitur & אֲקַטֵּל , יְקַטֵּל & c. & vltima חעׄר , in fine pathah אֲקַטַּר ligabo , אֲשַׁבַּח laudabo . ſed inflexio vbi quid addetur, par.

QVARTA CONIVGATIO paſsiua ſuperioris.

Hæc dicitur אִתְפַּעַל , voce reſpondens Hebraicæ hithpael ſeu hithpaal(he enim mutare in א eſt Chaldæis familiare)nō item ſignificatione,quum Hebræa ſit reciproca,hæc propriè merè paſsiua , etſi reciprocā ſignificationē Hebręorū more interim retineat. Differt á ſecūda,quòd illa ſit leuis, hæc affecta daghes.

PRÆTERITVM.

אִתְקַטַּל אִתְקַטַּלְתְּ אִתְקַטַּלְת אִתְקַטַּלוּ אִתְקַטַּלְתּוּן אִתְקַטַּלְנָא
אִתְקַטְלַת אִתְקַטַּלְתְּ אִתְקַטַּלָא אִתְקַטַּלְתֵּן Fœmi.

Tertiam fœm. ſing. malunt alij gemino ſegol conformare, אִתְקַטֶּלֶת. nos malumus ſequi analogiam .

Nil vetat quò min⁹ dicatur etiā אִתְקַטַּל vel אִתְקְטִל iuxta varietatē formarum actiui, quod & in ſequentibus temporibus obtineat, excepto infinito quod paragogen habet . Argumento eſt הִזְדַּמִּנְתּוּן paraſtis vos, he pro aleph, vt ſæpe in Daniele : quod ita quidē legitur, at ſcribitur הַזְמִנְתּוּן , taf coniugationis abſorpto in prima radicis, vt ſuprà in hithpeal. poſtulat autē vſus verbi frequens in Talmud daleth exprimi, ſicut dicunt נִזְדַּמֵּן לוֹ contigit ei , & הַדִּין נִזְדַּכֵּךְ iuſtificatum eſt iudiciū, voce partim ex niphal, partim ex hithpael cōpoſita : quod illis frequentiſsimum eſt, in ſcri-

ſum ſunt,cùm in fine quieſcant)vel Res,etiam vtrinque prima vox eadem,מְקַטַּר ligans & ligatus pro loci cõmoditate:etſi מְקַטֵּר per hiric in benoni diſcriminis cauſa propriè diceretur. Hoſee 6. verſu 10.in nõnullis exempl. ſcribitur,מְסַבַּר expectãs, eſt ſ.i.expectat: in alijs verò, מְסַבִּיר quod adiectis punctis ſatis eſt ſcribi, מְסַבְּר. At interdũ inuenio paul forma benoni מְרַחַק pollutus, Malach.i. quod paulò antè legitimè ſcribebatur מְרַחַק.

INFINITVM.

קַטָּלָא בְּקַטָּלָא כְּקַטָּלָא לְקַטָּלָא מִלְּקַטָּלָא
per he pro א, Danielis 2.

Semper cum paragoge literæ aleph,quaſi formã nominis habeat,vt ad formã בַּקָּשָׁה petitio,reuocetur: quam non eſt dubium ex piel deflexam ob daghes. Itaque ſequente caſu,א in ת fœmineorũ more conuerteretur. Reperitur Syriacè etiam מ præfixo,מְקַטָּלָא.

IMPERAT.

Alia forma vbi vltima eſt חֵעַר.

Maſc. קַטֵּל או קַטִּל קַטִּלוּ liga קַטַּר קַטַּרוּ
Fœm. קַטִּלִי קַטֵּלְנָא קַטַּרִי קַטַּרְנָא

Sic שַׁבַּח lauda, & c.

FVTVRVM.

plu ra lia. ſin gu lar.

אֲקַטֵּל יְקַטֵּל תְּקַטֵּל נְקַטֵּל יְקַטְּלוּן תְּקַטְּלוּן
Fœm. תְּקַטֵּל תְּקַטְּלִין יְקַטְּלָן תְּקַטְּלָן

turali aut ר,reijci daghes in punctum paruum præcedens,aut si sit ain vel heth,non reijci ex Hebræa scriptura pendet,בָּרֵךְ vel בָּרֵךְ benedixit. Significatione cōuenit hæc coniugatio cum Hebraica piel. Cōmunis flectendi ratio hæc est.

PRÆTERITVM.

קַטֵּל קַטֶּלְתָּ קַטֶּלֶת קַטִּלוּ קַטֶּלְתּוּן קַטֶּלְנָא
קַטְּלַת קַטֶּלְתְּ קַטִּלָא קַטֶּלְתֵּן Fœm.

Quibus in personis sub secunda posuimus tseri, potes reponere hiric,non cōtrà,cùm קַטִּלוּ & קַטִּלָא analogia per hiric postulet. Pro קַטֶּלֶת inuenias & קַטֶּלֶת à forma קַטֵּל, quod Venetiana biblia solent scribere קַטֵּילֶת cum iod. Tertiam fœm.sing.sunt qui efferant קַטֶּלֶת. Sed malo analogiam cal retinere, vt ea persona in ath desinat, nisi vbi vltima est Res:tum enim per geminum segol effingitur קַטֶּרֶת, vt dictum est, ligauit fœmina.

BENONI

fœminina. *masculina.*

מְקַטֵּל או מְקַטֵּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Vltima gutturali.i. ע vel ח aut Res,desinet in pathah.

PAVL

מְקַטַּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Sola prima vox in vtroque participio diuersa est מְבָרֵךְ vel מְבָרֵךְ benedicens, מְבָרַךְ benedictus:cæteræ voces vtrinque eędem. Itaque iudicio opus erit,sit'ne מְבָרְכִין benedicentes an benedicti' &c. At secunda gutturali nempe ע aut ח (nam א & ה extra hunc ca-

expiatus est, & blasphematur. Cæterum tẽpore Christi efferebatur Ephetah. Pe enim insermone Hebręo aut Syriaco vsque ad posteriora tẽpora auditũ nõ est, sicut neq; hodie in magna parte eorum qui Arabica lingua vtuntur, auditur, & phe litera dicitur, vt veteribus Hebræis. Non est necesse monere mutationẽ & trãspositionẽ quę Hebraic. fit, vbi pe est vna ex literis זשסץ, fieri & Chaldaicè, אִשְׁתְּבֵק dimissus est, & c.

FVTVRVM.

אֶתְקְטַל יִתְקְטַל תִּתְקְטַל נִתְקְטַל יִתְקַטְּלוּן תִּתְקַטְּלוּן
Fœm. תִּתְקְטַל תִּתְקַטְּלִין יִתְקַטְּלָן תִּתְקַטְּלָן

Dicitur & אֶתְקְטֵל, vel אֶתְקְטִל, iuxta varias formas cal. Reperio nonnunquam scriptum אִתְקְטַל pro יִתְקְטַל, vt Nahum 1. versu 6, אִתְגְּלִי vel אִתְגְּלֵי, secundum quod eo versu occurrit (nam prius est tertiæ personę præteriti) pro יִתְגְּלֵי reuelabitur. Item ex hithpael, de quo paulò pòst, אִתְרַטַּשׁ, pro יִתְרַטַּשׁ allidetur: quod inde ortũ est, quia י affectũ hiric & א initio dictionis, sunt qui eodẽ modo efferant אִפְקוֹד & יִפְקוֹד, vtrunque legẽtes Iphcod, cum propriè Ijphcod, sed leniter sit pro nunciandum.

TERTIA CONIVGATIO.

Hæc dicitur פִּעֵל vel פַּעֵל. nam pro hiric sub pe collocãt pathah. Vltima gutturali aut Res, propriè pathah sub secunda, קַטַּר ligauit & c. vnde קַטַּרוּ & קַטְּרָא in tertijs plur. propriè formetur, vt suprà in cal. item קַטְּרַתְּ & c. & in tertia singul. fœm. קַטֶּרֶת. Secunda gut

BENONI.

fœmi nina. mascu lina.

מִתְקְטֵל מִתְקַטְלִין מִתְקַטְלָא מִתְקַטְלָן

Reperies & per א, אִתְקְטֵל sed rarissimé.

INFINITVM.

אִתְקְטָלָא בְּאִתְקְטָלָא כְּאִתְקְטָלָא לְאִתְקְטָלָא מִלְאִתְקְטָלָא
vel מִל cum daghes.

Inueni cum מ,לְמִתְנַכְסָא ad mactandum, passiuè, in secundo targum Ester cap. 1. Sine paragoge rarissimè inuenias, vt illa duo אִתְפְּרַע vlcisci & אִתְכַּפַּר expiari.

IMPERATIVVS.

Mascul. אֶתְקְטֵל אֶתְקְטַלוּ
Fœmin. אֶתְקְטַלִי אֶתְקְטַלְנָא

Imperatiui peculiare est segol, præteriti hiric: etsi propter horum punctorum symboliam præteritum etiam per ֶ reperiatur, Dan. 7. אֶתְכְּרִיַת רוּחִי in emendatis exēpl. per ֶ, nō per hiric, decurtatus est spiritus meus, animo defeci. estque hæc vox de quiesc. lamed. Duo eiusmodi in Hebraismo occurrunt, אֶתְחַבַּר secūdi Par. 20. iunxit sese, & אֶשְׁתּוֹלְלוּ spoliati sunt, ps. 76.

Huc reduci oportet illud in Euangelio אֶפְּתַח, pro אֶתְפְּתַח aperire & c. Nam ת cōiugationis signum hîc sæpe abijcitur, semper quidem, vbi pe poal fuerit vna ex literis רט״ת, sed & sæpe aliàs, אִכְתְּב, pro אִתְכְּתִב scriptum est, Syriacè maximè & Ierosolymitanè aut Talmudicè, quod & Hebraicè fit in נִכַּפֵּר, & מְנוֹאָץ

cõmune eſt. Prima vtriuſque numeri rariſsimè cum א paragogico, vt Hebr. cum he reperitur, אֶקְטְלָא & נִקְטְלָא, occidam, occidemus. Reperio interdum pro ſeua inter flectendum retineri Kibbuts, quod ſine pũctis eſt יְתֻבוּן. i habitabunt, Mich. 4, & Hoſ. 9. quod ſine punctis ſcribitur, יתובון. Vide noſtras obſeruat. in Targum Hoſee.

SECVNDA CONIVGAtio paſsiua ſuperioris.

Hęc duobus modis formatur, vno à paũl cal apud Danielem & Ezram קְטִיל cum iod, occiſus eſt, quod tantum in prętérito flectitur hoc modo.

קְטִיל קְטִילְתְּ קְטִילַת קְטִילוּ קְטִילְתוּן קְטִילְנָא
Fœm. קְטִילַת קְטִילְתְּ קְטִילָא קְטִילְתֵּן

Altero à prętérito cal, prępoſita ſyllaba אִת, qua forma paraphraſtæ magis vtuntur. Inueni tamen in Ionathan, Hoſ. 8. נְבִי exactus fuit, quod minùs rectè ſcribunt, נְבַי. Quæ in cal dicta ſunt, in reliquis coniugationibus locum habent. Si quid ergò earũ ſit peculiare, afferetur, alijs omiſsis.

PRÆTERITVM.

אִתְקְטֵל אִתְקְטֵלְתְּ אִתְקְטֵלַת אִתְקְטֵלוּ אִתְקְטֵלְתוּן אִתְקְטֵלְנָא
Fœm. אִתְקְטֵלַת אִתְקְטֵלְתְּ אִתְקְטֵלָא אִתְקְטֵלְתֵּן

Dicitur & אִתְקְטַל vel אִתְקְטִל, iuxta varietatem formarũ præteriti cal.

Reperitur & niphal Hebræum in Chaldaiſmo interdum, נִשְׁקַר mentitus eſt, Malach. 2.

reuocantur . Ob gutturalem puncta solita mutari, in תַּעַבְרוּן transibitis, תַּעַבְדוּן facietis תַּעְבֵד יַעְבֵד faciet facies & c. item in יֶעֱבַר transibit & יֶעֶבְרוּן transibunt, quæ malè scribuntur, יְעִיבַר & יְעִיבְרוּן, cùm iod sine punctis positũ fuerit pro segol vel hateph segol, Hebraicæ orthographiæ, &, vt sic dicam, punctationis. נְקוּד, i. perito, exploratũ est. Persona תִּקְטְלִין citra paragogen literæ ן, quod sciam, in hac lingua non reperitur: at יִקְטְלוּן sine ן inuenitur, יֵאבְדוּ peribunt, Ierem. 10 versu 11, qui solus in toto Ieremia est Chaldaicus: sic Ps. 27. יִשְׁבְּקוּ relinquẽt. ac eadem analogia possit forsitan תִּקְטְלוּ sine ן more Hebraico reperiri. Istam futuri paragogen admiserũt & in præterito & imperatiuo Syri & Talmudici. De præterito suprà dictum est: in imperat. Ps. 4. וִידַעוּן & scitote, vbi in alijs exempl. scribitur וִידַעוּ, שְׁמַעִין audi fœmina, & c. Est & Syris ac Talmudicis familiare pro יִקְטֻל dicere נִקְטֻל, vt in illo prouerbio quod Kimhi citat initio Abdiæ, כַּפָּא דְחָק נַגָּרָא בְּגַוֵּהּ נִשְׁרָף חַרְדְּלָא, cochlear quod exculpsit artifex, in medio eius (Hebraismus, pro, In medio cochlearis quod & c.) comburit, os scilicet suum, sinapi נִשְׁרָף pro יִשְׁרָף, vt & eo loco R. Sal. exponit in Talmud. Vrere est quod vernaculè dicimus *piquer*, vt solent acria. Idem factitant & in tertia plurali, נִשְׁבְּקוּן deferent, נִנְטְרָן custodient fœm. pro יִשְׁבְּקוּן & יִנְטְרָן. Ierosolymitanè etiã נִקְטֻל pro אֶקְטֻל occidam, reperias, sed id meo iudicio fit, quia de seipso quempiam loqui pluraliter linguis

אֵיזִל ito. Vera tamē analogia ꝓpriè tſere retinet in קְטַל & קְטַלְנָא quod in ali,s abeat in hiric. Vide in præterito idem.

FVTVRVM

PLVRALIS.			SINGVLARIS.		
2 *maſc.*	3 *maſc.*	1 *com.*	2 *maſc.*	3 *maſc.*	1 *com.*
תִּקְטְלוּן	יִקְטְלוּן	נִקְטֻל	תִּקְטֻל	יִקְטֻל	אֶקְטֻל
2 *fœm.*	3 *fœm.*		2 *fœm*	3 *fœm.*	
תִּקְטְלָן	יִטְקְלָן		תִּקְטְלִין	תִּקְטֻל	

Hîc plus habes vnam perſonam quàm in Hebræo, quòd illic תִּפְקוֹדְנָה fœminina reſpondeat duabus maſculinis, hîc gemina ſit vox: quanquā & Hebraico more Pſalm. 6; reperitur תְּקַמְּרָן (lego enim in cal, nō in piel, vt me Elias docuit) accingēt fœm. & vice verſa in Hebr. cōtextu occurrit more Chald. tertia fœm. plur. per iod, ter tantùm, vt Maſoritæ notant. vnum in lege, Gen. 30. וַיֵּחַמְנָה & incaluerūt. Vnum in prophetis. i. Sam. 6. וַיִּשַּׁרְנָה & direxerunt ſeſe. Vnū in Hagiographis, Dan. 8. יַעֲמֹדְנָה ſtabūt. Quę tria auctores Maſoreth androgyna appellarunt. Notaui & formam יִקְטְלָן ad mares pertinere, Nahum 3. ver. 10 אַף עֲלֵמֶהָא יִתְרְמָן etiā adoleſcētes eius exanimabuntur, ex ſequenti coniugatione, vt audies. Ac ita ſæpe apud Chaldęos videas An, terminationē fœmineā maſculis attribui, maximè in quieſcētibus lamed, vt dictū eſt. Nihil neceſſe eſt repetere tres imperartiui formas hic quoq; locū habere, אֶקְטַל frequētiſsimā, אֶקְטֹל prę ſertim vbi ſecūda aut tertia eſt gutturalis, vt Hebr. & אֶקְטֶל, vt אֶעֱבַד faciā: quæ omnia ad inflexionem formę אֶקְטֻל

reuo

regimine plurali exponunt. Obſerua vltimã ex literis בכלם nempe mem nunquam Chaldaicè infinito prę poni niſi ל interpoſito, מִלְמִכְתַּב, vel מַלְמִכְתַּב, daghes ex litera affecta ſeua reiecto pro more, nõ מִמִּכְתַּב, & ſemper negationẽ includit, quo minùs ſcribat, & c. Quod Rabbini in infinito Hebraico paſsim imitãtur, vt negatio apertiùs ſignificetur, מִלִּכְתּוֹב ne ſcribat, &c.

IMPERATIVVS

Tertia forma — *Secunda forma imperat.*

Maſc. קְטֻל קְטֻלוּ קְטֻל קְטֻלוּ קְטֻל קְטֻלוּ

קְטֻלִי קְטֻלְנָא קְטֻלִי קְטֻלְנָא קְטֻלִי קְטֻלְנָא

OBSERVAT. IN IMPERATIUUM.

Harum trium formarum ſecunda frequentiſsima eſt, pro qua ferè Venetiana exemplaria minùs rectè iuxta morem Hebræum habent, קְטוֹל קְטוֹלוּ & cæt. cùm hic & in futuro kibbuts ſit Chaldæis peculiare: prima fere locum habet, vbi ain vel lamed eſt gutturalis aut Res, vt שְׁמַע audi, אֱמַר dic: quod in Venet. ſcri pſerunt אִימַר, nõ aduertentes, ſine pũctis pro ſegol aut hateph ſegol etiã adſcribi ſeua: ſic אִימְרוּ nõ eſt dicẽdũ vel אִמְרוּ, iod quod ad lectionẽ adiectum fuerat, detracto: quæ forma Hebr. eſt: ſed אֱמַרוּ dicite. Tertia forma etiã vſitata eſt, ſed videtur magis à duabus poſterioribꝰ pręteriti formis deflexa, vbi tſere & hiric ſæpe confundũtur, עֲבֵר, vel עֲבִד fac, quod perperam ſcribunt עִיבַד: & אֱזֵל vel אֱזִל quod in Iona male ſcribitur

tiones efformatū in ות, vt קְטָלוֹת quæ formā magis ad nomen accedit. Sed & infinitum à veteribus Hebr. grāmaticis appellari solet שֵׁם הַפֹּעַל, nomen verbi. Sic Hebraicè, לְיִרְאָה ad timēdum, & לְאַהֲבָה ad amādū, infinitè sumuntur, cùm propriè nomina sint, timor & amor. Et reuera מִקְטַל accedit ad formam Hebræam מִשְׁפַּט: nisi quòd per pathah scribatur. Formā vtranque infiniti Chaldaici in Hebræo contextu ob linguarū vicinitatem reperias: לְמִקְרָא ad cōuocandū, & לְמַסַּע per pathah, ob duorū punctorū hiric & pathah cognationē, ad proficiscēdum, & aliàs si diligēter quæsieris. Item הִתְחַבְּרוּת coniungi seu coniunctio, Dan. 11. Est enim per surech, non holem scribēdum, vt & Kimhi dicit in grāmatica Michlol. Alibi in cōtextu Hebraico non reperias formam infiniti in ות, sed apud Rabbinos passim, qui quod in scriptura semel aut rariùs occurrit, dilatandæ linguæ suæ causa, frequentiùs vsurpare solent. Non possum hoc loco per occasionem omittere formam infiniti Talmudici, quæ similis est formæ regiminis pluralis, קְטוֹלֵי & cum בכלם, לִקְטוֹלֵי & c. occidere, ad occidendum. Ad quam forsan reducenda sunt duo illa, לִשְׁרשִׁי ad eradicandum, i. exilium, etsi in hiric desinat, nisi mauis nomen esse, quali forma cum iod in fine nomina Chaldaica reperias, vt נְוָלִי sterquiliniū, vt לִשְׁרשִׁי sit, ad eradicationē: alterum Nehemię 13 עַל גָּאֳלֵי הַכְּהֻנָּה διὰ τὸ μιᾶναι, quòd polluerint sacerdotium, quod alij toar actiuum aut passiuū, vel nomen substantiuū

הֶהָרוֹג הֶהֱרוֹגִים הֶהֱרוֹגָה הֶהֱרוֹגוֹת, ὁ φονευθεὶς, οἱ φονευθέντες, ἡ φονευθεῖσα, αἱ φονευθεῖσαι. Non monebo in vtroque participio gutturalem vltimam aut Res, aliquid mutare, in benoni שָׁמַע, pro שָׁמֵעַ, audiens, אָמַר dicens: vnde tamen plurale שָׁמְעִין audientes, אָמְרִין dicẽtes, & cęt. eodem modo. In paul שְׁמִיעַ auditus, פְּתִיחַ apertus, quod cæco opponitur. Sed hoc cùm & Hebraice fiat in ע & ח poſt 4. vltimas motiones magnas, penè ſuperuacaneum eſt admonere. Habent & aliam forman benoni, פָּרוֹק redimens vel redemptor, קָטוֹל interficiẽs vel interfector, homicida, quæ videri poſsint magis nomina toar. Quidam per ſeua ſub prima ſcribũt. Formas Hebraicas interdum in Chaldaiſmo reperiri non eſt notandum, vt רָכֵב pro רוֹכֵב inequitans, eques. אֲנוּס vi oppreſſus, pro אֲנִים. Nam אָנוֹס eſſet oppreſſor, vim inferens.

INFINITVM.

Literæ	מ	ל	כ	ב	
	מִלְמִקְטַל	לְמִקְטַל	כְּמִקְטַל	בְּמִקְטַל	מִקְטַל

Semper pręfixo מ cum hiric, aut ſequente gutturali, ſegol מֶעְבַּר facere: duobus exceptis de quieſcẽtibus lamed, לֶהֱוָא pro לְמֶהֱוָא. Hebr. לִהְיוֹת vt ſit & c. & לִבְנָא pro לְמִבְנֵא ad ædificandum. quanquam & cum מ reperies מֶהֱוֵי, & מִבְנֵא. Reperi & לְמְרוֹד ad rebellandum, ſine mem, & per holem, planè forma Hebraica: niſi vitatũ cõcurſum velis gemini mem. Inuenitur raro cum א paragogico מִקְטְלָא. Reperias & infinitum non hîc modò, ſed & per alias coniuga-

Obſerua maſculina nomina vel participia quæ nominum inflexionem ſequũtur plurale facere in ין precedente hiric,aut יָא præeunte pathah: ſed iam forma emphatica, quæ reſpóderet he haiedia præpoſito voci Hebraicę. קָטְלִין,Hebr. הוֹרְגִים occidẽtes viri: קָטְלַיָא Hebr. הַהוֹרְגִים οἱ φονεύοντες. fœmininum verò ſimplex addito א precedente ָ, vt Hebr. ה, emphaticum in תָא, vt קָטְלָא, Hebr. הוֹרְגָה occidens fœmina: at קָטֶלְתָא quod alij ſcribunt קָטְלְתָא paulò duriùs, Hebraic. הַהוֹרְגָה ἡ φονεύουσα. Fœmininum plurale in an deſinit, קָטְלָן, Hebr. הוֹרְגוֹת occidentes fœminæ, emphaticum in atha,i. תא raphatum præeũte camets, ne cum ſingulari confundatur, vt ante nos vulgus confudit, קָטְלָתָא, Hebr. הַהוֹרְגוֹת αἱ φονεύουσαι. Minus rectè in Venet. ſcribitur קְטַל in benoni, eadem forma cum præterito. verum linguæ Chaldaicæ & Syriacę uſum ignorarunt qui ita ſcripſerunt. Nota inſuper emphaticum à קָטֵל eſſe קָטְלָא, Hebraic. הַהוֹרֵג, ὁ φονεύων, eadẽ voce cũ fœm. ſed iudicio opus ad vtrũque diſcernendum.

P A V L, quod Chaldaicè eſſet appellandũ Pëil.

FOEMINA.		MASCVL.	
plur.	*ſing.*	*plur.*	*ſing.*
קְטִילָן	קְטִילָא	קְטִילִין	קְטִיל

Hîc perpetuò ſeua ſub prima, hiric ſub ſecunda. Emphat. eſsẽt קְטִילָא קְטִילַיָא קְטִילְתָא קְטִילָתָא, Hebr.

benoni eſt compoſitum cum affixo, de qua compoſitione infrà dicetur in affixis. Sic יָדְעִיתוּן nō eſt 2. plur. maſc. vt nonnulli volunt, ob gutturalem, ſed ponitur pro יָדְעִין אַתּוּן ſcientes eſtis ſupple, i. ſcitis vos.

BENONI.

Benoni ſemper per ֵ ſub prima, ſub ſecunda frequentius tſeri, in neutris ſæpe hiric, יָתֵב habitans vel habitator: nam pro nominibus toar vſurpātur. Tumque in ſequentibus vocibus retineri poteſt hiric, יָתְבִין, & cæt. Sed familiarius ſeua, ſeruato vbique ָ, quod in prima ſyllaba Chaldaicè mutari nō ſolet. Pro camets, vbi aliquid additur, in Targhumin paſsim reperias pathah, quod ideo factū eſt quia ָ & ַ ſequēte ſeua, in Chaldaiſmo ferè æqua haberi ſolēt, vt poſt vtrūque penè diſsimuletur ſeua, vt יָתְבִין legatur, quaſi יַתְבִין. פָּרְסִין. frangentes, diuidentes, Danielis 5. etſi nonnihil eſſe velim diſcriminis. In Daniele & Ezra pauca per pathah reperiuntur. Dan. 1. אַזְדָא iens ſeu profecta. 3. חַשְׁחִין indigentes. & Ezræ 6. חַשְׁחָן eodem ſignificatu. vbi notādum fœmininam vocem pro maſculina ſumi, quod aliàs in hac lingua fit, tum in alijs, tum maximè in quieſcentibus lamed, vt ſuo loco dicetur. Hæc per ָ quidam putant eſſe nomina, ſine cauſa.

FOEMININA		MASCVLINA	
plur.	*ſing.*	*plur.*	*ſing.*
קָטְלָן	קָטְלָא	קָטְלִין	קָטֵל

Vltima gutturali vel Res, יָדַע ſciēs. יָדְעִין ſciētes. אָמַר dicēs, nam אֲמַר præteritū eſt, dixit. אָמְרִי dicētes, & c.

pathah, cuius veſtigium in Talmud reperias, קְטַלִי milel, occidi, quod cum affixis reſumit ת, קְטַלְתֵּהּ occidi eum. & Dan. 4. iuxta Eliam, הַדְרִי redij. At verus vſus Danielis eſt קִטְלֵת, vt iod indicet tſeri, & breuior ſit punctorũ mutatio, ſicut Chaldaicè moris eſt. Eadẽ analogia poſcit in tert. ſing. fœm. dici קִטְלַת, vel קַטְלַת ſed maximè prima gutturali, vt & in prima ſing. אַכְלַת comedi, & אֲכָלַת comedit fœmina. quòd ſi vltima ſit Res, deſinet tertia fœm. ſing. in geminum ſegol, אַמֶרֶת quæ in Venetianis eſſent קִטְלַת, אֲכָלַת & אַמְרַת, vel אֲמַרִית, confuſa voce cum prima ſing. pro אֲמַרִית, ſcribo אַמֶרֶת. paſsim enim iod in Chaldaicis pro ſegol ſcripſerũt, quod adiectis punctis abundet. Vbi ſecũda eſt gutturalis, ſæpe prima erit cum ſegol, נֶחֱתַת deſcendit fœmina, pro נַחֲתַת. & prima nõ gutturali, נִפְקַת exijt, Dan. 2. Tria enim pũcta cognata ſunt, hiric, pathah, & ſegol. Vltima gutturali, geminum pathah, יְדַעַת ſciuit fœm. 3 plur. קְטַלוּ per pathah Danieli in emendatis exempl. non per -, vt paſsim in Targhumin. Hęc ſæpe communis eſt vt Hebr. פְּקַדוּ. & interdum paragogen habet literæ nun, vt & Hebr. quanquam rariùs, קְטַלוּן. Sępius genere diſtinguitur, vt in tabula indicatũ eſt: ſed pro קְטַלָא, inuenitur & paragogicos, קְטַלֵן, quę alij malũt per camets in penultima ſcribere, vt & קְטַלוּן: ego analogię ratione malo .. קְטַלְתֵּן in Venet. ſcribitur, קְטַלְתִּין. ſed iod potiùs indicat tſeri. Pro קְטַלְנָא, Syriacè קְטַלְנַן, & Ieroſolymitanè ſeu Talmudicè קְטַלַן. Nam קְטַלִינַן pro קְטַלִין אֲנַן occidimus nos,

non יְכָלְתֶּם. Sic aliàs in regulas ſcripturæ Hebraicæ peccat Chaldaiſmus: quod vbi occurret, monebimus, ne per omnia eandem vtriuſque ſermonis rationem putes. Puncta enim quibus hodie vtimur, ob Hebræā linguā inuenta fuerāt: ſed quia ei cognata erat Chaldaica, ei etiam ſunt accōmodata, licet paulò alia eſſet ratio. קְרִבוּ & קְרִבָא ſemper cū hiric dixerim. in cæteris poſsit vtrūq; punctum cōfundi. Primæ formæ præteriti cal, quæ frequentiſsima eſt, hîc habes formulam.

PLVRALIS.			SINGVLARIS.		
1 com.	2 maſc.	3 maſc.	1 com.	2 maſc.	3 maſcul.
קְטַלְנָא	קְטַלְתּוּן	קְטַלוּ	קִטְלֵית	קְטַלְתָּ	קְטַל
	2 fœm.	3 fœm.		2 fœm.	3 fœm.
	קְטַלְתֵּן	קְטַלָא		קְטַלְתְּ	קִטְלַת

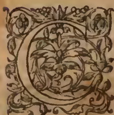
Talmudici ſine nun dicunt קְטַלְתּוּ & קְטַלְתִּי. Vide infra in affixis.

OBSERVAT. IN PRETERITUM.

Pro קְטַלְתָּ, puriore lingua Babylonia in Daniele קְטַלְתְּ vt hæc vox ſit vtrique generi communis. Somnium enim eſt quod nonnulli putant קְטַלְתְּ in p. uſa tantùm dici, cùm Danielis 3. extra pauſam reperiatur מַנִּית, ex piel, præfeciſti, & paſsim apud Targhumin ſcribatur קְטַלְתָּא. vbi poteſt ocioſa retineri א litera, vt Hebraice reperitur פָּקַדְתָּה, pro פָּקַדְתָּ. poteſt & nudè, ſi quis velit קְטַלְתּ ſcribi. Prima ſingul. in Venetianis biblijs ſcribebatur, קְטַלִית per camets, ſed rectiꝰ

affinitates vſu & lectione aſsidua obſeruare poteris, & huc referre. Nobis ſat fuerit digito viam cõmonſtraſſe. Sed iam ad rem ipſam aggrediamur.

PRIMA TABVLA DE verborum perfectorum inclinatione.



Coniugationũ exemplum delegi קְטַל occidit, vt ratio pũctorum communis oſtẽderetur. vbi enim vltima eſt gutturalis aut ר, incidit aliqua varietas, vt oſtendemus. Quia verò hoc verbum in hiphil non reperitur, ne quid inuſitatum proferrem, delegi אַתְקֵן aptauit, parauit, in ea coniugatione vſitatiſsimum. Iam ergò attende.

PRÆTERITVM.

Huius cũ triplex ſit forma, vt Hebraicè, niſi ꝙ hîc ſemper ſeua ſub pe, prima קְטַל occidit: ſecũda, קְרֵב vel קְרֵב acceſsit: tertia, חֲרוּב deſolatus fuit, duę poſteriores nihil variant, niſi ꝙ à קְרֵב etiã malim, ſeruata analogia dici, קְרֵבַת, קְרִבוּ, קְרִבָא, & קְרִבַת. quanquã & בְּטֵלַת ceſſauit, inuenies Ezræ 4. in reliquis retinẽdo tſeri, etſi hiric & tſeri ſine diſcrimine in hac lingua paſsim, in verbis maximè vſurpẽtur, קְרִבְתּוּן & קְרֵבְתּוּן & c. vbi ſeua poſt tſeri quieſcit cõtra Hebraicæ linguæ canones, qui nõ vſqueadeò accuratè in Chaldaiſmo, cui Hebraica pũctatio eſt accõmodata, obſeruãtur. Hebraicè ſubſtitueretur ſegol in locũ tſeri. Sic חֲרוּבְתּוּן ſeua quieſcẽte, cùm Hebraicè dicatur ex יָכֹלְתָּ milel, יְכָלְתֶּם, milra, non.

ב transit in פ, vt פַּרְזֶל, בַּרְזֶל ferrum, Dan. 2. Quod & Talmudicis familiare est.

ד in ט, vt טִיבָה, דִּבָּה, vel vt alij scribunt, טָבָה, quod Chaldaicè est μῦθον, pro rumore: sed sæpius in bonũ sonat etiam masculinè טִיב, Hebraicè in malum, pro conuitio, maledicto.

ז in ד, vt דְּהַב, זָהָב aurum. מַדְבַּח, מִזְבֵּחַ altare. vbi obiter obseruabis pro hiric sub מ heemanti, ferè pathah substitui, מַגְדַּל, מִגְדָּל turris. vnde Maria Magdalene. מַקְדַּשׁ, מִקְדָּשׁ sanctuariũ. מַדְבַּר, מִדְבָּר desertum, & alia id genus. Sed pũctorum permutationem ex verborum & nominum formis infrà cognosces.

כ in ק, vt קְפַל, כָּפַל cõduplicauit, complicuit. Id Talmudicis frequẽtius, quorum lingua ad Syriacam & Ierosolymitanam in multis accedit.

ל in ר, vt אַרְמְלָא, אַלְמָנָה vidua.

ם in ן, vt מַלְכִין, מְלָכִים reges.

ס in שׁ vt, כְּנַשׁ, כָּנַס collegit.

צ in ט, יְעַט, יָעַץ consuluit.

צ in ע, אֲרַע, אֶרֶץ terra. עָאן, צֹאן ouis.

שׁ in ס, סְמַר, שָׁמַר custodiuit.

שׁ in ט, קְטַר, קָשַׁר ligauit.

שׁ in ת, תְּלָת, שָׁלֹשׁ tres vel tria. & tamen pro שֵׁשׁ dicunt שֵׁת, vel שִׁת sex.

שׂ in ס, vt Hebr. עֲשָׂרָה, עַסְרָא decem.

ת in ט, טְעָה, תָּעָה errauit. semel in Hebr. per ט, Ezec. 13.
Cæteras Chaldaicarum dictionum cum Hebraicis

BREVIS ADMONITIO DE literarū in dictionibus Chaldaicis cùm ex Hebræis deflectuntur, permutatione.

ANtequàm ad Tabulas aggredior, paucula de dictionum vtriusque linguæ affinitate dicam, quæ fit literarum inter se permutatione. Primum generaliter inter se permutari literas אֱהֱוִי cùm id etiam Hebraicè fiat, nihil hîc mirum videri debet, nisi quòd hîc sæpius committitur. Quiescentia lamed aleph, he & iod, passim hîc confundi cernas, הֲוָה fuit, חֲדָה vel חֲדִי lętatus est. & in permutatione dictionum ex Hebr. in Chaldaic. א in י, vt שְׁאוֹל, שִׁיוֹל sepulchrum. Nam vbi quiescūt in tsere, passim apud Syros esset י, vbi Babylonicè א, vt רֵאשׁ & רֵישׁ caput, מֵאמַר & מֵימַר dicere vel dictum. Pro fœminino ה Chaldaicè est א in fine, & ferè aliàs vbi Hebraicè esset ה, vt in hiphil & hithpael, vt infrà disces. vbi tamē in fine alterum א præcederet, posteriore loco retineretur, נְבוּאָה prophetia, perinde Chaldaicè vt Hebraicé. Notabis & aspirationes Chaldaicè inter se permutari, vt א & ע, אֲרַע & עֲרַע, occurrit, contigit: ח & ע, חֲסִין & עֲסִין robustus. Et crassiores aspirationes interdum elidi, תְּרֵיסַר pro תְּרֵי עֲסַר duodecim, quod & in eadē dictione apud Talmudicos maximè fieri obseruaui. Reliquam literarū cōmutationem, vbi Hebraica in Chaldaica transeunt, disce ex sequenti descriptione.

ב transit in פ, vt פַּרְזֶל, בַּרְזֶל ferrum, Dan. 2. Quod & Talmudicis familiare est.

ד in ט, vt טִיבָה, דִּבָּה, vel vt alij scribunt, טָבָה, quod Chaldaicè est μῦθοι, pro rumore: sed sæpius in bonũ sonat etiam masculinè טִיב, Hebraicè in malum, pro conuitio, maledicto.

ז in ד, vt דְּהַב, זָהָב aurum. מַדְבַּח, מִזְבֵּחַ altare. vbi obiter obseruabis pro hiric sub מ heemanti, ferè pathah substitui, מַגְדָּל, מִגְדָּל turris. vnde Maria Magdalene. מַקְדָּשׁ, מִקְדָּשׁ sanctuariũ. מַדְבַּר, מִדְבָּר desertum, & alia id genus. Sed pũctorum permutationem ex verborum & nominum formis infrà cognosces.

כ in ק, vt קְפַל, כָּפַל cõduplicauit, complicuit. Id Talmudicis frequẽtius, quorum lingua ad Syriacam & Ierosolymitanam in multis accedit.

ל in ר, vt אַרְמְלָא, אַלְמָנָה vidua.

ם in ן, vt מַלְכִין, מְלָכִים reges.

ס in שׂ vt, כְּנַשׁ, כָּנַס collegit.

צ in ט, יְעַט, יָעַץ consuluit.

צ in ע, אֲרַע, אֶרֶץ terra. עָאן, צֹאן ouis.

שׁ in ס, סְמַר, שָׁמַר custodiuit.

שׁ in ט, קְטַר, קָשַׁר ligauit.

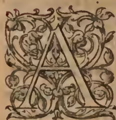
שׁ in ת, תְּלָת, שָׁלֹשׁ tres vel tria. & tamen pro שֵׁשׁ dicunt שֵׁת, vel שֵׁת sex.

שׂ in ס, vt Hebr. עַסְרָא, עֲשָׂרָה decem.

ת in ט, טְעָה, תָּעָה errauit. semel in Hebr. per ט, Ezec. 13.

Cæteras Chaldaicarum dictionum cum Hebraicis

BREVIS ADMONITIO DE literarũ in dictionibus Chaldaicis cùm ex Hebræis deflectuntur, permutatione.



Ntequàm ad Tabulas aggredior, paucula de dictionum vtriusque linguæ affinitate dicam, quæ fit literarum inter se permutatione. Primum generaliter inter se permutari literas אהוי cùm id etiam Hebraicè fiat, nihil hîc mirum videri debet, nisi quòd hîc sæpius committitur. Quiescentia lamed aleph, he & iod, passim hîc confundi cernas, הֲוָה fuit, חֲדָה vel חֲדִי lętatus est. & in permutatione dictionum ex Hebr. in Chaldaic. א in י, vt שְׁאוֹל, שִׁיוֹל sepulchrum. Nam vbi quiescũt in tsere, passim apud Syros esset י, vbi Babylonicè א, vt רֵאשׁ & רֵישׁ caput, מֵאמַר & מֵימַר dicere vel dictum. Pro fœminino ה Chaldaicè est א in fine, & ferè aliàs vbi Hebraicè esset ה, vt in hiphil & hithpael, vt infrà disces. vbi tamẽ in fine alterum א præcederet, posteriore loco retineretur, נְבוּאָה prophetia, perinde Chaldaicè vt Hebraicé. Notabis & aspirationes Chaldaicè inter se permutari, vt א & ע, אֲרַע & עֲרַע, occurrit, contigit: ח & ע, חֲסִין & עֲסִין robustus. Et crassiores aspirationes interdum elidi, תְּרֵיסַר pro תְּרֵי עֲסַר duodecim, quod & in eadẽ dictione apud Talmudicos maximè fieri obseruaui. Reliquam literarũ cõmutationem, vbi Hebraica in Chaldaica transeunt, disce ex sequenti descriptione.

edentur opera, edenda curabimus. Obiter interim admonebimus quid antè in Venetianis exẽplaribus obtinuerit, vt eadem opera discas quod rectum est, & quo modo in eo peccatum sit. Verborum imperfectorum rationem hic pleniùs exposuimus, quia in primis & arctior & intricatior fuerat. Cæterùm ne quem particulæ sæpe in hac lingua obuiæ remorarẽtur, harum etiam catalogum ad calcem adiunximus. Quinque autem Tabulis grammaticen totam sumus cõplexi. Prima est de verbis perfectis, secunda de imperfectis, tertia nominum formas explicat, quarta rationem affixorum, quinta literarum seruilium. Hæc si vt perdiscatis, sedulò dabitis operam, paucissima erũt quę in hac lingua vobis molestiã exhibeant quęq; nõ huc aggregari aut reuocari possint. Quod ideo dixi, quia huius sermonis vsus patet latissimè, vixq; omnia in certum numerũ & ordinem conferri possunt, vt & eius imperium vsusque latè quondam patuit. Valete, & boni hæc certioris Grammatices huius linguæ rationis initia boni consulite, ac Dominum orate, vt nobis aliquando tandem, quod diu cogitamus, etsi magnũ & arduum opus, liceat absolutum huius linguæ & Rabbinicę lexicon, & si detur, Talmudicæ ex tanta turba conficere. Lutetiæ. M. D. L X. XII. Cal. Aprilis.

vsi, & pòst alij paraphrastæ & Talmudici, licet impurius, vt Ierosolymitana magis dicta sit, quæ vsque ad Christi tempora peruenit, quàm aut Chaldæa aut Syriaca, (etsi Talmud duplex sit, Babyloniũ purius, Ierosolymitanũ impurius.) eam inquam linguã paucissimi, forsan quòd vernacula & vulgo Iudęorum diu notior fuerit, tentarunt. Mirum autem est ita vsui, qui nisi iudicio & ratione regatur, diu cæcutiat oportet, permissam fuisse huius linguæ disciplinam, vt quisque eã more suo & legerit & pũctis notarit, non habita sæpe analogiæ ratione, vt in biblijs Venetianis accidit, quæ omnes vsque in hodiernum diẽ sunt secuti quotquot manus huic linguæ admouerũt, & nos ipsi. Enimuero non vsque adeò alienam esse hanc linguam puto, quin eius longè certior ratio iniri possit, quàm vnquã antehac. Id autem dupliciter: primùm ex Hebraicæ analogia, deinde ex ijs fragmentis quæ etiamnum extant in Daniele & Ezra. cætera enim huc quoad eius fieri potest, reuocanda sunt. Nihil igitur mirabimini, quòd secundas has Tabulas longè diuersa ratione cudamus à prioribus. Illæ Chaldaicis inseruiebant quæ antehac prodierunt, vbi confusa fuit analogia, turbata pũctorum ratio, & multæ ociosæ literæ sunt adiectæ: quæ si absque punctis legas, iuuãt plurimùm: punctis adhibitis, iam abundant. Hæ ab analogia non discedent, quæ bona ex parte ex fragmẽtis Danielis & Ezræ colligitur: iuxta quam iam XII. prophetas edendos curauimus, & iuxta eandem reliqua deinceps quæ nostra

IO. MERCERVS LINGVÆ Hebraicæ Regius professor, omnibus eius studiosis S.P.D.

EDideram ante annos decem, lectores optimi, in linguam Chaldaicam tabulas ex Munsteri grãmatica magna ex parte confectas, vt commodo perspicuóque ordine paucis complecti possetis quicquid ad eam linguam cum Hebræa cõferendam pertinet. Ei enim qui in Hebraismo sit mediocriter versatus, haud sanè multum negocij sermo Syriacus facesset, si vel leuiter animum attẽderit: cùm & vtrinque eadem sæpe themata, quanquã inflectẽdi modo varia, & similis propè sit analogia. Nec dubito quin illæ quàm plurimis cùm viam ad Chaldæa per se intelligenda munierint, tum ampliora cogitandi occasionem dederint: præsertim in hoc linguæ genere, cuius ratio nondũ ita certa & accurata est, vt Hebraicæ, cuius grammaticen tot antehac præstantia & Hebræorum & nostrorum ingenia tractarunt, vt nihil ferè iam in ea supersit, quod non aut æquè cõpertum & exploratũ sit atque apud Græcos, & Latinos, aut etiam cõpertius. Linguam autem vel Babyloniam seu Chaldęam quę purior fuit, qua apud Danielem & Ezram nonnulla scripta sunt (etsi Ezras ad Syros magis accedat) vel Syriacam, quæ haud multùm diuersa fuit, non tamẽ ita pura, qua Onkelus & Ionathas sunt



לוּחֵי דִקְדוּקָא כִשְׁרָאָה אוֹ אֲרָמָאָה׃

TABVLÆ IN GRAMMATICEN linguæ Chaldææ, quæ & Syriaca dicitur.
Multa interim de Rabbinico & Talmudico ſtilo traduntur.
Acceſsit ad calcem libellus de abbreuiaturis Hebræorum, quibus & in Maſora, & Talmudicis atque alijs ſcriptis paſsim vtuntur.

AVCTORE IOHANNE MERCERO,
Hebraicarum literarum profeſſore Regio.



PARISIIS, M. D. LX.
Apud Guil. Morelium, in Græcis typographum Regium.



